

Betalings- rapport 2018

Regler og udvikling på
betalingsmarkedet

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf.: +45 41 71 50 00
E-mail: kfst@kfst.dk

Online ISBN 978-87-7029-694-6

Betalingsrapport 2018 er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Maj 2018

Indhold

Kapitel 1	
Resumé.....	5
1.1 Udviklingen i brugen af betalingsløsninger	5
1.2 Ny regulering af betalingsmarkedet.....	6
1.3 Styrelsens tilsynsarbejde.....	7
Kapitel 2	
Introduktion til betalingsmarkedet.....	9
2.1 Indledning.....	9
2.2 Centrale aktører.....	9
2.3 Betalingsinstrumenter.....	11
2.4 Mobile betalingsløsninger.....	12
2.5 Gebyrstruktur.....	13
2.6 To-sidet marked.....	15
Kapitel 3	
Brugen af betalingskort i Danmark.....	17
3.1 Indledning.....	17
3.2 Antal betalingskort i Danmark.....	18
3.3 Antal transaktioner.....	20
3.4 Omsætning på danskudstedte betalingskort.....	23
3.5 Kontaktløs betaling.....	26
3.6 Brugen af danske betalingskort i udlandet.....	27
3.7 Kortforbrug i Danmark og udlandet.....	28
Kapitel 4	
Misbrug med betalingskort.....	30
4.1 Indledning.....	30
4.2 Misbrug med danskudstedte betalingskort.....	31
4.3 Misbrug af Dankort i Danmark.....	32
4.4 Misbrug af danskudstedte internationale betalingskort i Danmark.....	34
4.5 Misbrug med danskudstedte betalingskort i udlandet.....	39

Kapitel 5
Regler for brug af betalingskort 43

5.1	Indledning.....	43
5.2	Betalingsloven	44
5.2.1	Adgang til betalingssystemer og konti, der føres i kreditinstitutter	44
5.2.2	Fastsættelse og opkrævning af gebyrer	46
5.3	Bekendtgørelser.....	52
5.3.1	Abonnementsbekendtgørelsen.....	52
5.3.2	Bekendtgørelse om offentliggørelse af maksimale gebyrer for betalingsmodtagere i fysisk handel	53
5.3.3	Bekendtgørelse om interbankgebyrer.....	54
5.4	Lovens rækkevidde	55
5.5	EU-regulering.....	57
5.5.1	Forordning om interbankgebyrer.....	57

Kapitel 6
Regulering af nationale betalingskortordninger 64

6.1	Indledning.....	64
6.2	Reguleringen af Dankortet i fysisk handel.....	64
6.3	Undersøgelse af dankortomkostningerne i 2016.....	66
6.4	Dankortgebyrer ved handel på internettet	69

Kapitel 7
Styrelsens tilsynsarbejde 72

7.1	Indledning.....	72
7.2	Konsultation over styrelsens prioritering inden for betalingskort i 2017	72
7.3	Undersøgelse af frit valg af betalingsvaremærke ved brug af et co-badge betalingsinstrument.....	73
7.4	Undersøgelse af interbankgebyrer.....	74
7.5	Vejledning om og tilsyn med gebyrer	74
7.6	Afgørelser om urimelige dankortgebyrer på internettet.....	75

Kapitel 8
Nye forbrugermuligheder på betalingsmarkedet 77

8.1	Indledning.....	77
8.2	Kendskabet til nye regler for brug af betalingskort	78
8.3	Alternative betalingsløsninger.....	86

Kapitel 1

Resumé

Danske forbrugere og virksomheder anvender i vidt omfang betalingskort og andre betalingsløsninger når de køber varer og tjenesteydelser. Det er derfor vigtigt at betalingsmarkedet er velfungerende og præget af gode rammevilkår med effektiv konkurrence.

Ny teknologi og regulering har skabt potentiale for nye betalingsløsninger og for at nye aktører kan spille en rolle på betalingsmarkedet i Danmark. Eksempelvis er mobile betalingsløsninger i vækst, hvilket bidrager til større variation og valgfrihed for forbrugerne på betalingsmarkedet. Samtidig har indførelsen af ny EU-regulering forbedret virksomheders mulighed for at udvikle og introducere nye betalingsløsninger, ligesom der på forbrugersiden bl.a. er skabt en større valgfrihed som følge af de nye regler.

Betalingsrapport 2018 redegør for brugen og reguleringen af betalingsløsninger i Danmark. Der er fokus på tre forskellige emner:

- » Udviklingen i brugen af betalingsløsninger i Danmark
- » En gennemgang af det nye regelsæt for betalingsløsninger som styrelsen administrerer, og
- » En redegørelse for tilsynet med betalingsløsninger

1.1 Udviklingen i brugen af betalingsløsninger

Danmark er det EU-land, hvor indbyggerne oftest benytter betalingskort. I gennemsnit benyttede en dansk forbruger et betalingskort 329 gange i 2016. Til sammenligning anvendte fx svenske og finske forbrugere, der er henholdsvis nr. to og nr. tre i EU, i gennemsnit betalingskort henholdsvis 319 og 280 gange i 2016.

Dankortet er fortsat det mest udbredte betalingskort i Danmark. Danske forbrugere gennemførte knap 1,4 mia. dankorttransaktioner med en samlet værdi på over 400 mia. kr. i 2017. Til sammenligning gennemførte danskere knap 470 mio. transaktioner med internationale betalingskort med en samlet værdi på godt 92 mia. kr. samme år.

Brugen af betalingskort er steget kraftigt de senere år, bl.a. med baggrund i den stigende handel på internettet, hvor betalingskort er den klart mest udbredte betalingsform. Samtidig vokser anvendelsen af internationale betalingskort (dvs. kort som Visa og MasterCard) særligt kraftigt, og hurtigere end brugen af Dankortet. På internettet er kortomsætningen på internettet med internationale betalingskort fordoblet i perioden 2015-2017, mens kortomsætningen for Dankortet er steget 60 pct. i samme periode.

Selvom betalingskort er den mest anvendte betalingsløsning i Danmark, anvendes andre nyere løsninger, så som mobile betalingsløsninger, i stigende omfang. En undersøgelse, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har gennemført, viser således, at ca. 25 pct. af forbrugerne benyttede løsningen MobilePay minimum en gang om måneden eller endnu oftere (i 2017). Endvidere er det over halvdelen af de adspurgte forretninger i undersøgelsen, som modtager MobilePay betalinger.

Danske forbrugere anvender i stigende grad såkaldt kontaktløs betaling i fysiske forretninger, dvs. hvor betalingskortet blot holdes nær betalingsterminalen. Danske forbrugere anvendte

kontaktløs betaling med internationale debetkort og Visa/Dankort i henholdsvis 45 pct. og 31 pct. af tilfældene med de respektive kort i 2017. Til sammenligning udgjorde kontaktløs betaling med internationale betalingskort og Visa/Dankort henholdsvis 15 pct. og 8 pct. i 2016.

På trods af en kraftig vækst i brugen af betalingskort er misbruget med kortene fortsat meget lavt. Eksempelvis var der i 2017 kun registreret 17 misbrugstransaktioner med Dankort i den fysiske handel for hver mio. transaktioner med Dankort, dvs. en andel på 0,017 promille.

Den største andel af misbrug med betalingskort vedrører handel i udlandet, især udenlandske internetforretninger, hvor risikoen for misbrug er væsentligt højere end i danske internetforretninger. Det samlede antal misbrugstransaktioner og det samlede tab som følge af misbrug i udlandet er dog faldet betragteligt fra 2016 til 2017. Andelen af transaktioner i udenlandske internetforretninger med betalingskort hvor der var tale om misbrug, var således på 1,4 promille i 2017 mod 2,5 promille i 2016.

1.2 Ny regulering af betalingsmarkedet

Siden 2015 er der indført flere nye EU-regler, som kan bidrage til et mere konkurrencepræget, velfungerende og innovativt betalingsmarked. De nye regler kan således skabe grobund for bedre og billigere betalingsløsninger.

Den nye betalingslov, som implementerer det andet betalingstjenestedirektiv i dansk lovgivning, blev indført med virkning fra 1. januar 2018. Loven giver aktørerne på markedet en udvidet adgang til betalingssystemerne. I praksis får alle betalingstjenesteudbydere således adgang til eksisterende betalingssystemer på lige vilkår. Det kan bl.a. muliggøre, at betalingsudbydere kan tilbyde en bredere portefølje af betalingskort end tidligere. Bestemmelsen kan bidrage til en mere effektiv konkurrence blandt betalingsudbydere i Danmark.

Den nye betalingslov medfører også, at pengeinstitutter skal give såkaldte betalingsinstitutter, dvs. virksomheder der udbyder betalingstjenester, adgang til deres betalingskontotjenester på objektive, ikke-diskriminerende og proportionale vilkår. Det betyder i praksis, at nye aktører på markedet for betalinger får mulighed for at tilbyde konto-til-kontobaserede betalingsløsninger som følge af adgangen til pengeinstitutternes kontotjenester. Det kan bidrage til et mere konkurrencepræget marked for betalinger og en større diversitet i udbuddet af betalingsløsninger, som hidtil primært har været baseret på kortsystemer.

Endelig får forbrugere og forretninger større valgfrihed i brugen af betalingsløsninger som følge af de nye regler. Eksempelvis giver en bestemmelse om "frit valg af betalingsvaremærke" forbrugere og forretninger mulighed for at vælge, hvilken del af et såkaldt co-badged betalingskort (et betalingskort med to forskellige betalingsvaremærker) de ønsker, at der skal betales med. Denne bestemmelse er særlig relevant i Danmark, hvor de fleste forbrugere netop anvender Visa/Dankort, som er co-badged betalingskort – dvs. at det både kan benyttes som et Visa-kort og et Dankort.

Den 1. januar 2018 er der indført forbud mod at opkræve et gebyr direkte for anvendelse af betalingskort, når en forbruger handler med de mest almindelige betalingsinstrumenter (herunder de mest almindelige kort, der anvendes i privat regi). Det betyder ikke nødvendigvis, at det samlet set for forbrugerne bliver billigere at foretage betalinger, men at forskellige korttyper behandles mere ensartet og på linje med kontanter. Regelændringen kan umiddelbart øge brugen af de betalingskort, som tidligere var forbundet med gebyrer og vil skabe mere ensartede konkurrencevilkår.

1.3 Styrelsens tilsynsarbejde

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen målretter løbende sit tilsynsarbejde med henblik på i størst muligt omfang at bidrage til et mere velfungerende marked for betalinger i Danmark. I foråret 2017 blev der gennemført en åben konsultation med henblik på at identificere indsatsområder inden for betalingsområdet.

Alle aktører med interesse i bl.a. de nye EU-regler blev opfordret til at sende deres bemærkninger, herunder eventuelle forslag til tiltag, der kunne bidrage til et mere velfungerende marked for betalinger i Danmark. På den baggrund fastlagde styrelsen en række prioriterede områder for tilsynsarbejdet. Blandt andet blev der iværksat en undersøgelse af muligheden for frit valg af betalingsvaremærke og en undersøgelse af prissætningen for interbankgebyrer.

Den førstnævnte undersøgelse viste bl.a., at forretningerne har et begrænset kendskab til førnævnte bestemmelse om "frit valg af betalingsvaremærke". På den baggrund har styrelsen valgt fortsat at have et særskilt fokus på håndhævelsen af disse regler. På tidspunktet for offentliggørelse af denne rapport havde styrelsen udstedt tre påbud og et varsel om påbud til aktører, der ikke efterlevede reglerne om frit valg.

Den anden undersøgelse kortlægger forbrugernes betaling for anvendelse af betalingskort, herunder såkaldte interbankgebyrer som udgør en provisionsbetaling til banker, når betalingskort benyttes. Interbankgebyrerne er omfattet af visse regler, herunder et såkaldt prisloft. Analysen om interbankgebyrer gav ikke anledning til at træffe en afgørelse om overtrædelse af prislofter. Der vil imidlertid blive gennemført yderligere undersøgelser af interbankgebyrerne i 2018.

Med virkning fra januar i år blev der indført nye regler, som betyder at forretninger som udgangspunkt ikke må opkræve gebyrer for selve betalingen, når en forbruger betaler med et betalingskort – uanset om der er tale om debet eller kreditkort.

Kort før reglerne trådte i kraft udsendte styrelsen en vejledning om de nye regler, jf. www.kfst.dk. Desuden har styrelsen behandlet en række gebyrklager i begyndelsen af 2018. På tidspunktet for offentliggørelsen af Betalingsrapporten 2018 havde styrelsen således udstedt flere end 20 påbud til forretninger, der havde opkrævet gebyrer i strid med betalingsloven.

Håndhævelse af gebyrreglerne vil fortsat være i fokus i 2018, hvor der også er planlagt yderligere informationsaktiviteter for at øge forretningers kendskab til de nye regler. Desuden vil der blive gennemført en opfølgende undersøgelse af kendskabet til og efterlevelsen af de nye regler for gebyropkrævning og for frit valg af betalingsvaremærke. Hensigten er at undersøge, om vejledningen og håndhævelsen har haft den tilsigtede effekt.

Dankortsystemet er et nationalt betalingskort med meget stor udbredelse i Danmark, og systemet er omfattet af nogle særlige regler.

Reglerne indebærer bl.a., at fysiske forretningers betaling til Nets for modtagelse af Dankortet fastsættes på baggrund af en omkostningsundersøgelse, som styrelsen foretager. Undersøgelsen for 2017 fastslog, at de relevante omkostninger til driften af dankortsystemet i 2016 udgjorde 486 mio. kr., svarende til ca. 0,47 kr. pr. dankorttransaktion. Dette er det hidtil laveste gennemsnitlige omkostningsniveau pr. transaktion i den snart tiårige periode hvor omkostningerne er opgjort. De samlede beregnede omkostninger i 2016 var således marginalt lavere end omkostningerne i 2014, hvor de udgjorde 489 mio. kr., mens antallet af transaktioner omvendt er vokset markant.

Den maksimale abonnementsbetaling, som Nets må opkræve af forretningerne for brug af Dankort i den fysiske handel i 2018 og 2019, er således 486 mio. kr., svarende til 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Forretningerne har tidligere betalt en given andel af omkostningerne, men fra 2018 vil den maksimale abonnementsbetaling som følge af reguleringen af Dankortet udgøre 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.

I 2016 kunne den gennemsnitlige abonnementsbetaling pr. transaktion beregnes til 0,29 kr., mens den tilsvarende beregnede abonnementsbetaling udgjorde 0,42 kr. i 2014. Det betydelige fald skyldes ikke mindst væksten i antal dankorttransaktioner i perioden.

Nets' opkrævning af gebyrer for modtagelse af Dankort som betalingskort via internettet er ikke omfattet af ovenstående regulering og internetforretninger betaler typisk over 1 kr. pr. dankortbetaling. Gebyrerne skal fastsættes i overensstemmelse med betalingslovens (§ 122, stk. 1), hvorefter gebyrerne ikke må være urimeligt høje. I den forbindelse traf styrelsen to afgørelser om urimelige dankortgebyrer på internettet i hhv. 2012 og 2013. Sagerne verserer pt. i Østre Landsret, hvor der forventes at blive truffet afgørelse i 2018.

Kapitel 2

Introduktion til betalingsmarkedet

2.1 Indledning

Bag en almindelig korttransaktion, hvor en forbruger betaler for en vare eller ydelse med sit betalingskort eller mobile betalingsløsning, gemmer sig et net af aftaler, informationsflow og gebyrer, som for den almindelige forbruger er helt ukendt. Dette foregår i et komplekst samspil mellem de aktører, der er involveret i transaktionen, herunder forretningens udbyder, forbrugerens bank og andre aktører.

Dette kapitel giver en introduktion til betalingsmarkedet og beskriver sammenhængen mellem de forskellige aktører og produkter, der indgår i markedet.

2.2 Centrale aktører

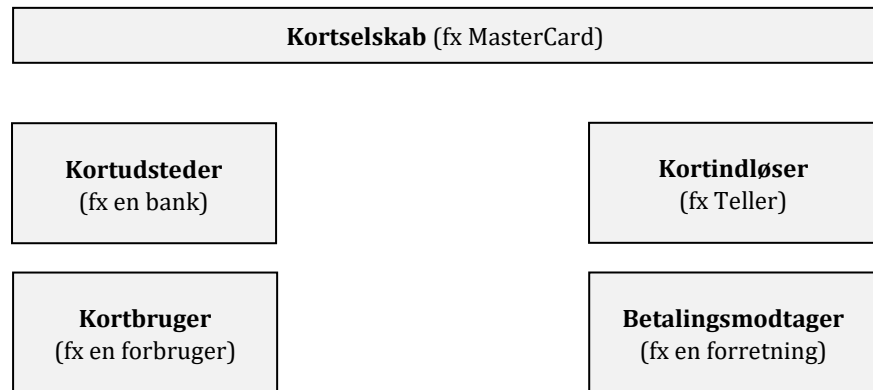
Når en forbruger benytter sit betalingskort til at betale for en vare eller tjenesteydelse, igangsættes et komplekst samspil, der involverer en række aktører, for at betalingen kan gennemføres.

Aktørerne er:

1. Kortselskab (fx MasterCard, Visa etc.)
2. Kortudsteder (fx en bank)
3. Kortindløser (fx Teller, Swedbank)
4. Betalingsmodtager (fx en forretning)
5. Kortbruger (fx en forbruger)

De mest almindelige kortselskaber, fx MasterCard, Visa og Dankort opererer med fire parter og omtales derfor som firepartssystemer. De fire parter består af kortudsteder, kortindløser, betalingsmodtager og kortbruger, jf. figur 2.1 nedenfor. De fire parter er nødvendige for at betalingen gennemføres.

Figur 2.1 Firepartssystem

Kortselskabet ejer rettighederne til selve kortkonceptet og giver kortudstedere og kortindløserne tilladelse til at tilbyde betalingskort til sine kunder. Det betyder, at hvis fx en bank ønsker at tilbyde et MasterCard til sine kunder, skal den indgå aftale med MasterCard og overholde de krav og regler, som MasterCard har fastsat. Herved opnår en bank ret til at producere og sælge et kort med MasterCards logo på. Som modydelse betaler banken en licens til kortselskabet. Kortselskaberne kan også opkræve transaktionsafhængige gebyrer som betaling.

Nogle af de mest kendte kortselskaber er Visa International, MasterCard International, American Express og Diners, som er rettighedshavere til henholdsvis Visa-kort, MasterCard, American Express og Diners Club kort. Nets ejer rettighederne til Dankort og er derfor også et kortselskab.

Kortudstedere producerer og udsteder betalingskort efter licens fra kortselskaberne. Kortudstedere er typisk banker, men også benzinselskaber og detailhandelskæder kan udstede betalingskort. I sidstnævnte tilfælde er det ofte selskabet selv eller dets moderselskab, som ejer rettighederne til betalingskortet.

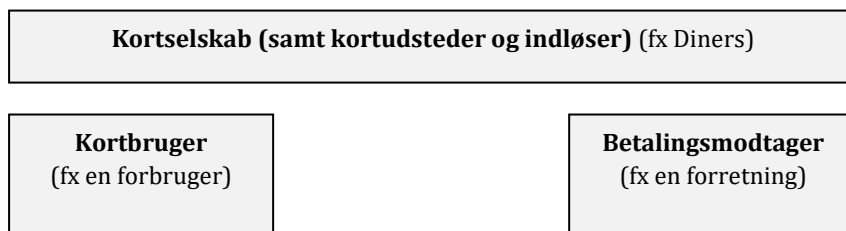
Kortindløserne tilbyder indløsningsaftaler til betalingsmodtagerne. En indløsningsaftale forpligter kortindløserne til at sørge for, at betalingen overføres fra kortbrugerens konto til betalingsmodtagerens konto inden for en rimelig frist, efter at kortbruger har anvendt betalingskortet i forretningen. I Danmark indløser Teller langt størstedelen af internationale betalingskort, men bl.a. Swedbank, Valitor (Altapay), Handelsbanken, Nordea og enkelte udenlandske pengeinstitutter tilbyder også indløsning af betalingskort i den fysiske handel. Når det drejer sig om handel på internettet, er der flere udenlandske indløserne, fx Stripe og Adyen.

Betalingsmodtagere er de forretninger, som indgår indløsningsaftale med kortindløserne for at kunne modtage betalingskort som betalingsmiddel. Forretningerne kan både være fysiske og ikke-fysiske, fx internetforretninger. Betalingsmodtagere kan også være læger, offentlige myndigheder og andre institutioner.

Kortbrugere er de forbrugere, der benytter betalingskort til at betale for varer eller tjenesteydelser.

I visse tilfælde agerer kortselskabet både som kortudsteder og kortindløser. En sådan konstruktion omtales ofte som et trepartssystem, netop fordi kortudsteder og kortindløser er slået sammen til én aktør, jf. figur 2.2.

Figur 2.2 Trepertssystem

2.3 Betalingsinstrumenter

Når forbrugere køber varer eller tjenesteydelser, kan de benytte en række forskellige betalingsmidler eller -instrumenter, såsom kontanter, bankoverførsel, girokort og betalingskort. Hver af disse har forskellige karakteristika og reguleres på forskellig vis. I betalingsloven omtales "betalingskort" ikke, men derimod "betalingsinstrumenter", som er defineret som et "personligt instrument eller et sæt af procedurer, der er aftalt mellem brugeren og udbyderen, og som brugeren benytter til at iværksætte en betalingsordre".

Det mest anvendte betalingsinstrument er betalingskort. Betaling via mobiltelefoner (fx MobilePay, Apple Pay og "Det Mobile Dankort") og andre former for elektronisk betaling kan også være betalingsinstrumenter. Selvom brugen af mobiltelefoner som betalingsinstrument er voksende, benyttes betalingskort i langt større udstrækning end mobile betalingsløsninger, jf. nærmere herom i afsnit 2.4.

Der findes forskellige typer betalingskort, heriblandt debetkort, kreditkort, forudbetalte betalingskort og internationale betalingskort (som fx kan være debet- eller kreditkort). Derudover findes andre former for forud- og efterbetalte betalingskort, som fx benzinkort og kontokort.

Debetkort er et betalingskort, hvor købsbeløbet trækkes fra forbrugerens konto med det samme eller senest næste bankdag. Derfor er det ofte banker, som udsteder debetkort, da det er nødvendigt at have direkte adgang til kortbrugerens konto for at kunne trække købsbeløbet med det samme. Dankort er et eksempel på et debetkort.

Flere banker tilbyder debetkort med såkaldt saldokontrol. Ved sådanne debetkort undersøger bankerne, om der er tilstrækkeligt indestående på forbrugerens konto til at dække købsbeløbet, før en betalingstransaktion igangsættes. Er dette ikke tilfældet, afvises transaktionen. Eksempler på saldokontrollkort er MasterCard Debet, Maestro og Visa Electron.

Kreditkort er et betalingskort, hvor der går et vist tidsrum, inden beløbet trækkes fra forbrugerens konto. Hvor lang tid der går, vil afhænge af den aftale, som forbrugerens har med kortudstederen. Fx kan det være aftalt, at kortbrugerens ved udgangen af hver kalendermåned betaler for månedens køb på kortet. Det kan også aftales, at kortbrugerens ud over den løbende måned har en ekstra måneds kredit. Et kreditkort kan således være et alternativ til et lån i en bank eller hos en detailforretning. Eksempler på kreditkort er MasterCard, Diners Club og American Express.

Forudbetalte betalingskort er udstedt med et på forhånd betalt beløb, som kortbruger løbende kan bruge. Eksempler på forudbetalte kort er telekort og gavekort. For nogle af disse kort gælder, at kortet er værdiløst, når værdien er opbrugt, mens andre kan genoplades i særlige terminaler. I forhold til debet- og kreditkort kan mange af de forudbetalte betalingskort kun benyttes i begrænset omfang, fx alene til telefonopkald eller køb af varer i en bestemt forretning.

Endelig kan nævnes internationale betalingskort, som er betalingskort, der kan benyttes i flere lande. Disse kort kan være både debet- og kreditkort. Eksempler på internationale debetkort er Visa Electron og MasterCard Debet og eksempler på internationale kreditkort er Visa, Diners Club, American Express og MasterCard.

Nogle af de nævnte betalingskort har flere funktioner end betaling. Der kan være knyttet forskellige ydelser til betalingskortene, fx rabatter på køb i bestemte forretninger, opsamling af bonuspoint eller samling af kvitteringer på internettet. Til nogle kort, fx internationale kreditkort, kan der endvidere være knyttet forsikringsydelser, som fx en personlig ulykkesforsikring til kortbrugeren.

2.4 Mobile betalingsløsninger

Danskerne anvender i stigende omfang mobile betalingsløsninger i form af applikationer på smartphones. Nogle af de mest omtalte er MobilePay, Apple Pay og Det mobile Dankort. Dertil kommer, at en række banker tilbyder såkaldte "wallets", hvor der også er mulighed for at tilknytte en række betalingskort til en applikation, hvorved en forbruger kan benytte den som betalingsinstrument.

De mobile betalingsløsninger er typisk baseret på almindelige betalingskorttransaktioner eller konto-til-konto overførsler. I førstnævnte tilfælde tilknytter forbrugeren et eller flere betalingskort til den pågældende applikation. Når forbrugeren benytter den mobile betalingsløsning i en fysisk forretning eller på internettet, gennemføres således en almindelig betalingskorttransaktion.

Hvis en løsning er baseret på en kontooverførsel, er der ikke behov for at benytte den almindelige kortinfrastruktur. I stedet gennemfører udbyderen af betalingstjenesten på vegne af forbrugeren en almindelig kontooverførsel. Dette kræver, at udbyderen har adgang til forbrugers konto og kan gennemføre en kreditoverførsel herfra, jf. reglerne for adgang til betalingskontotjenester i kapitel 5.

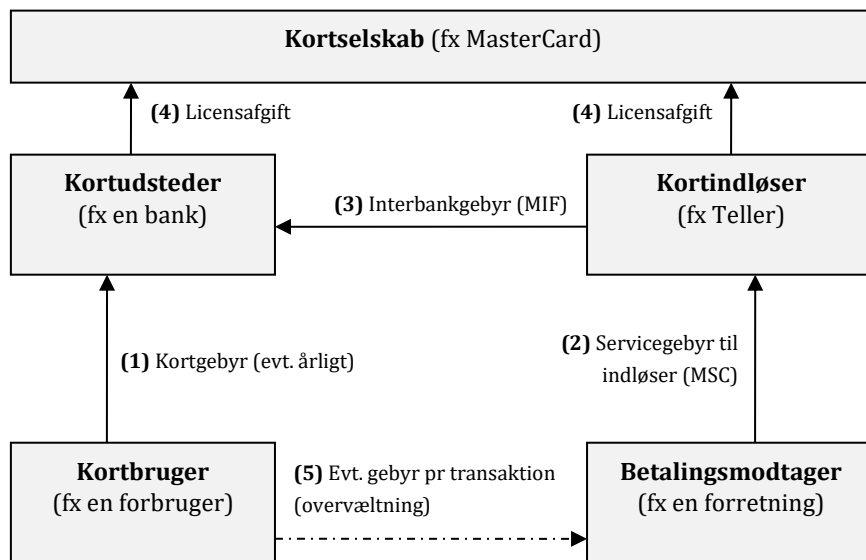
Derudover kan de mobile betalingsløsninger også have forskellig opbygning hvad angår kontraktforhold. Nogle løsninger kræver, at forretningen har en konkret indløsningsstale med den pågældende udbyder af løsningen, mens dette ikke er nødvendigt for andre løsninger. Endelig er det også forskelligt, hvilke og hvor mange betalingskort der kan tilknyttes de forskellige løsninger.

Overordnet er der således tale om et voksende antal udbydere af mobile betalingsløsninger, og anvendelsen af disse bliver fortsat mere og mere udbredt, jf. også kapitel 8. Den teknologiske udvikling og nye regulering, jf. kapitel 5, vil sandsynligvis bidrage til en fortsat øget brug af mobile betalingsløsninger.

2.5 Gebyrstruktur

Betalingskortområdet er kendetegnet med en række forskellige gebyrer. Udover betalingen for den vare eller serviceydelse forbrugeren køber, er der tale om en række af gebyrer, som er tilknyttet betalingskorttransaktionen, jf. figur 2.3.

Figur 2.3 Gebyrstruktur i et firepartssystem

Kortbruger betaler ofte et kortgebyr (1) til sin kortudsteder. Dette gebyr kan enten være et årligt gebyr eller en engangsbetaling for udstedelse af kortet. Endelig er der nogle kortudsteder, hvor betalingskortet tilbydes gratis til kortbrugeren eller i forbindelse med en samlet årlig betaling for kortudstederens ydelser.

Forretningen betaler et transaktionsbestemt gebyr (også kaldet servicegebyr eller merchant service charge, MSC (2)) til kortindløseren. Gebyret kan variere alt efter, hvilken type kort der betales med, og hvilken aftale betalingsmodtageren har indgået med sin indløser.

Derudover betaler indløseren et transaktionsbestemt gebyr (3), kaldet et interbankgebyr (multilateral interchange fee, MIF), til kortbrugers kortudsteder. Interbankgebyrer er beskrevet nærmere i boks 2.1. Endvidere betaler kortudsteder og kortindløser en licensafgift til kortselskabet for retten til at udstede og indløse betalingskortet (4).

Endelig kan forretningen opkræve et gebyr af kortbrugeren (5), når kortbrugeren betaler med et firmakort eller et betalingskort, som ikke er reguleret af regler om interbankgebyrer, jf. nærmere herom i kapitel 5.

Boks 2.1
Interbankgebyrer

Et interbankgebyr (engelsk: interchange fee) er et transaktionsbestemt gebyr, som forretnings/betalingsmodtagerens kortindløser betaler til kortbrugerens bank/kortudstederen. Gebyret betales, når kortbrugerens betaler med et betalingskort hos den pågældende forretning/betalingsmodtager. Hver gang en kortbruger foretager et køb af en vare i en forretning (dvs. foretager en transaktion med sit betalingskort), betaler forrettningens indløser et interbankgebyr til kortbrugerens bank. Et interbankgebyr kan være en procentsats, et fast beløb, eller en kombination af disse.

Interbankgebyrer er enten aftalt bilateralt mellem kortudsteder og indløser eller multilateralt mellem en række kortudstedere og indløser, som er bindende for alle aktører, der deltager i betalingskortsystemet. Multilaterale interbankgebyrer omtales ofte som MIF (multilateral interchange fee).

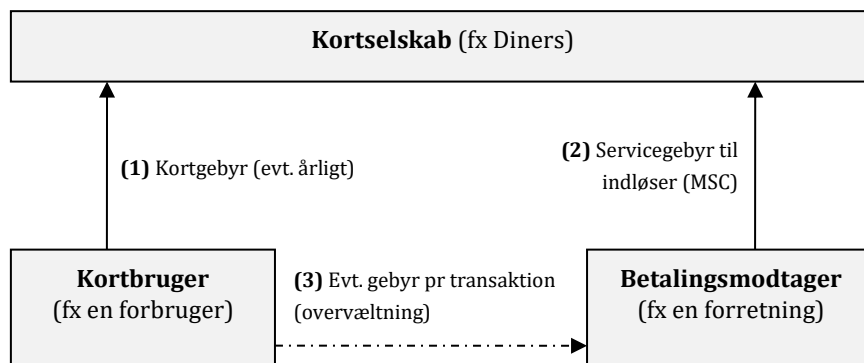
Derudover skelnes der mellem interbankgebyrer ved indenlandske og grænseoverskridende betalinger. Indenlandske interbankgebyrer vedrører betalingstransaktioner, hvor indløser og kortudsteder er fra samme land, mens grænseoverskridende interbankgebyrer vedrører betalingstransaktioner, hvor indløser og kortudsteder er fra to forskellige lande.

EU-Kommissionen og andre EU-medlemslande har ført en række konkurrenceretlige sager mod kortselskaberne MasterCard og Visa, som har medført reduktioner i en række af MasterCards og Visas grænseoverskridende interbankgebyrer. Det skyldes, at interbankgebyrer kan begrænse konkurrencen mellem indløser, idet gebyret i praksis kan medføre et "prisgulv" for den pris, indløser kan kræve overfor forretningerne/betalingsmodtagerne.

Den 8. juni 2015 trådte Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2015/751 om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner i kraft. Som noget nyt regulerer denne forordning interbankgebyrer i alle medlemsstater, for så vidt angår forbrugerrelaterede transaktioner. Konkret fastsætter forordningen et loft over interbankgebyrer ved kreditkort på 0,30 pct. og tilsvarende 0,20 pct. for debetkort. De specifikke regler om interbankgebyrer fandt anvendelse 9. december 2015. Læs mere om forordningen og dens indhold i kapitel 5.

Når der er tale om et trepartssystem, er gebyrstrukturen en smule anderledes. Som nævnt opererer kortselskabet her både som kortudsteder og kortindløser. Det betyder, at der ikke er behov for et eksplicit interbankgebyr, som tilfældet er ved et firepartssystem, jf. figur 2.4. Forretningerne betaler fortsat et servicegebyr (2) til indløser, som er kortselskabet, og tilsvarende betaler kortbruger et evt. årligt kortgebyr til udsteder, som også er kortselskabet (1). Endelig kan forretningen overvælge sit servicegebyr direkte på kortbruger (3), såfremt trepartssystemet ikke benytter en licenstager til at udstede eller indløse betalingskortet, jf. nærmere herom i kapitel 5.

Figur 2.4 Gebyrstruktur ved trepartssystem

Betalingskortmarkedet er i Danmark reguleret ved betalingsloven med tilhørende bekendtgørelser. Her er bl.a. fastsat generelle regler for forretningers overvæltning af gebyrer samt for kortindløseres gebyrfastsættelse. Endvidere er betalingskortmarkedet reguleret ved en EU-forordning. Læs nærmere om de relevante regler og bestemmelser i kapitel 5.

2.6 To-sidet marked

For at betalingskortmarkedet kan fungere, er det afgørende, dels at kortbrugere benytter betalingskort som betalingsinstrument, dels at forretninger modtager betalingskort som betalingsinstrument. Hvis kun forretningerne tilslutter sig markedet, men ingen forbrugere ønsker at betale med betalingskort, har forretningerne ingen gavn af at kunne modtage betalingskort. Omvendt har forbrugerne ingen gavn af at anskaffe sig betalingskort, hvis ikke der er forretninger, som ønsker at modtage betalingskort. Betalingskortmarkedet opstår derfor kun, når begge grupper "tilslutter sig" markedet.

For at udbydere (kortudstedere, kortindløser og kortselskaber) kan tjene penge på den serviceydelse, der ligger i at betale med et betalingskort, skal ydelsen derfor "sælges" til to grupper, nemlig kortbrugere og betalingsmodtagere. På denne måde adskiller betalingskortmarkedet sig fra andre og mere traditionelle markeder, hvor en sælger udbyder et produkt til en køber.

Denne type markeder omtales ofte som to-sidede markeder, hvor henholdsvis kortbrugere og betalingsmodtagere udgør markedets to "sider". Boks 2.4 beskriver kort, hvad der kendetegner to-sidede markeder.

Kortbrugere og forretninger kan ikke selv udstede og indløse betalingskort, hvorfor de har brug for en fælles platform for at interagere. Kortudstedere, kortindløser og kortselskaber tilvejebringer et gode, nemlig "betalingskortsystemet" til henholdsvis kortbrugere og forretninger. Betalingskortsystemet muliggør interaktionen mellem kortbrugere og forretninger. De to sider har en indbyrdes afhængighed, idet kortbrugernes gavn af betalingskortet vokser med antallet af forretninger med indløsningsaftaler. Omvendt vokser forretningernes gavn af deres indløsningsaftale med antallet af forbrugere med et betalingskort.

På platformen fastsættes i teorien to priser: én pris for indløsningsaftalen til forretningerne, der fastsættes af kortindløser, og én pris for betalingskortet til kortbrugere. De to priser er ikke nødvendigvis tæt knyttet til omkostningerne på de to sider af markedet, da aktørerne tager hensyn til de forskellige aktørers betalingsvillighed og den indbyrdes afhængighed i deres prissætning.

I Danmark plejer kortbrugere at betale en relativ lav pris for brug af betalingskortet, fx gennem et årligt kortgebyr eller via øvrige gebyrer til sin kortudsteder, mens forretningen betaler et transaktionsbestemt gebyr til sin indløser. Den samme prisstruktur ses også i mobile betalingsløsninger.

Boks 2.2 Tosidede markeder

Tosidede markeder har især tre kendetegn. For det første har markedet to grupper af aktører (to sider), som har brug for en fælles platform eller et produkt for at kunne interagere. Den eller de virksomheder, som tilvejebringer et produkt til de to grupper, der muliggør interaktionen, omtales ofte som "platformen". For det andet er de to sider ofte indbyrdes afhængige. Eksempelvis kan et større antal aktører på den ene side gøre det mere attraktivt for den anden sides aktører at tilslutte sig platformen. Endelig fastsætter platformen to priser; én til hver side af markedet, som kan være meget forskellige. Fx kan prisen på den ene side være nul (og under marginalomkostningerne), mens den på den anden side kan være noget højere end marginalomkostningerne. Det afspejler i givet fald den indbyrdes afhængighed mellem de to sider og deres betalingsvillighed.

Prisstrukturen ved to-sidede markeder er således ofte kendetegnet ved, at hele prisen lægges på den ene side af markedet, mens den anden side betaler en pris på nul.

Nedenstående tabel viser en række eksempler på tosidede markeder med denne type prisstruktur. Fælles for disse eksempler på tosidede markeder er, at platformen sætter en pris på nul overfor aktør 2 for at trække en masse af disse aktører "om bord" i markedet. Herved bliver det attraktivt for aktør 1 at indgå i markedet og tilmed at betale en pris for det.

Marked	Internetauktioner	Gratisavis	Internationale betalingskort
Platform	Fx Ebay	Fx MetroExpress	Kortindløser og kortudstedere
"Gode"	Brug af internetsite	Gratisavis	Betalingskort og indløsningsaftale
Aktør 1	Sælgere	Annoncører	Forretninger
Aktør 2	Købere	Læsere	Kortbrugere
Pris for aktør 1	$P > 0$	$P > 0$	$P > 0$ (pr. transaktion)
Pris for aktør 2	$P = 0$	$P = 0$	$P = 0$ (pr. transaktion)

Anm.: Bemærk at platformen ved betalingskort er delt i to, hvor indløser sælger indløsningsaftaler til forretningerne, mens pengeinstitutterne sælger betalingskort til kortbrugerne. Den "skæve" prissætning og det, at platformen er delt i to, kan således forde en betaling fra indløser til kortudsteder, som udgør interbankgebyret.

Kilde: OECD paper on two-sided markets, ([http:// competition.practicallaw.com/5-501-3070](http://competition.practicallaw.com/5-501-3070)), samt diverse økonomiske artikler om tosidede markeder og interbankgebyrer.

Kapitel 3

Brugen af betalingskort i Danmark

3.1 Indledning

I dette kapitel undersøger betalingskortrapporten den seneste udvikling i brugen af danske betalingskort i Danmark og i udlandet. Først redegøres for udviklingen i antallet af betalingskort. Dernæst undersøges udviklingen i antallet af transaktioner foretaget med betalingskort og udviklingen i det samlede købsbeløb for forskellige typer af betalingskort. Til sidst undersøges, i hvilken grad brugen af den nye kontaktløse teknologi har vundet indpas.

De væsentligste konklusioner i kapitlet er gengivet i boks 3.1.

Boks 3.1 Konklusioner

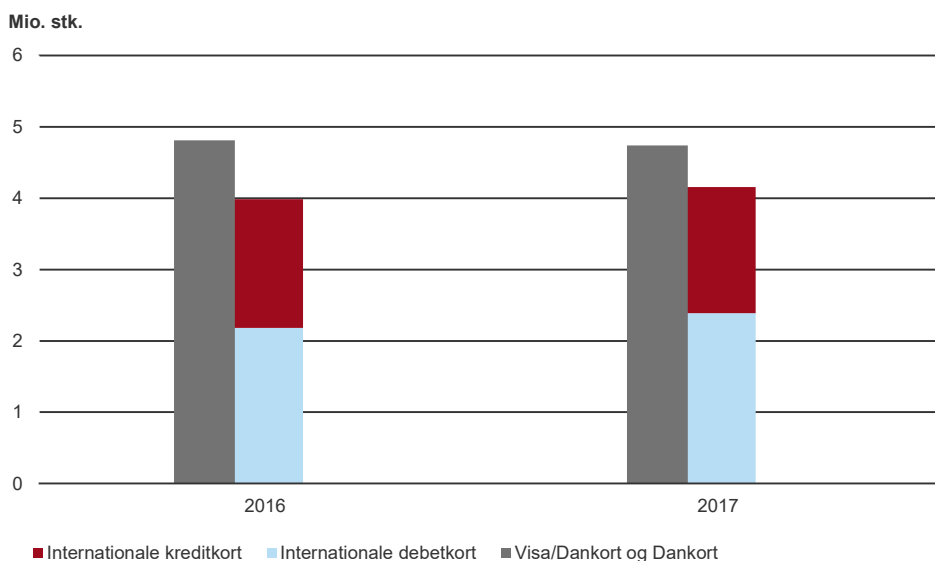
- » Dankortet er fortsat det langt mest udbredte betalingskort i Danmark, og samtidig det betalingskort, som danskerne benytter oftest. Danskere gennemførte knap 1,4 mia. dankorttransaktioner med en samlet værdi på over 400 mia. kr. i 2017.
- » Danskere anvender internationale betalingskort i stigende omfang. Der blev gennemført knap 470 mio. transaktioner med internationale betalingskort med en samlet værdi på mere end 92 mia. kr. i 2017.
- » Væksten i brugen af betalingskort er størst i internetforretninger. Kortomsætningen med internationale betalingskort i internetforretninger er fordoblet i perioden 2015 til 2017, mens kortomsætningen for Dankortet og Visa/Dankortet er steget 60 pct. i samme periode. Dankortet er dog stadig det klart mest brugte kort på internettet.
- » Kortomsætningen i fysisk handel er vokset 23 pct. for internationale betalingskort og 10 pct. for Dankort og Visa/Dankort i perioden 2015 til 2017. Dankortet er – ligesom i internetforretninger – det mest benyttede kort i fysisk handel.
- » Danskerne er de europæere, der oftest benytter deres betalingskort. I gennemsnit benyttede en dansk kortbruger et betalingskort 329 gange i 2016, mens svenske og finske kortbrugere (hhv. nr. to og tre ud af EU-15 landene), i gennemsnit benyttede et betalingskort henholdsvis 319 og 280 gange.

3.2 Antal betalingskort i Danmark

I dag råder de fleste danskere over flere betalingskort – både Dankort og internationale betalingskort. Det samlede antal betalingskort i Danmark, dvs. Visa/Dankort, Dankort og internationale betalingskort for både private forbrugere og erhvervs kunder, udgjorde ca. 9 mio. stk. i fjerde kvartal af 2017. Dette svarer til 1,9 betalingskort pr. borger.¹

Ud af de 9 mio. betalingskort var 4,8 mio. Dankort og Visa/Dankort, mens 2,5 og 1,8 mio. var henholdsvis internationale debet- og kreditkort, jf. figur 3.1.

Figur 3.1 Antal betalingskort i Danmark

Anm.: Tallene viser det gennemsnitlige antal betalingskort i omløb pr. år.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har skiftet kilde fra Betalingskortmarkedet 2016 til Betalingskortmarkedet 2018. Tidligere indsamlede styrelsen selv oplysninger vedrørende antal udstedte kort direkte fra Nets, mens oplysninger fra og med 2018 stammer fra Nationalbankens betalingsstatistik. Dette skift af primærkilde medfører, at der er et brud i opgørelsen ved årsskiftet 2015/16. Figuren viser således alene udviklingen i 2016 og 2017, da tal fra 2016 og 2017 ikke er direkte sammenlignelige med tidligere tal.

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger.

I Danmark er der fortsat flere Dankort og Visa/Dankort i omløb end internationale betalingskort. Antallet af internationale betalingskort nærmer sig dog antallet af Dankort og Visa/Dankort. I 2017 var antallet af internationale betalingskort 4,5 pct. højere end året før. Omvendt faldt antallet af Dankort og Visa/Dankort med 1,5 pct. i samme periode.

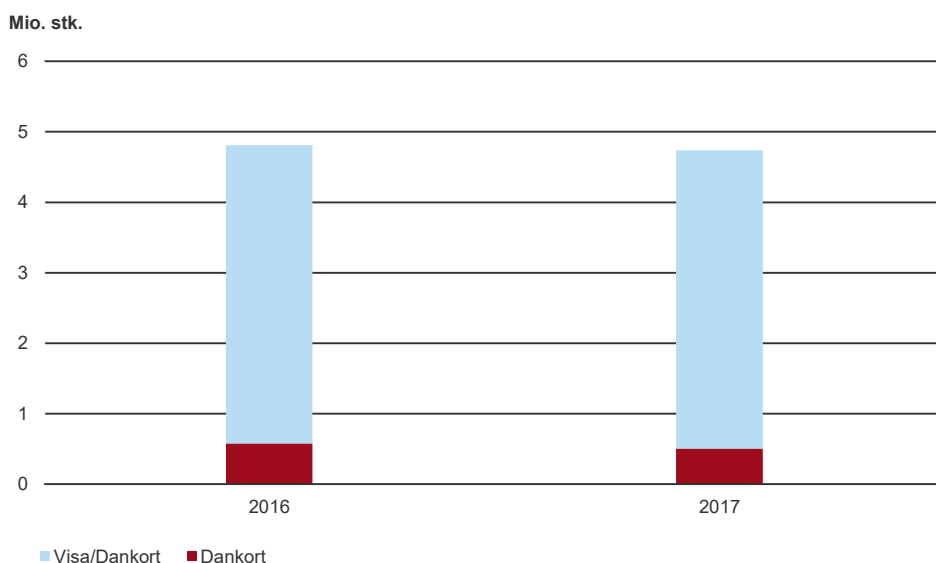
¹ Antal betalingskort pr. borger er beregnet ud fra antallet af borgere i Danmark over 15 år. Dette befolkningstal er 4.818.011 i fjerde kvartal af 2017, jf. Statistikbanken.

Det øgede antal internationale betalingskort skyldes primært udstedelsen af internationale debetkort, som typisk tilbydes unge forbrugere under 18 år, der ikke kan få udstedt et Dankort.

Det bliver således mere og mere almindeligt, at en kortbruger også har et internationalt betalingskort udover et Dankort eller Visa/Dankort.

Det ovennævnte fald i antallet af Dankort og Visa/Dankort skyldes primært et fald i antal "rene" Dankort. Disse faldt således 12 pct. fra 2016 til 2017², jf. figur 3.2. I samme periode har antallet af Visa/Dankort været uændret, dvs. ca. 4,23 mio. stk. i både 2016 og 2017.

Figur 3.2 Udviklingen i antal Visa/Dankort og Dankort

Anm.: Tallene viser det gennemsnitlige antal Visa/Dankort og Dankort i omløb pr. år.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har skiftet kilde fra Betalingskortmarkedet 2016 til Betalingskortmarkedet 2018. Tidligere indsamlede styrelsen selv oplysninger vedrørende antal udstedte kort direkte fra Nets, mens oplysninger fra og med 2018 stammer fra Nationalbankens betalingsstatistik. Dette skift af primærkilde medfører, at der er et brud i opgørelsen ved årsskiftet 2015/16. Tal fra 2016 er således ikke direkte sammenlignelige med tidligere tal, og figuren viser derfor alene udviklingen i 2016 og 2017.

Kilde: [Nationalbankens statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

² Fra 0,58 mio. stk. i 2016 til 0,51 mio. stk. i 2017

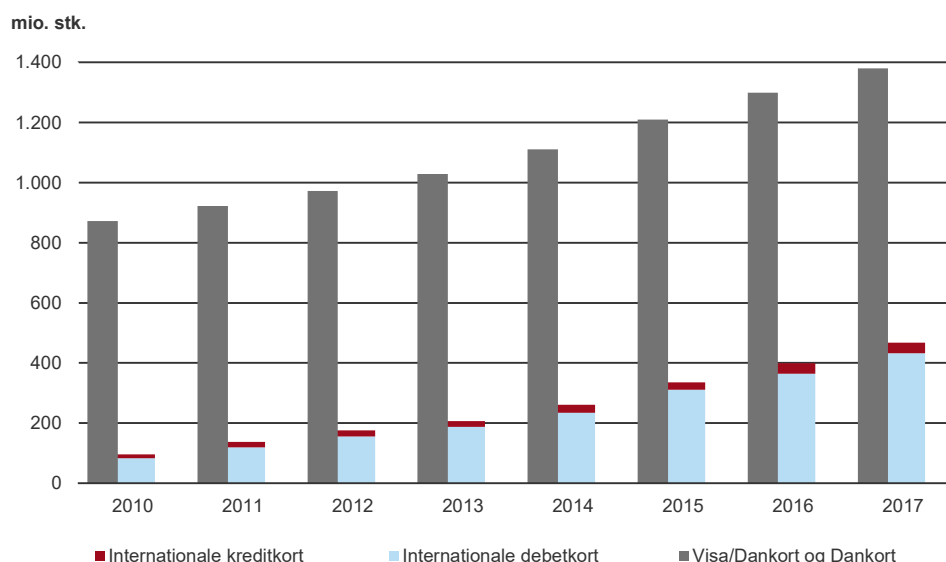
3.3 Antal transaktioner

Visa/Dankortet er også det betalingskort, danskerne benytter flittigst. I Danmark anvender forbrugerne³ typisk Dankort-delen af Visa/Dankortet, når disse betaler med et Visa/Dankort, mens danske forbrugere i udlandet typisk anvender Visa-delen af Visa/Dankortet.

Den 9. juni 2016 var samtlige bestemmelser i EU-forordningen (2015/751) om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner trådt i kraft. Disse bestemmelser medfører bl.a., at en forbruger, der betaler med et Visa/Dankort i EU, har ret til at vælge, om denne ønsker at benytte Visa eller Dankort-delen, når denne benytter et Visa/Dankort, jf. nærmere herom i kapitel 5 og 8.

Antallet af transaktioner foretaget med Dankort er dog fortsat stigende, jf. figur 3.3.

Figur 3.3 Antal transaktioner med betalingskort i Danmark

Kilde: [Nationalbankens statistikbank om betalinger](#) (marts 2018)

Antallet af dankorttransaktioner i Danmark udgjorde knap 1,4 mia. i 2017, mens antallet af transaktioner med internationale betalingskort udgjorde knap 0,5 mia., jf. figur 3.3. Det betyder, at en forbruger i gennemsnit gennemførte knap tre transaktioner med et Dankort eller Visa/Dankort, for hver gang forbrugeren gennemførte en transaktion med et internationalt betalingskort. Antallet af transaktioner med internationale betalingskort i Danmark er derfor fortsat relativt lavt, når det sammenlignes med Dankort og Visa/Dankort.

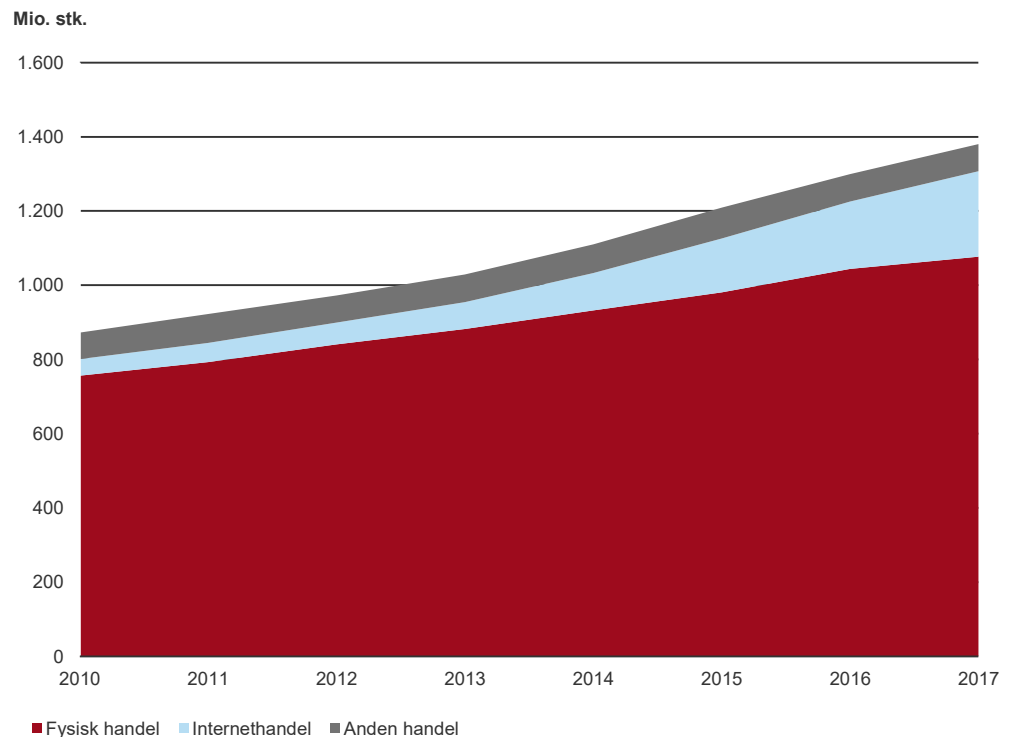
³ I nærværende afsnit dækker forbrugere både over betalingskort udstedt til private forbrugere og erhvervskunder

Brugen af både Dankort, Visa/Dankort og internationale betalingskort er imidlertid steget kraftigt de senere år. I perioden 2015 til 2017 er antallet af dankorttransaktioner vokset med ca. 14 pct., mens antallet af transaktioner med internationale betalingskort er vokset med hele 40 pct. i samme periode. Samtidig foretager danske forbrugere væsentligt flere transaktioner med internationale debetkort end med internationale kreditkort. I gennemsnit gennemførte en forbruger over 12 transaktioner med et internationalt debetkort, for hver gang forbrugeren gennemførte én transaktion med et internationalt kreditkort i 2017.

Antallet af korttransaktioner fordeler sig på tre overordnede områder: fysisk handel, internet handel og anden handel, hvoraf sidstnævnte primært består af selvbetjente betalingsautomater.

Selvom brugen af betalingskort på internettet stiger år efter år, foretager forbrugerne primært transaktioner med Visa/Dankort og internationale betalingskort i fysiske forretninger, jf. figur 3.4.

Figur 3.4 Fordeling af transaktioner i fysisk handel, internet handel og anden handel for Dankort og Visa/Dankort

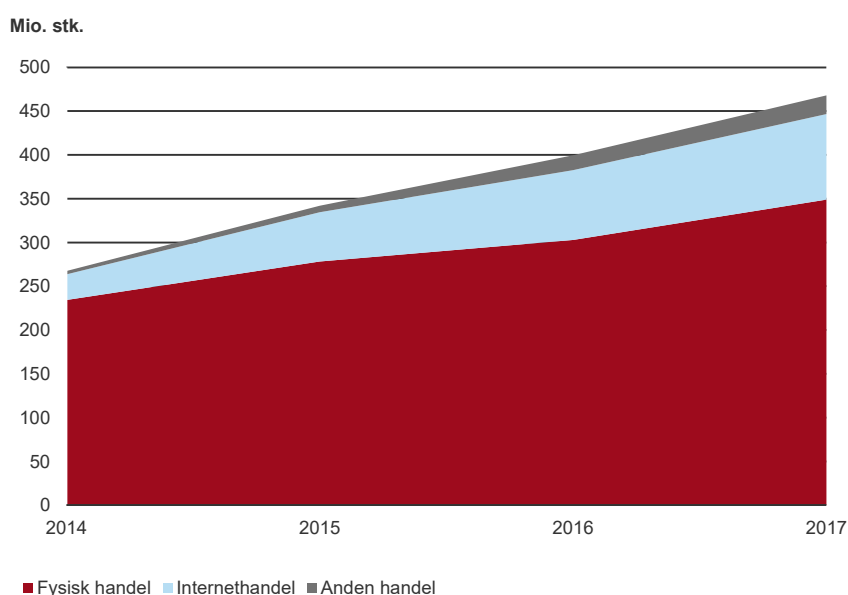

Kilde: Nets (2010-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

Den procentvise vækst i antallet af transaktioner er klart større i internethandel end i den fysiske handel. Antallet af dankorttransaktioner er i perioden 2015-2017 steget med henholdsvis 10⁴ og 59⁵ pct. i fysisk handel og internethandel.

Den samme tendens gør sig gældende for internationale betalingskort, jf. figur 3.5. Her er brugen af internationale betalingskort på internettet dog relativt mere udbredt i forhold til den fysiske handel.

Figur 3.5 **Fordeling af transaktioner i fysisk handel, internethandel og anden handel for internationale betalingskort**

Kilde: Nets (2014-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

Antallet af transaktioner med internationale betalingskort i fysisk handel steg med 26 pct.⁶ i perioden 2015 til 2017, mens der i internetforretningerne var en vækst på hele 75 pct.,⁷ jf. figur 3.5. Antallet af transaktioner og den absolutte vækst i antallet af transaktioner er dog fortsat højest i fysisk handel. Størstedelen af transaktionerne med internationale betalingskort i internetforretninger er foretaget med internationale debetkort (87,7 mio. stk.), og de resterende er foretaget med internationale kreditkort (10 mio. stk.).

⁴ Fra ca. 981 mio. stk. i 2015 til ca. 1.077 mio. stk. i 2017

⁵ Fra ca. 145 mio. stk. i 2015 til ca. 230 mio. stk. i 2017

⁶ Fra 278 mio. stk. i 2015 til 349 mio. stk. i 2017

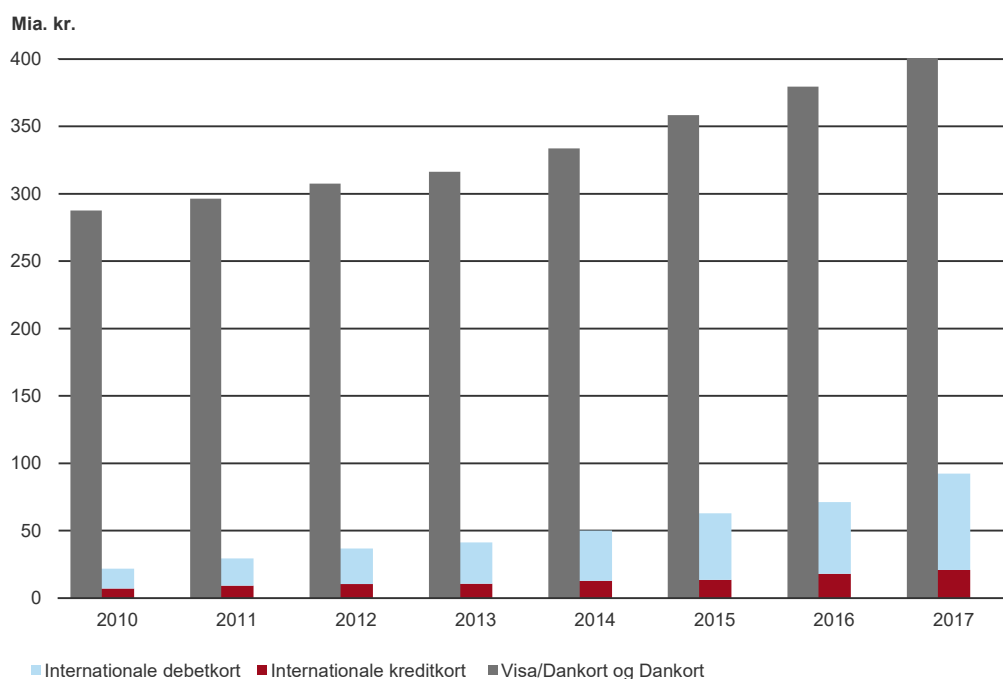
⁷ Fra 56 mio. stk. i 2015 til 98 mio. stk. i 2017

Samlet set viser gennemgangen, at det samlede antal transaktioner for både Visa/Dankort og internationale betalingskort vokser stærkt i internethandlen, mens at det fortsat er fysisk handel hvor forbrugerne handler oftest. Desuden stiger korttransaktionerne i fysisk handel også ret kraftigt.

3.4 Omsætning på danskudstedte betalingskort

Dankortet er det mest anvendte betalingskort i Danmark. Dankortet har også den langt største kortomsætning på 400 mia. kr. i 2017, jf. figur 3.6. Den samlede kortomsætning med internationale betalingskort udgjorde ca. 92 mia. samme år.

Figur 3.6 Omsætning med betalingskort i Danmark

Kilde: Nets (2010-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

Omsætningen for betalingskort i Danmark er steget 12 pct.⁸ for Dankortet, mens omsætningen for internationale debet- og kreditkort er steget henholdsvis 35 pct.⁹ og 50 pct.¹⁰ i perioden 2015 til 2017. På trods af den høje procentvise stigning i omsætningen for internationale betalingskort er den absolutte vækst fortsat højest for Visa/Dankort og Dankort.

⁸ Fra 358,3 mia. kr. i 2015 til 401,4 mia. kr. i 2017.

⁹ Fra 53 mia. kr. i 2015 til 71,3 mia. kr. i 2017.

¹⁰ Fra 14 mia. kr. i 2015 til 21 mia. kr. i 2017.

Det er således fortsat Visa/Dankort og Dankort, forbrugerne benytter mest og som samlet set omsætter for det største beløb.

Det gennemsnitlige købsbeløb pr. korttransaktion indikerer, at de forskellige betalingskort har forskellige formål og forbrugsgrupper. Internationale debetkort (fx MasterCard Debet) er det betalingskort med den klart laveste gennemsnitlige omsætning pr. transaktion på 165 kr. i 2017, hvilket muligvis kan ses i lyset af, at det typisk er unge forbrugere, der benytter disse kort¹¹, jf. tabel 3.1. Omvendt udgjorde det gennemsnitlige transaktionsbeløb ved internationale kreditkort 597 kr. samme år, hvilket viser, at kreditkortet typisk bruges ved transaktioner af større beløb.

Tabel 3.1 Gennemsnitlig omsætning pr. transaktion

	2015	2016	2017
Dankort og Visa/Dankort	297	292	291
Internationale kreditkort	564	518	597
Internationale debetkort	158	145	165

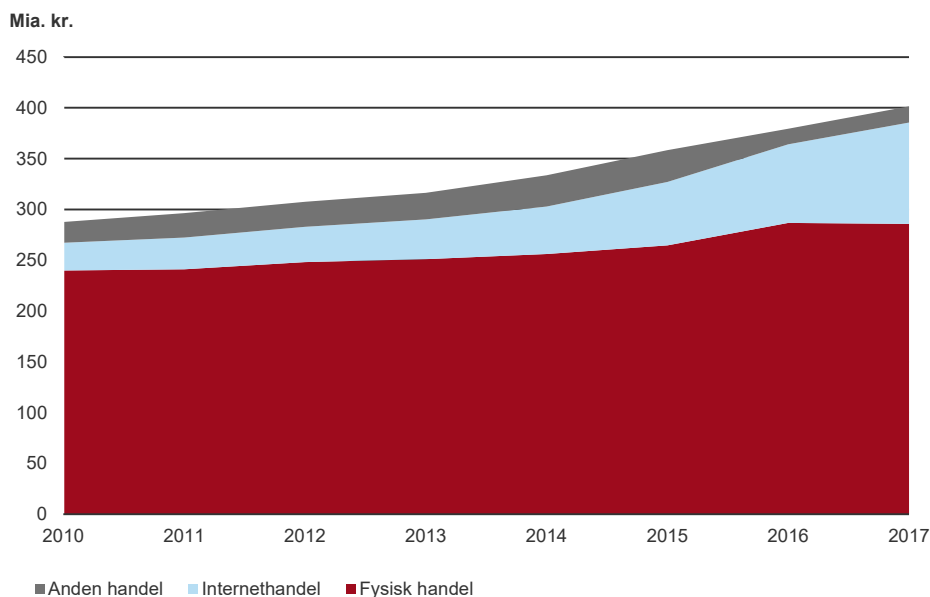
Kilde: Nets (2015), [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Det gennemsnitlige købsbeløb med et Dankort udgjorde 291 kr. i 2017 og ligger således mellem niveauet for internationale debet- og kreditkort. For alle tre korttyper gælder det endvidere, at det gennemsnitlige købsbeløb har ligget nogenlunde stabilt gennem de sidste tre år.

Omsætningen er steget kraftigere på internettet end i den fysiske handel de senere år. Det gælder både for Dankortet og for de internationale betalingskort, jf. figur 3.7 og figur 3.8. Det er det samme billede når man ser på antallet af transaktioner, jf. afsnit 3.3.

¹¹ Unge under 18 år kan typisk ikke råde over et Dankort

Figur 3.7 Fordeling af omsætning for Dankort og Visa/Dankort

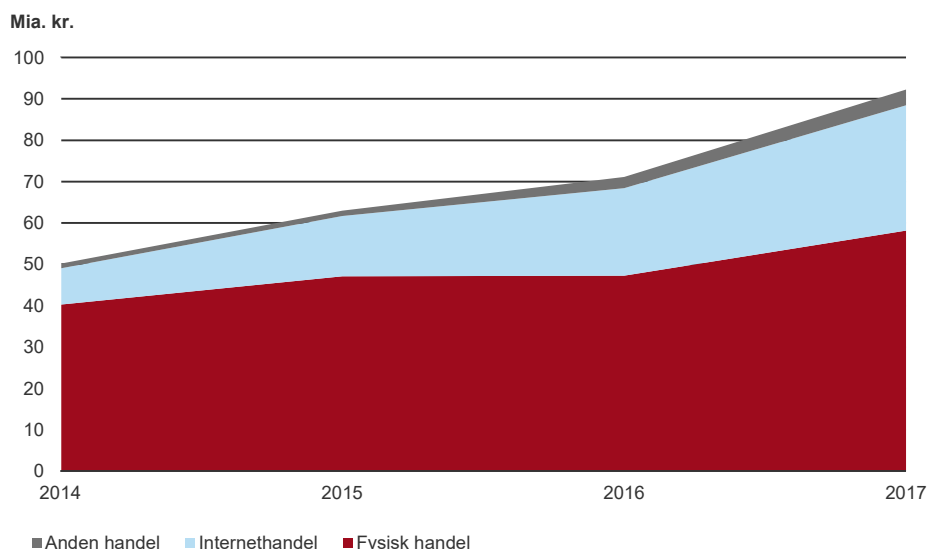
Kilde: Nets (2010-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

Den største del af dankortomsætningen foregår fortsat i fysisk handel. For første gang i en årrække er der imidlertid tale om et marginalt fald i omsætningen i den fysiske handel fra 287 mia. kr. i 2016 til 286 mia. kr. i 2017. I samme periode er dankortomsætningen på internettet vokset med 29 pct. fra 77 til 100 mia. kr.

I modsætning til Dankortet steg omsætningen med internationale betalingskort både i den fysiske handel og på internettet i 2017. Dette skal ses i lyset af, at den samlede omsætning med internationale betalingskort fortsat er væsentligt lavere end omsætningen med Dankortet. Dankortomsætningen i 2017 var således over fire gange højere end omsætningen med internationale betalingskort, jf. figur 3.7 og figur 3.8.

Den største omsætningsvækst med brug af internationale betalingskort foregår ved handel på internettet. Her er omsætningen fordoblet i perioden 2015 til 2017, og i 2017 udgjorde omsætningen 30 mia. kr. Internationale debit- og kreditkort udgjorde henholdsvis 21,5 mia. kr. og 8,7 mia. kr. af omsætningen. I samme periode er omsætningen i den fysiske handel vokset med 23 pct. Ligesom for Dankortet er omsætningen fortsat væsentligt større i den fysiske handel end i internethandlen.

Figur 3.8 Fordeling af omsætning for internationale betalingskort

Kilde: Nets (2014-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

3.5 Kontaktløs betaling

Det har været muligt forbrugere at betale med kontaktløse betalingskort i Danmark siden 2015. De kontaktløse kort adskiller sig fra de klassiske chipkort, ved at nyere betalingsterminaler i forretninger kan aflæse chippen på betalingskortet uden at indsætte kortet fysisk i terminalen. Ved beløb under 350 kr. kan en forbruger fx med et kontaktløst Dankort gennemføre handlen uden at taste en pinkode.

Tabel 3.2 Transaktioner fordelt på type af kort i 2016 og 2017

Mio. stk.	2016			2017		
	Kontaktløse kort	Chipkort	Pct.	Kontaktløse kort	Chipkort	Pct.
Dankort og Visa/Dankort	85	1032	8 pct.	357	793	31 pct.
Internationale debetkort	44	249	15 pct.	155	190	45 pct.
Internationale kreditkort	1	25	4 pct.	3	22	14 pct.

Anm.: Baseret på samlet antal transaktioner i 2016 og 2017. Den procentvise ændring fra 2016 til 2017 fremgår af kolonnen "Pct."

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018)

Antallet af transaktioner, der bliver gennemført som en kontaktløs betaling, er steget væsentligt fra 2016 til 2017, jf. tabel 3.2. Internationale debetkort er det betalingskort, hvor den største andel af transaktionerne sker med kontaktløs betaling. Kontaktløs betaling udgjorde således 45 pct. af gennemførte transaktioner med internationale betalingskort i 2017, jf. tabel 3.2.

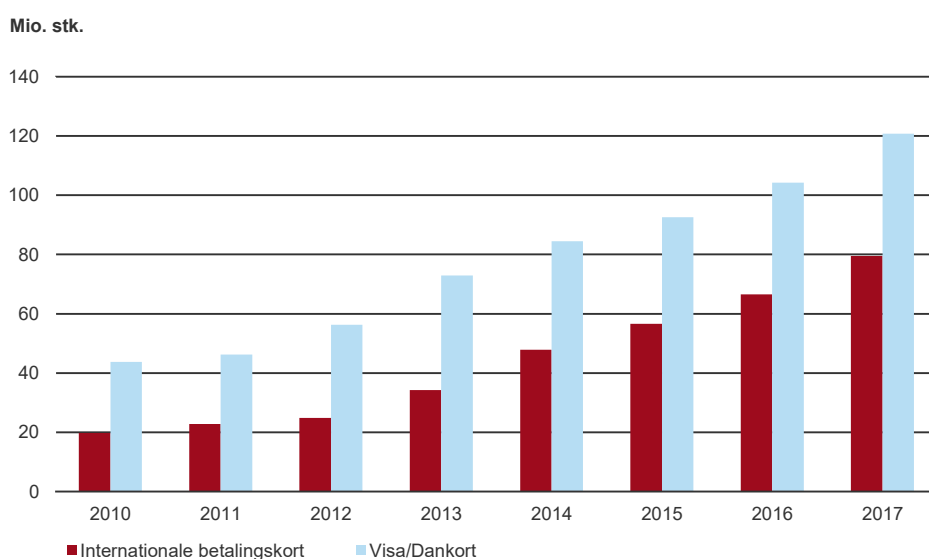
Dette stemmer umiddelbart godt overens med, at debetkort er det betalingskort med det laveste gennemsnitlige transaktionsbeløb, jf. tabel 3.1.¹²

Antallet af kontaktløse transaktioner udgjorde knap en tredjedel af alle transaktioner med Dankort i den fysiske handel i 2017, mens den tilsvarende andel udgjorde 8 pct. året før.

3.6 Brugen af danske betalingskort i udlandet

På rejser til udlandet medbringer mange danskere mere end ét betalingskort. Der er ofte tale om et Visa/Dankort og et supplerende internationalt betalingskort. Begge typer af betalingskort benyttes i stigende omfang i udlandet, jf. figur 3.9.

Figur 3.9 Transaktioner i udlandet med danskudstedte betalingskort

Kilde: Nets (2010-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalingskort](#) (2015-2017) (marts 2018)

Siden 2010 har danskere mere end fordoblet det samlede antal transaktioner i udlandet med danskudstedte betalingskort. Visa/Dankort er fortsat det foretrukne betalingskort for danskere i udlandet, men de internationale betalingskort står for en stigende andel af disse transaktioner, jf. figur 3.9.

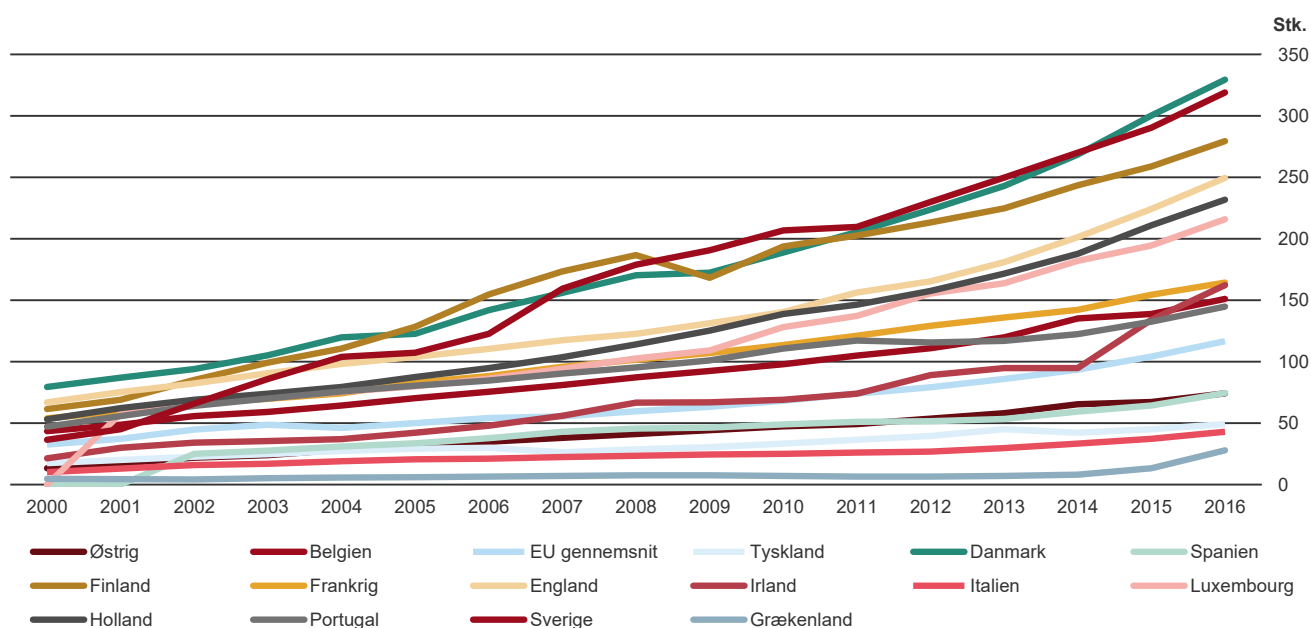
Danskere gennemførte mere end 200 mio. transaktioner i udlandet i 2017, hvoraf ca. 40 pct. blev foretaget med et andet internationalt betalingskort end Visa/Dankort. I 2010 var denne andel ca. 31 pct. Antallet af udenlandske transaktioner med internationale betalingskort er ca. firedoblet fra 20 mio. stk. i 2010 til 80 mio. stk. i 2017. I samme periode er antallet af transaktioner med Visa/Dankort knap tredoblet fra 44 mio. stk. til 121 mio. stk.

¹² Muligheden for at anvende kontaktløs betaling afhænger af købsbeløbet

3.7 Kortforbrug i Danmark og udlandet

Brugen af betalingskort i Danmark er særdeles høj sammenlignet med resten af EU. I 2016 var Danmark det land i EU, der havde det højeste gennemsnitlige antal transaktioner med nationalt udstedte betalingskort pr. borger. Der er desuden stor forskel på anvendelsen af nationalt udstedte betalingskort mellem EU-landene, jf. figur 3.10.

Figur 3.10 Det gennemsnitlige antal transaktioner med nationalt udstedte betalingskort pr. indbygger i EU-15 landene

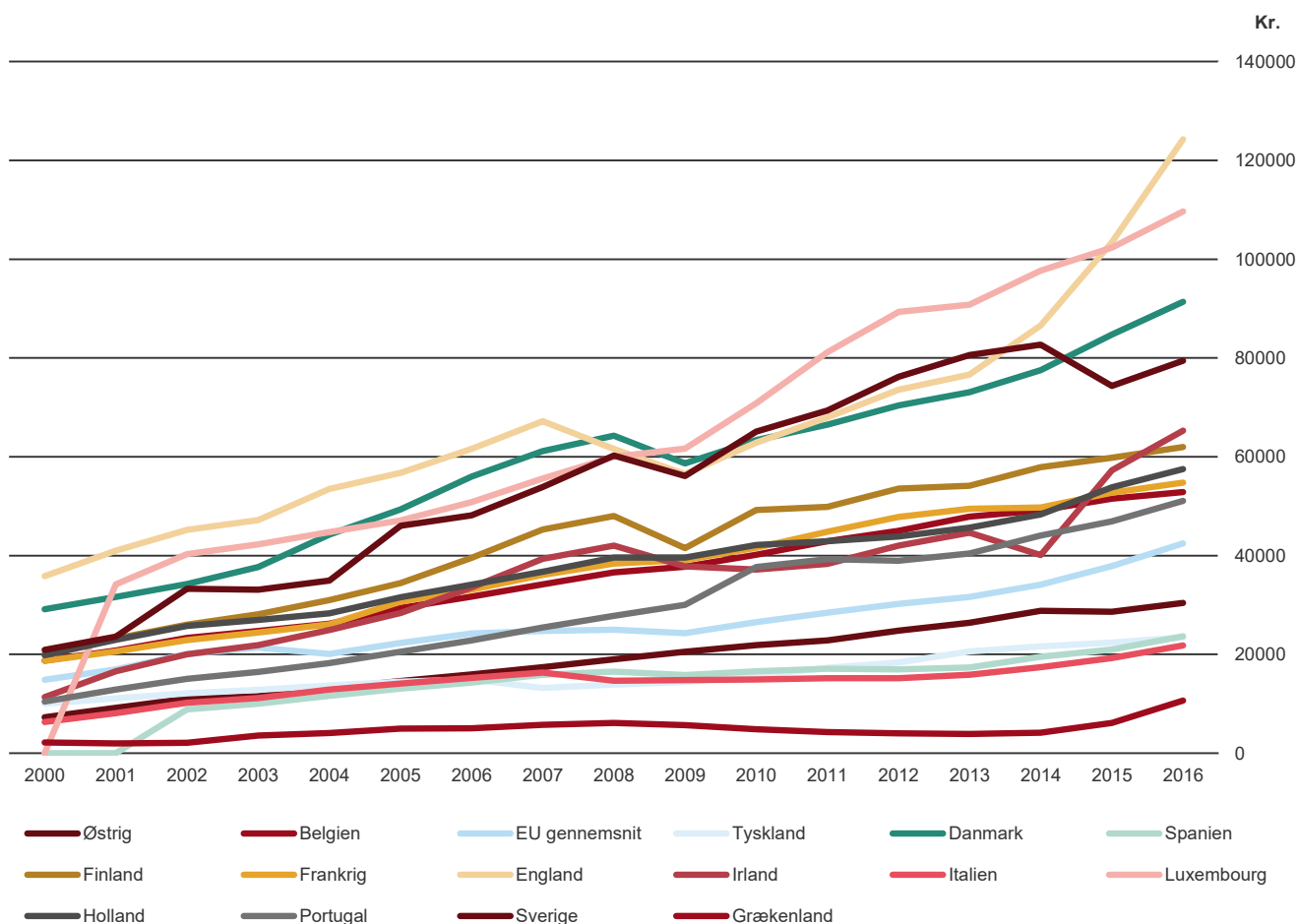
Kilde: European Central Bank – Statistical Data Warehouse

Danmark, Sverige og Finland er de EU-lande, hvor indbyggerne hyppigst foretager en betalingskorttransaktion med henholdsvis 329, 319 og 280 transaktioner pr. indbygger. Grækenland, Italien og Tyskland er de EU-lande, hvor indbyggerne foretager færrest betalingskorttransaktioner med henholdsvis 28, 43 og 49 transaktioner pr. indbygger.

Antallet af transaktioner pr. indbygger i EU-15 er steget over hele perioden fra 2000-2016.

Det samme gør sig gældende for det gennemsnitlige årlige beløb pr. indbygger, som er betalt med et betalingskort, jf. figur 3.11. Her havde Danmark den tredje højeste omsætning med nationalt udstedte betalingskort blandt EU-15 landene. Den årlige omsætning på disse kort var ca. 91 kr. pr. indbygger i 2016. Det svarer til, at hver dansker i gennemsnit brugte 250 kr. om dagen på sit betalingskort i 2016.

Figur 3.11 Gennemsnitlige årlige beløb pr. indbygger, som er betalt med et nationalt udstedt betalingskort for EU-15 landene

Anm.: Opgørelsen er omregnet fra Euro til kurs 7,44

Kilde: European Central Bank – Statistical Data Warehouse

England og Luxembourg har en højere gennemsnitlig omsætning pr. indbygger på henholdsvis 124 kr. og knap 110 kr. i 2016. De gennemsnitlige transaktionsbeløb (dvs. omsætning pr. transaktion) er dermed også noget større i disse lande end i Danmark.

Tjekkiet, Italien og Spanien er de lande, der har den laveste gennemsnitlige omsætning på betalingskort udstedt i hjemlandet (målt pr. indbygger), jf. figur 3.11. Italien og Tjekkiet er samtidig også to af de lande, der også har det laveste antal transaktioner, jf. figur 3.10. Anvendelsen af betalingskort, er således væsentligt mindre udbredt i disse lande end i fx Danmark, Sverige og Finland, der både har et relativt højt antal transaktioner og et relativt højt gennemsnitligt beløb.

Kapitel 4

Misbrug med betalingskort

4.1 Indledning

De fleste borgere i Danmark har ét eller flere betalingskort, og brugen af disse betalingsløsninger fylder mere og mere i den danske samfundsøkonomi, jf. kapitel 3. Et effektivt og vel-fungerende betalingssystem kræver, at der er tillid til systemet, herunder at der er begrænset svindel og misbrug. Derfor er det relevant at undersøge omfanget af og udviklingen i misbrug med betalingskort i Danmark.

Dette kapitel beskriver omfanget af og udviklingen i antallet af misbrugssager med henholdsvis Dankort og internationale betalingskort i Danmark og i udlandet.

Misbrugssagerne kan deles op i to kategorier:

- » Misbrug i fysiske forretninger (som igen kan deles op i misbrug forbundet med tabte/stjålne¹³ og falske¹⁴ kort), og
- » Misbrug i internetforretninger¹⁵

De væsentligste konklusioner i kapitlet er gengivet i boks 4.1.

Boks 4.1 Konklusioner

- » Det samlede antal misbrugstransaktioner med danskudstedte betalingskort faldt relativt kraftigt fra 2016 til 2017. Faldet var på 28 pct. i denne periode.
- » Samlet er der et meget begrænset misbrug med danskudstedte betalingskort, i forhold til hvor meget betalingskortene bliver brugt. Eksempelvis var der i 2017 kun tale om ca. 17 misbrugstransaktioner med Dankort i den fysiske handel for hver mio. transaktioner med Dankort. Det svarer til en "misbrugsandel" på 0,017 promille.
- » Den største andel af misbrug med betalingskort relaterer sig til handel i udlandet, især udenlandske internetforretninger. Eksempelvis var der i fjerde kvartal af 2017 næsten 13 gange så mange misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i udenlandske internetforretninger som i danske.
- » Antallet af og tab forbundet med misbrugstransaktioner i udlandet faldt dog væsentligt fra 2016 til 2017. Faldet var 34 pct. og 37 pct. for henholdsvis antal antallet af og tab forbundet med misbrugstransaktioner i udlandet.

¹³ Misbrug med tabte og stjålne kort sker typisk, ved at kortholder får afluret sin pinkode og efterfølgende får stjålet sit kort, hvorefter kortet bliver misbrugt i fysisk handel, eller der hæves penge på kortet, jf. Nationalbankens "Ny statistik for betalinger", 12. december 2017.

¹⁴ Misbrug med falske kort sker typisk, når et betalingskort får aflæst kortets magnetstribes, som efterfølgende kopieres til et blankt kort. Herefter kan kortet blive misbrugt til betalinger i de forretninger, hvor der ikke er krav om at betalingen gennemføres med chip eller verificeres med pinkode, jf. Nationalbankens "Ny statistik for betalinger", 12. december 2017.

¹⁵ Misbrug i internetforretninger opdeles ikke i underkategorier. Misbruget finder typisk sted, ved at kortoplysninger (fx kortnummer, udløbsdato, m.m.) misbruges i forbindelse med handel på internettet, jf. Nationalbankens "Ny statistik for betalinger", 12. december 2017.

- » Det samlede antal misbrugstransaktioner i udenlandske internetforretning er faldet betragteligt fra 2016 til 2017. Andelen af transaktioner i udenlandske internetforretninger med betalingskort hvor der var tale om misbrug, var på 1,4 promille i 2017 mod 2,5 promille i 2016.
- » I Danmark er omfanget af misbrug med betalingskort større i internethandlen end i den fysiske handel. Men også i internethandlen er det registrerede misbrug umiddelbart lavt. For hver gang der i 2017 blev gennemført én million transaktioner med Dankort på internettet, var 151 transaktioner relateret til misbrug. Det svarer til en "misbrugsandel" på 0,15 promille.

4.2 Misbrug med danskudstedte betalingskort

Betaling med et betalingskort er generelt en sikker måde at gennemføre en betaling på for både forbrugere og forretninger. Det skyldes bl.a., at transaktionen i de fleste tilfælde skal verificeres med en pinkode eller lignende. Der er dog stadig en risiko for, at kortet bliver stjålet og/eller misbrugt, eller at der ved en fejl bliver trukket penge på det.

Der er registreret ca. 281.000 misbrugstransaktioner med Dankort og internationale betalingskort i 2017, jf. tabel 4.1. Størstedelen af misbrugstransaktionerne fandt sted i internetforretninger og var knyttet til betalinger i udlandet, jf. afsnit 4.5.

Tabel 4.1 Samlet antal transaktioner for misbrug med kort i Danmark og udlandet

Stk.	2016	2017
Internethandel	319.915	224.392
Tabte og stjålne kort (i fysisk handel)	27.958	31.789
Falske kort (i fysisk handel)	42.835	25.076
I alt	390.708	281.257

Anm.: I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i tabel 4.1 i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenligneligt med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående tabel.

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018)

Omfanget af misbrug med danskudstedte betalingskort faldt relativt kraftigt i 2017. Det skyldes primært et fald i misbrug med betalingskort i internetforretninger og misbrug med falske kort i fysiske forretninger. Misbrug med betalingskort i internetforretninger fylder dog fortsat mest. Af det samlede misbrug med betalingskort udgjorde misbrug i internetforretninger henholdsvis 82 pct. i 2016 og 80 pct. i 2017, jf. tabel 4.2.

Det samlede antal misbrugstransaktioner skal ses i lyset af den omfattende brug af danske betalingskort i Danmark og i udlandet, jf. nærmere herom nedenfor.

4.3 Misbrug af Dankort i Danmark

Misbrug med Dankortet udgør en relativ lav andel af det samlede misbrug med betalingskort. Det skal ses i lyset af, at Dankortet i praksis kun benyttes i Danmark, og at det meste af misbruget med danske betalingskort vedrører udenlandske transaktioner.

Antallet af misbrugstransaktioner med Dankort udgjorde ca. 19 pct. af det samlede misbrug i 2017, mens Dankortet stod for 75 pct. af alle transaktioner med danskudstedte betalingskort i Danmark.

Tabel 4.2 Antal misbrugstransaktioner med Dankort i Danmark

Stk.	2016	2017	Ændring i pct.
Internethandel	37.583	34.238	-9 pct.
Tabte og stjålne kort (i fysisk handel)	15.497	19.583	26 pct.
Falske kort (i fysisk handel)	76	58	24 pct.
I alt	53.156	53.879	1 pct.

Anm.: I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i tabel 4.2 i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenligneligt med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående tabel.

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018)

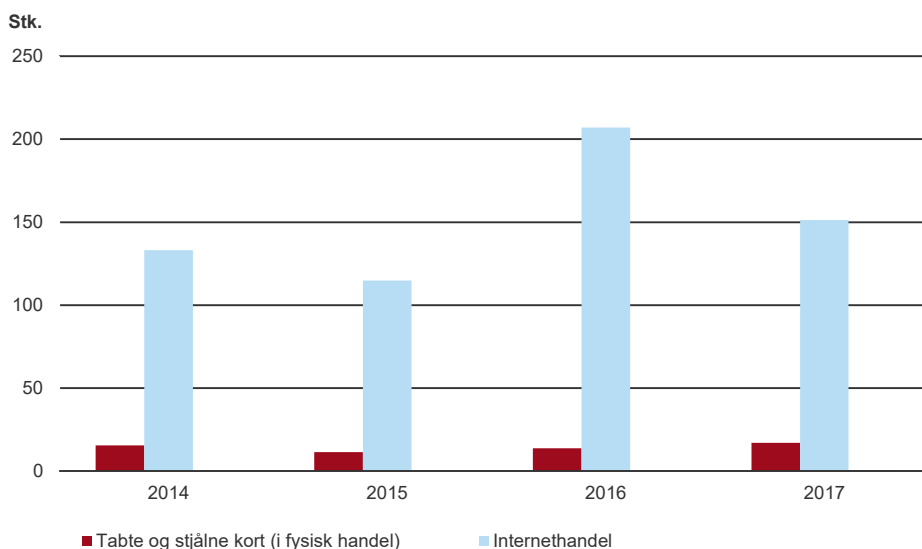
De fleste misbrugstransaktioner med Dankortet finder sted i internetforretninger, jf. tabel 4.2. Dette kan ses i lyset af, at sikkerhedsforanstaltningerne mod misbrug er anderledes på internettet end i den fysiske handel. Ved fysisk handel er det fx typisk påkrævet, at kortholder indtaster pinkoden (ved beløb over 350 kr. for kontaktløs betaling), når der betales med Dankort eller Visa/Dankort. Ved handel på internettet kan man derimod i nogle tilfælde ved køb for under 450 kr., nøjes med at oplyse betalingskortets kortnummer, udløbsdato og sikkerhedskode, der står anført på selve betalingskortet.

Det betyder i praksis, at det ved misbrug i internetforretninger kan være tilstrækkeligt at være i besiddelse af betalingskortet og ikke en tilhørende pinkode. Der er dog sat ind med øget kontrol af betalingskort og kortholder de seneste år. For stadig flere betalingstjenester på internettet kræves en form for verificering i forbindelse med betaling – fx via en SMS-kode.

For Dankortet er der også iværksat sådanne tiltag. Et af disse tiltag er, at kortholderen skal verificere et køb med en SMS-kode ved transaktioner på over 450 kr. i internethandel.¹⁶ Denne udvikling i sikkerhedsforanstaltningerne har sandsynligvis bidraget til, at antallet af misbrugstransaktioner med Dankort i internetforretninger faldt ni pct. fra 2016 til 2017.

¹⁶ <https://www.nets.eu/dk-da/nyheder/Nets%20i%20tal/Misbrugstal>

Figur 4.1 Antal misbrugstransaktioner med Dankort pr. mio. transaktioner

Anm.: Antallet af transaktioner med falske kort (i fysisk handel) udgør så lille en andel pr. mio. transaktioner, at denne type misbrug ikke fremgår af figuren. I 2016 og 2017 var henholdsvis 0,06 og 0,04 transaktioner pr. mio. transaktioner misbrug med falske kort.

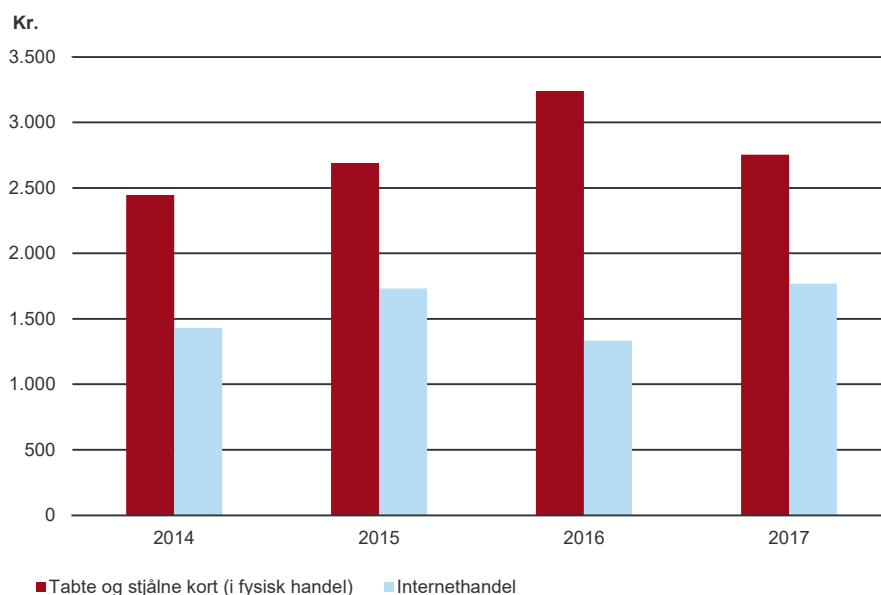
I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i figur 4.2 i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenligneligt med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående figur.

Kilde: Nets (2014-2015), [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Antallet af transaktioner med misbrugte kort udgør en beskedent andel af det samlede antal transaktioner, som udføres med betalingskort udstedt i Danmark. For hver million transaktioner med Dankort på internettet er der således registreret 151 misbrugstransaktioner i 2017, jf. figur 4.1. Det svarer til en "misbrugsandel" på 0,015 promille og denne andel er ca. 27 pct. lavere end niveauet i 2016. Misbrugsomfanget i den fysiske handel er endnu lavere. Her udgjorde antallet af misbrugstransaktioner i gennemsnit alene 17 for hver million transaktioner med Dankort, dvs. en misbrugsandel på 0,017 promille, jf. figur 4.1.

Til gengæld er det beløb, der gennemsnitligt bliver misbrugt for på Dankort, væsentligt højere, i fysiske forretninger (i praksis tabte og stjålne kort) end i internetforretninger jf. figur 4.2. Det gennemsnitlige transaktionsbeløb for misbrugstransaktioner i den fysiske handel var således henholdsvis ca. 2.800 kr. og ca. 1.800 kr. i 2017.

Figur 4.2 Gennemsnitligt transaktionsbeløb pr. transaktion med misbrugt Dankort

Anm.: I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i figur 4.3 i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenlignelig med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående figur.

Kilde: Nets (2014-2015) og [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (2016-2017) (marts 2018)

4.4 Misbrug af danskudstedte internationale betalingskort i Danmark

For internationale debit- og kreditkort finder størstedelen af misbrugstransaktionerne også sted i internetforretninger. For internationale kreditkort er antallet af misbrugstransaktioner dog faldet væsentligt fra 2016 til 2017, jf. tabel 4.3.

Tabel 4.3 Antal misbrugstransaktioner med internationale betalingskort i Danmark

Stk.	2016		2017	
	Internationale debetkort	Internationale kreditkort	Internationale debetkort	Internationale kreditkort
Tabte og stjålne kort (i fysisk handel)	2.746	4.002	4.565	2.045
Falske kort (i fysisk handel)	69	723	76	50
Internethandel	6.590	3.325	6.960	2.501

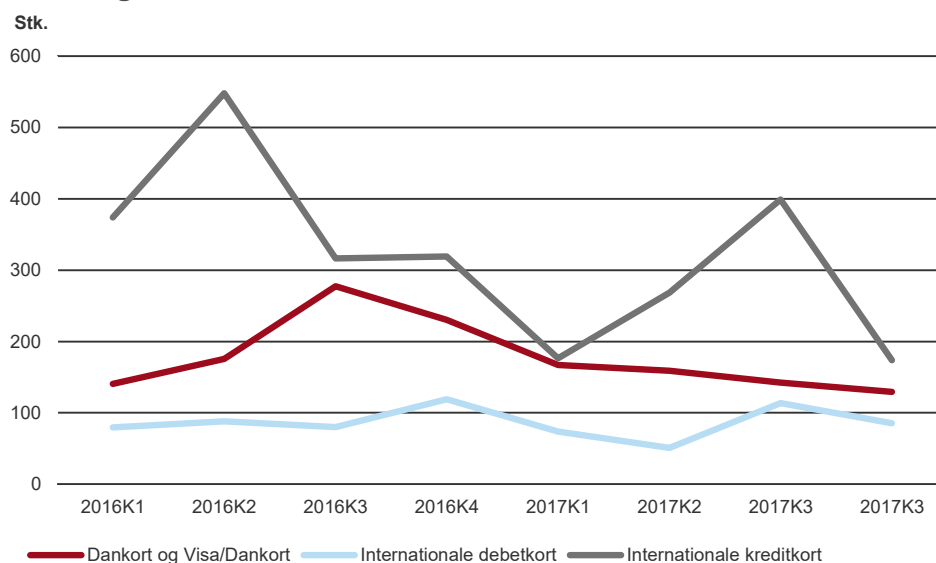
Anm.: I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i tabel 4.4 i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenlignelig med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående tabel.

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018)

For så vidt angår fysisk handel var der i 2017 flest misbrugstransaktioner med internationale debetkort. I 2016 var det omvendt for internationale kreditkort, hvor denne type misbrug var mest udbredt, jf. tabel 4.3.

Hvis de forskellige korttyper (Dankort samt internationale debit- og kreditkort) sammenlignes, er internationale debetkort det betalingskort, hvor der samlet set er færrest misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i internetforretninger, jf. figur 4.3.

Figur 4.3 Antal misbrugstransaktioner med betalingskort pr. mio. transaktioner i internetforretninger

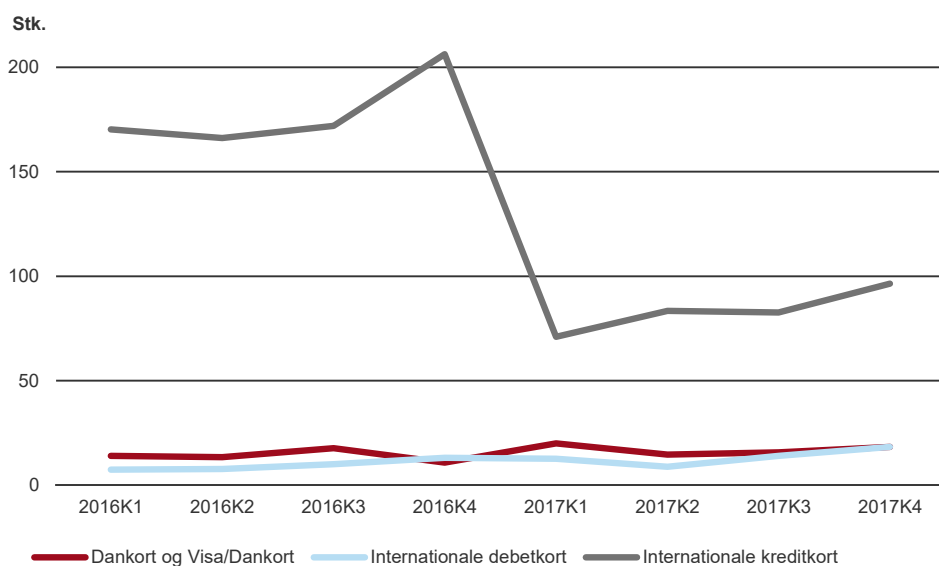

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Internationale betalingskort er omvendt den type af danskudstedte betalingskort, hvor antallet af misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i internetforretninger er størst, dvs. hvor misbrugsrisikoen umiddelbart er højest.

Det samme gør sig gældende i fysisk handel, hvor misbrugsrisikoen også er større for internationale kreditkort end internationale debetkort og Dankort, jf. figur 4.4. Mens der for Dankortet og internationale debetkort var tale om ca. 18 misbrugstransaktioner pr. million transaktioner i sidste kvartal af 2017, var det tilsvarende tal 96 for internationale kreditkort.

Figur 4.4 Antal misbrugstransaktioner med betalingskort pr. mio. transaktioner i fysisk handel

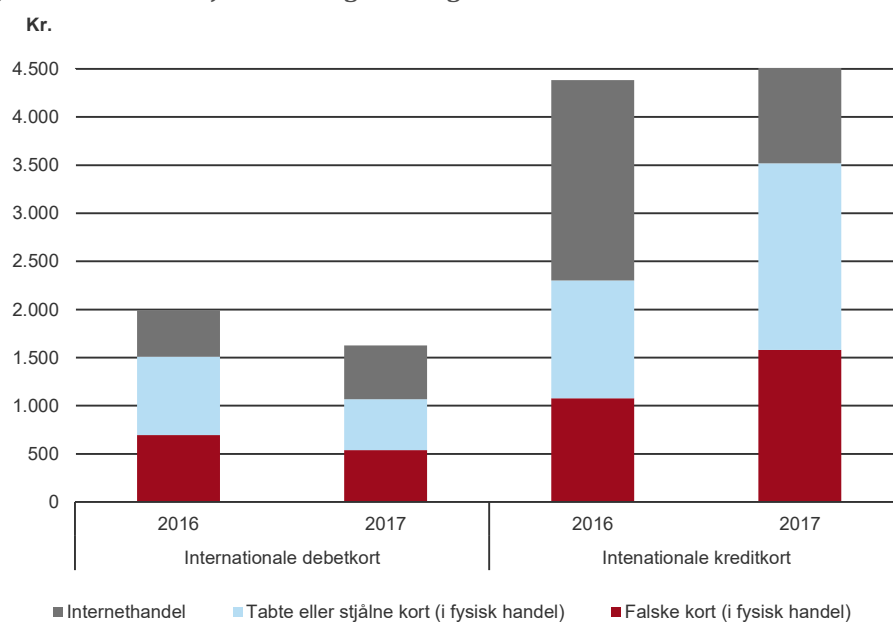

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Risikoen for misbrug med internationale debetkort og Dankort er således mindre end misbrugsrisikoen for internationale kreditkort i den fysiske handel, jf. figur 4.4.

Det gennemsnitlige transaktionsbeløb i misbrugssagerne er også størst for internationale kreditkort. Desuden er de beløb, som kortholder bliver snydt for, større i den fysiske handel med internationale kreditkort, end i internethandel med hhv. Dankort og internationale debetkort, jf. figur 4.5.

Figur 4.5 Gennemsnitligt beløb pr. transaktion fordelt på misbrug i internethandel, misbrug med tabte eller stjålne kort og misbrug med falske kort

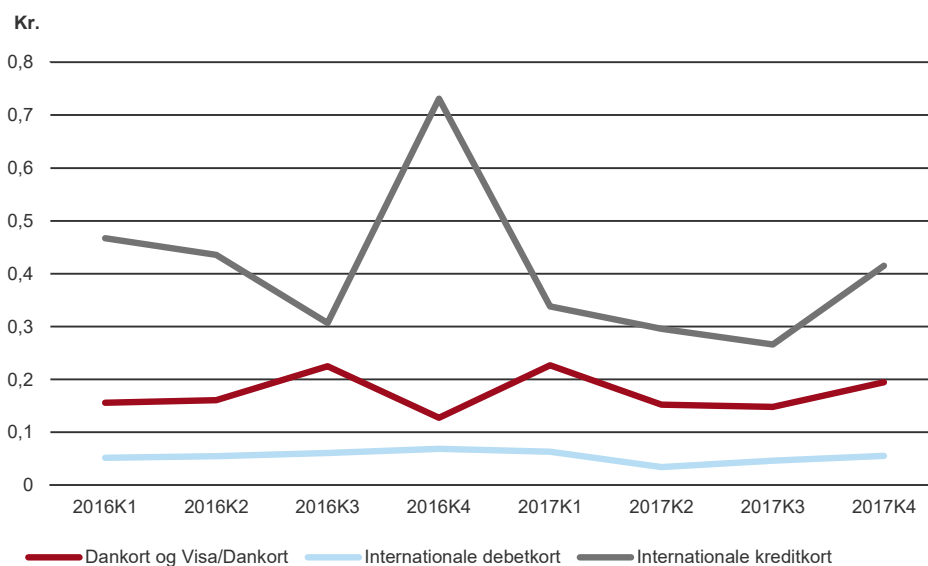
Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Ved misbrug i internetforretninger var det gennemsnitlige transaktionsbeløb 560 kr. for internationale debetkort i 2017. For internationale kreditkort var beløbet 1.567 kr., dvs. næsten tre gange højere. Denne forskel kan bl.a. skyldes, at kreditkort ofte benyttes til større eller dyrere indkøb (hvor forbrugerne kan have et større behov for kredit) end debetkort, og at det ved brug af internationale debetkort gennemføres en saldokontrol ved hver transaktion.

Ved misbrug i fysiske forretninger var det gennemsnitlige transaktionsbeløb forbundet med tabte eller stjålne kort 527 kr. for internationale debetkort og 1.939 kr. for internationale kreditkort i 2017, mens det tilsvarende tal for falske kort var 539 kr. for internationale debetkort og 1.580 kr. for internationale kreditkort. For disse typer af misbrug var beløbene således også højere for kreditkort end debetkort.

Det samlede tab i kroner målt i forhold til transaktionernes samlede beløb giver et billede af, hvor meget man som forbruger kan forvente at miste som følge af misbrug. Dette beløb angiver således sandsynligheden for misbrug og det tab man realiserer givet misbrug. Målt på denne måde er den beløbsmæssige risiko ved at anvende betalingskort begrænset, jf. figur 4.6. Eksempelvis var der i gennemsnit tale om et forventet tab på godt 40 øre i den fysiske handel for hver mio. kr., som der omsættes for med et internationalt kreditkort i sidste kvartal af 2017. De tilsvarende gennemsnitlige tab som man kan forvente for internationale debetkort og Dankortet var endnu lavere.

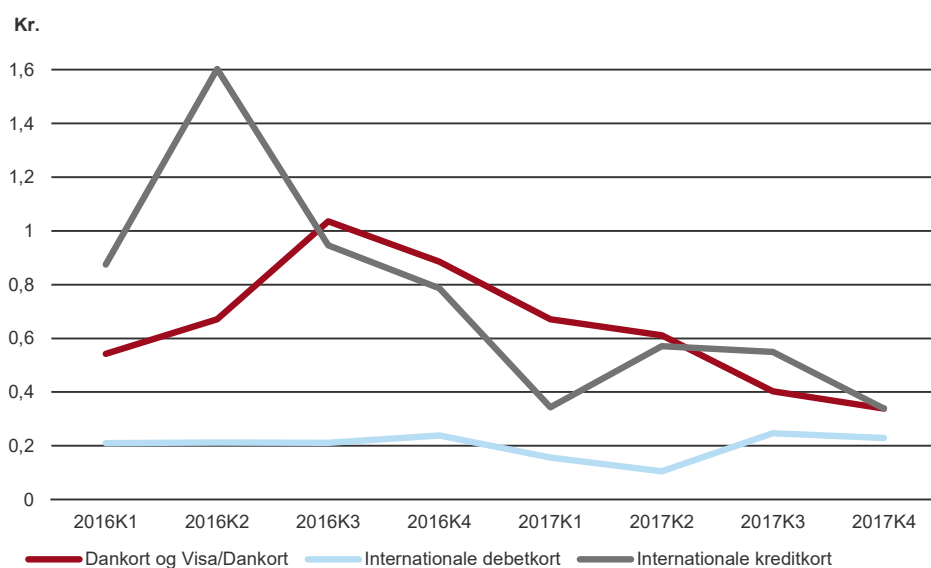
Figur 4.6 Tab i kr. pr. mio. kr. i kortomsætning - fysisk handel

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

For så vidt angår misbrug med betalingskort i internetforretninger var det forventede tab i kraft af misbrug også lavest ved internationale debetkort i 2017, jf. figur 4.7. Samtidig var det forventede tab ved Dankort faldet betragteligt fra ca. 1 kr. pr. én mio. kr. i sidste kvartal af 2016 til ca. 34 øre i sidste kvartal af 2017. Denne udvikling kan sandsynligvis bl.a. forklares ved indførelsen af yderligere verificering i form af SMS-koder i samme periode. For Dankortet og internationale debetkort er der gennem 2016 og 2017 tale om en kraftig reduktion af de tab man kan forvente som følge af misbrug.

Figur 4.7 Tab i kr. pr. mio. kr. i kortomsætning - internethandel

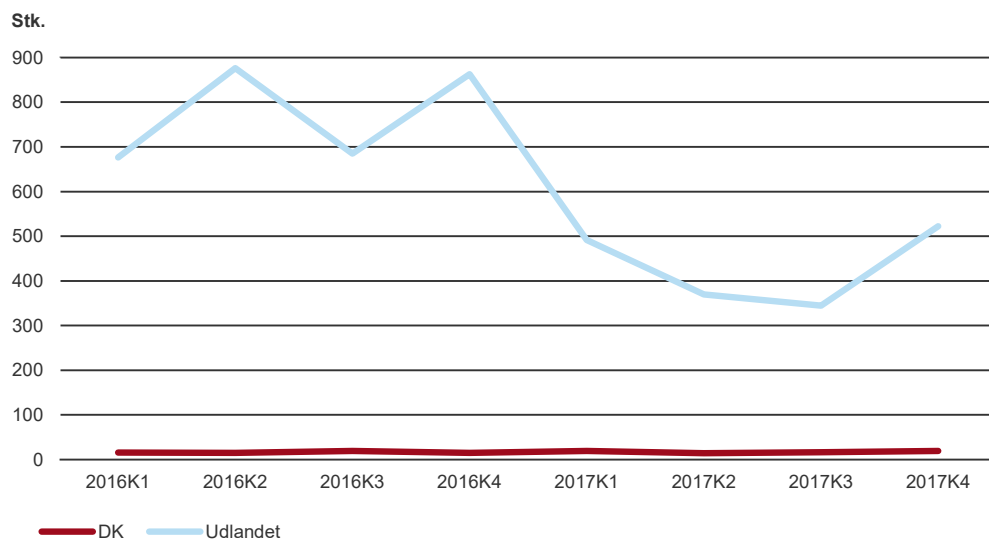
Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

4.5 Misbrug med danskudstedte betalingskort i udlandet

Størstedelen af misbrug med danskudstedte betalingskort finder sted i udlandet. Det gælder både for fysisk handel og handel i udenlandske internetforretninger, jf. figur 4.8 og Figur 4.9.

Eksempelvis var der i fysisk handel i tredje kvartal af 2017 tale om 16 misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner med betalingskort i Danmark, mens der var 345 misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner med danskudstedte betalingskort i udlandet, jf. figur 4.8.

Figur 4.8 Antal misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i fysisk handel med danskudstedt betalingskort i Danmark og i udlandet

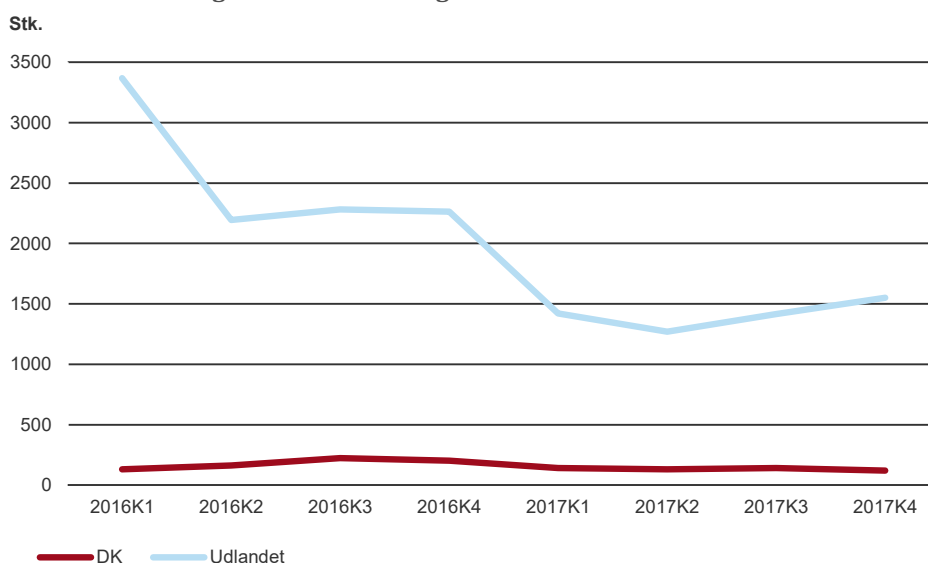

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Der er også en stor forskel mellem misbrugsniveauet i danske og udenlandske internetforretninger, jf. figur 4.9. Eksempelvis var der i fjerde kvartal af 2017 næsten 13 gange så mange misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i udenlandske internetforretninger end i danske internetforretninger.

Misbrug med danske betalingskort i internetforretninger registreret i udlandet er således den hyppigste form for misbrug med danske kort i udlandet.

Figur 4.9 Antal misbrugstransaktioner pr. mio. transaktioner i internetforretninger med danskudstedt betalingskort i Danmark og i udlandet

Kilde: [Nationalbankens Statistikbank om betalinger](#) (marts 2018) og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger

Samlet set betyder det i praksis, at risikoen for at ens betalingskort bliver misbrugt er større, når danske forbrugere benytter deres kort i udlandet eller i udenlandske internetforretninger.

Der var i alt ca. 211.000 misbrugstransaktioner med betalingskort i udlandet, og der blev i alt misbrugt for over 215,5 mio. kr. i 2017, jf. **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** Dette medførte et gennemsnitligt tab på 1.021 kr. pr misbrugstransaktion foretaget med danskudstedte betalingskort i udlandet i 2017, hvilket var marginalt lavere end det tilsvarende beløb på 1.072 kr. i 2016.

Der er dog samlet set sket et betragteligt fald i antallet af og det samlede tab forbundet med misbrugstransaktioner med danskudstedte betalingskort i udlandet fra 2016 til 2017. Antallet af misbrugstransaktioner faldt 34 pct. til ca. 211.000 i 2017, og det samlede tab som følge af misbrug faldt 37 pct. til ca. 215 mio. kr. Det omfattende fald i misbrug kan bl.a. være forårsaget af, at flere og flere transaktioner i udlandet gennemføres med betalingskortets chip, som er sværere at kopiere end betalingskortets magnetstriben.

Tabel 4.4 Antal transaktioner og tab som følge af misbrug i udlandet

a) Antal transaktioner			b) Tab som følge af misbrug		
Stk.	2016	2017	1.000 kr.	2016	2017
Misbrug med tabte og stjålne kort (i fysisk handel)	5.713	5.596	Misbrug med tabte og stjålne kort (i fysisk handel)	7.824	7.417
Misbrug med falske kort (i fysisk handel)	41.967	24.892	Misbrug med falske kort (i fysisk handel)	56.530	31.783
Misbrug i e-handel	272.417	180.693	Misbrug i e-handel	278.749	176.353
I alt	320.097	211.181	I alt	343.103	215.553

Note [X]: [Tekst]

Anm.: Tabellen viser antal transaktioner og tab som følge af misbrug af danskudstedte internationale betalingskort i udlandet. I Betalingskortrapporten 2016 var misbrug i forbindelse med betalingskort angivet pr. kort. I denne opgørelse er omfanget af misbrug opgjort i antal transaktioner. Antallet af misbrugssager i tabel 4.6. i Betalingskortrapporten 2016 er derfor ikke sammenlignelig med antallet af misbrugstransaktioner i ovenstående tabel.

Kilde: Nationalbankens Statistikbank om betalinger (marts 2018)

Misbrug i udlandet omfatter både fysiske forretninger og internetforretninger, der er registreret i udlandet. Det er som nævnt primært misbrug med betalingskort i internetforretninger, der ligger til grund for det højere antal misbrugstransaktioner i udlandet. Antallet af misbrugstransaktioner i internetforretninger i udlandet udgjorde ca. 180.000 stk., svarende til et samlet beløb på ca. 176 mio. kr. i 2017. An Det samlede antal misbrugstransaktioner og det samlede tab som følge af misbrug i udlandet er dog faldet betragteligt fra 2016 til 2017. Andelen af transaktioner i udenlandske internetforretninger med betalingskort hvor der var tale om misbrug, var således på 1,4 promille i 2017 mod 2,5 promille i 2016.

Kapitel 5

Regler for brug af betalingskort

5.1 Indledning

Brugen af betalingskort er underlagt en række regler og bestemmelser. Reglerne vedrører bl.a. fastsættelse af gebyrer, oplysningskrav, vilkår for adgang til såkaldte betalingssystemer og en række andre bestemmelser, der gælder både for udbydere, forretninger og forbrugere.

Dette kapitel omhandler de mest relevante bestemmelser i relation til brugen af betalingskort i Danmark. I kapitlets første del beskrives dele af den nye betalingslov med særligt fokus på de regler, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med. I loven implementeres det andet betalingstjenestedirektiv (PSD2)¹⁷. Kapitlet omfatter endvidere en nærmere redegørelse for det nye forbud mod, at forretninger opkræver gebyrer ved betalinger med de mest anvendte betalingskort. Kapitlet afsluttes med en gennemgang af den seneste EU-regulering på området.¹⁸

Der er således en række nye regelsæt, som er trådt i kraft siden den seneste Betalingskortrapport fra 2016. Nogle af de vigtigste nye regler på området er gengivet i boks 5.1.

Boks 5.1 Væsentlige nye regler på betalingsområdet

- » **"Adgang til betalingssystemer"** - Bestemmelsen giver betalingstjenesteudbydere adgang til eksisterende betalingssystemer på lige vilkår. Bestemmelsen kan styrke konkurrencen blandt indlødere i Danmark.
- » **"Adgang til betalingskontotjenester"** - Bestemmelsen medfører, at pengeinstitutter skal give betalingsinstitutter adgang til deres betalingskontotjenester på objektive, ikke-diskriminerende og proportionale vilkår. Dette kan bidrage til et mere konkurrencepræget marked for betalinger, idet nye aktører i højere grad får mulighed for at tilbyde konto-til-konto baserede betalingsløsninger.
- » **"Frit valg af betalingsvaremærke"** - Bestemmelsen giver forretninger og forbrugere mulighed for at vælge, hvilken del af et co-badged betalingskort (fx Visa/Dankort) forbrugeren skal betale med. Bestemmelsen kan på sigt bidrage til en mere effektiv konkurrence mellem forskellige betalingskort og betalingstjenesteudbydere.
- » **"Forbud mod opkrævning af gebyrer (overvæltning)"** - Bestemmelsen forbyder forretninger at opkræve et betalingskortgebyr over for deres kunder, som tidligere har været lovligt for visse korttyper og betalingssituationer. Bestemmelsen kan bl.a. bidrage til en øget brug af betalingskort, hvor kunderne tidligere betalte et gebyr.

¹⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2366 af 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om ændring af direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om ophævelse af direktiv 2007/64/EF

¹⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/751 af 29. april 2015 om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner.

5.2 Betalingsloven

Den 12. januar 2016 trådte det andet betalingstjenestedirektiv (PSD2) i kraft. Direktivet blev implementeret i dansk lovgivning den 1. januar 2018, hvor lov om betalinger trådte i kraft.

Formålet med PSD2-direktivet er at skabe større retssikkerhed og forbrugerbeskyttelse, reducere omkostninger og priser på betalingstjenester samt forbedre forretningsvilkårene for eksisterende og nye markedsaktører.¹⁹

Betalingsloven²⁰ finder anvendelse for udstedere af elektroniske penge, udbydere af betalingstjenester og betalingsmodtagere.²¹ Loven viderefører gennemførelsen af det såkaldte 2. e-pengedirektiv²² samt en række nationale særregler, herunder bl.a. de lovgivningsmæssige rammer for abonnementsordningen for Dankortet.

Tilsynet med loven er delt mellem Finanstilsynet, Forbrugerombudsmanden og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.²³

Finanstilsynet udsteder tilladelse til, at virksomheder kan udbyde betalingstjenester og/eller betegne sig som e-pengeinstitutter. Finanstilsynet fører endvidere tilsyn med virksomhedernes overholdelse af de dertil knyttede regler. Forbrugerombudsmandens tilsyn drejer sig bl.a. om oplysningspligt, god skik, samt rettigheder og pligter ved brug af betalingstjenester og elektroniske penge.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med reglerne om adgang til betalingssystemer og konti, der føres i kreditinstitutter, og reglerne om fastsættelse og opkrævning af gebyrer for betalingstjenester.

Nedenfor følger en gennemgang af de regler i betalingsloven, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med.

5.2.1 Adgang til betalingssystemer og konti, der føres i kreditinstitutter

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med reglerne i kapitel 4 i lov om betalinger.²⁴ Disse regler vedrører konti, der føres i kreditinstitutter (§63) og adgangen til betalingssystemer (§ 64).

Bestemmelsen i § 63 er en ny regel om adgang til betalingskontotjenester. Bestemmelsen i § 64 udvider reglerne om adgang til betalingssystemer i forhold til den tidligere betalingstjenestelov.

¹⁹ Jf. Kommissionens pressemeddelelse af 8. oktober 2015.

²⁰ Lov nr. 652 af 8. juni 2017.

²¹ Jf. betalingslovens § 1.

²² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/110/EU af 16. september 2009 om adgang til at optage og udøve virksomhed som udsteder af elektroniske penge og tilsyn med en sådan virksomhed.

²³ Lovens kapitel 9, jf. §§ 130, 144 og 145.

²⁴ Lov nr. 652 af 8. juni 2017 (betalingsloven)

Adgang til betalingskontotjenester

Det følger af betalingslovens § 63, stk. 1, at pengeinstitutter skal give betalingsinstitutter²⁵ adgang til deres *betalingskontotjenester* på objektive, ikke-diskriminerende og proportionale vilkår. Adgangen til at åbne og føre betalingskonti hos et pengeinstitut skal have et sådant omfang, at betalingsinstituttet kan udbyde betalingstjenester uhindret og effektivt.²⁶

Hvis et pengeinstitut giver afslag på adgang til sine betalingskontotjenester, skal pengeinstituttet underrette Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og behørigt begrunde årsagerne til afslaget.²⁷ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som tilsynsmyndighed kompetence til at udstede et påbud til et pengeinstitut om at give adgang for en betalingstjenesteudbyder til at oprette og føre en betalingskonto i det pågældende betalingsinstitut.²⁸

Hvis en løsning er baseret på en kontooverførsel, er der ikke behov for at benytte den almindelige kortinfrastruktur. I stedet gennemfører udbyderen af betalingstjenesten på vegne af forbrugeren en almindelig konto-overførsel. Dette kan være en mindre omkostningstung løsning end betalingskort (som er præget af en række gebyrstrukturer, jf. kapitel 2) og skabe mulighed for nye og billigere konto-til-konto-baserede betalingsløsninger. På den måde kan bestemmelsen bidrage til mere konkurrence på betalingsmarkedet.

Bestemmelsen i § 63 er ny, og implementerer artikel 36 i PSD2 om adgang til konti, der føres i kreditinstitutter.

Adgang til betalingssystemer

Det følger af betalingslovens § 64, stk. 1, at vilkår for *adgang til betalingssystemer* for udbydere af betalingstjenester skal være objektive, ikke-diskriminerende og proportionale, således at disse vilkår ikke forhindrer adgang i større udstrækning end nødvendigt for at beskytte mod specifikke risici og for at sikre betalingssystemets finansielle og driftsmæssige stabilitet. Risici kan fx være afviklingsrisici, operationelle risici og forretningsmæssige risici.²⁹

Det følger endvidere af bestemmelsen, at betalingssystemer ikke må pålægge betalingstjenesteudbydere, brugere af betalingstjenester eller andre betalingssystemer en række nærmere oplyste krav. Fx må betalingssystemet ikke pålægge regler, der forskelsbehandler udbydere af betalingstjenester for så vidt angår deltagernes rettigheder, forpligtelser og beføjelser.³⁰

Reglen om adgang til betalingssystemer betyder, at kortselskaber i mindre omfang end tidligere vil have mulighed for at nægte indløser adgang til et betalingssystem. Adgangen til kortbaserede betalingssystemer skal således ske på ikke-diskriminerende og lige vilkår. Dette gælder, uanset om der er tale om 3-partssystemer, som benytter licenstagere (såsom American Express og Diners),³¹ 4-partssystemer (herunder Dankortet) eller direkte debiteringssystemer (såsom Betalingsservice).

²⁵ Et betalingsinstitut defineres i lovens § 7, nr. 2, som en juridisk person, der er meddelt tilladelse til at udbyde betalingstjenester, og institutter, der er meddelt tilladelse i et andet EU- eller EØS-land.

²⁶ Se også præambelbetragtning pkt. 39 i PSD2.

²⁷ Jf. § 63, stk. 2.

²⁸ Jf. betalingslovens § 145, stk. 2, nr. 1.

²⁹ Jf. § 64, stk. 1.

³⁰ Jf. § 64, stk., nr. 2.

³¹ Præambelbetragtning pkt. 52 i PSD2.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan udstede et påbud om, at vilkår for adgang til et betalingsystem for udbydere af betalingstjenester skal ændres.³²

Formålet med bestemmelsen er at sikre ens behandling af forskellige betalingstjenesteudbydere i EU og at stimulere konkurrencen mellem disse ved at undgå en situation, hvor visse betalingsystemer kan diskriminere mellem forskellige betalingstjenesteudbydere.³³

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer, at den udvidede adgang til eksisterende betalingsystemer vil være til gavn for konkurrencen blandt indløserne i Danmark. De nye regler kan således give flere aktører en mulighed for at kunne tilbyde indløsning af bl.a. Dankort og Betalingsservice, idet der er tale om hhv. et 4-partssystem og et direkte debiteringssystem. Dette kan gøre det nemmere og mere attraktivt for forretninger at foretage skift mellem indløserne, idet flere udbydere vil kunne tilbyde samme portefølje af betalingskort.

5.2.2 Fastsættelse og opkrævning af gebyrer

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører også tilsyn med en række regler i kapitel 7 i lov om betalinger.

Betalingslovens § 120

Bestemmelserne i lovens § 120 er med sproglige ændringer en videreførelse af betalingslovens § 77, og implementerer samtidig PSD2, artikel 81.

Det følger af betalingslovens § 120, stk. 1, at betalerens udbyder (kortudsteder), betalingsmodtagerens udbyder (indløser) og deres eventuelle formidlere skal overføre betalingstransaktionens fulde beløb uden fradrag af gebyrer. Bestemmelsen skal sikre, at det fulde beløb, som betaleren har iværksat, kommer frem til modtageren.³⁴

En undtagelse følger af *stk. 2, 1. pkt.*, hvorefter betalingsmodtageren og dennes indløser kan aftale, at indløseren – uanset *stk. 1* – trækker sine gebyrer fra det overførte beløb, før det krediteres betalingsmodtageren. Efter *stk. 2, 2. pkt.*, skal betalingsmodtager, ved meddelelse efter § 71³⁵ og § 78³⁶, have oplysning om såvel betalingstransaktionens fulde beløb som størrelsen af gebyrerne, således at betalingstransaktionens fulde beløb oplyses med særskilt angivelse af gebyrets størrelse.

Som eksempel på anvendelsesområdet for § 120, stk. 2, 1. pkt., kan nævnes en forbrugsforening, som udsteder betalingskort til sine medlemmer og samtidig fungerer som betalingsmodtagerens indløser af det anvendte betalingskort. I praksis kan betalingskortet være et kreditkort, hvor medlemmerne bruger deres betalingskort hos de tilsluttede forretningerne og derved optjener bonus eller et pengebeløb ved køb af varer eller tjenester. Samtidig betaler forretningerne et gebyr til den pågældende forbrugsforening for at modtage betalingskortet. Den pågældende forbrugsforening afregner således ikke det fulde beløb, som modtages fra medlemmerne. Der er ikke i § 120 noget til hinder for, at forbrugsforeningen fratrækker betalingsmodtagerens gebyr fra det overførte beløb, før det krediteres betalingsmodtageren (for-

³² Jf. betalingslovens § 145, stk. 2, nr. 2.

³³ Jf. præambelbetragtning pkt. 49-52.

³⁴ En overtrædelse af § 120, stk. 1, straffes med bøde.

³⁵ Om betalingsmodtagerens udbyders pligt til at give oplysninger til betalingsmodtageren ved enkeltstående transaktioner.

³⁶ Om betalingsmodtagerens udbyders pligt til at give oplysninger til betalingsmodtageren ved transaktioner omfattet af rammeaftaler.

retningen). Et sådant gebyr kan svare til den bonus, medlemmet optjener ved at bruge sit kort i den pågældende forretning.

Hvis der trækkes andre gebyrer end dem, som er nævnt i § 120, stk. 2, fra det overførte beløb, skal kortudsteder sikre, at betalingsmodtageren modtager betalingstransaktionens fulde beløb, som betaleren har initieret. Ved betalingstransaktioner, der iværksættes af eller via betalingsmodtageren, gælder forpligtelsen dog betalingsmodtagerens udbyder.³⁷

Det betyder eksempelvis, at hvis en kortudsteder (fx en bank) opkræver et gebyr i forbindelse med en almindelig kortbetaling, skal kortudsteder sikre, at transaktionens fulde beløb sendes til forretningen.

Betalingslovens § 121

Betalingslovens § 121 viderefører - med indholdsmæssige ændringer - betalingslovens 78, og fastsætter *udgangspunktet* for opkrævning af gebyrer mellem betalingsmodtager og dennes indløser samt betaler og dennes kortudsteder.

Bestemmelsen i § 121, stk. 1, fastsætter, at betalingsmodtageren skal betale de gebyrer, som dennes indløser opkræver, og betaleren skal betale de gebyrer, som dennes kortudsteder opkræver, når en betalingstransaktion gennemføres inden for Den Europæiske Union. Stk. 1 omfatter alle betalingstransaktioner, herunder kredittransaktioner, kortbetalinger og direkte debiteringer.

Efter § 121, stk. 2, må indløseren ikke hindre betalingsmodtageren i at opkræve gebyr hos betaleren for brug af det pågældende betalingsinstrument, hindre betalingsmodtageren i at tilbyde betaleren en rabat eller hindre betalingsmodtageren i på anden måde at tilskynde betaleren til at anvende et givent betalingsinstrument, jf. dog § 121, stk. 3. For at fremme gennemsigtigheden og konkurrencen må indløseren således ikke forhindre en forretning i at opkræve et gebyr fra betaler for brug af et specifikt betalingsinstrument, eller hindre forretningen i at yde rabatter til betaleren, når denne benytter et specifikt betalingsinstrument.

Hvis en forretning opkræver et gebyr hos betaleren for anvendelse af et betalingsinstrument, må gebyret ikke overstige forretningens omkostninger til at gennemføre betalingstransaktionen.³⁸

Forbud mod opkrævning af gebyrer ved brug af betalingskort

Bestemmelsen i § 121, stk. 3, modificerer ovenstående udgangspunkt for opkrævning af gebyrer.

Det følger af § 121, stk. 3, at betalingsmodtageren (forretningen) ikke må opkræve gebyrer for anvendelse af betalingsinstrumenter, for hvilke interbankgebyrerne er reguleret i forordningen om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner. Dette gælder endvidere for visse betalingstjenester.³⁹

³⁷ Jf. § 120, stk. 3.

³⁸ Jf. § 120, stk. 2, 2. pkt. Denne bestemmelse er med sproglige ændringer videreført fra betalingslovens § 80, stk. 5.

³⁹ Dvs. for de betalingstjenester, på hvilke forordning af 14. marts 2012 (EU) nr. 260/2012 om tekniske og forretningsmæssige krav til kreditoverførsler og direkte debiteringer i euro og om ændring af forordningen (EF) nr. 929/2009 finder anvendelse, jf. § 121, stk. 3. Denne forordning er således ikke relevant for direkte debiteringer i danske kroner.

Denne bestemmelse er ny og betyder, at forretninger ikke længere må opkræve et gebyr for anvendelse af de mest benyttede betalingsinstrumenter.⁴⁰ Dette gælder for såvel betalinger i fysisk handel som internethandel. Undtaget fra forbuddet er transaktioner med firmakort eller med betalingskort udstedt af betalingskortordninger med tre parter (fx Diners Club og Amex), samt hævning af kontanter i kontantautomater eller ved disken hos en betalingstjenesteudbyder.⁴¹ For disse må der således stadig opkræves gebyr af forbrugeren.

De tidligere regler for opkrævning af gebyrer skelnede mellem debit- og kreditkort, og om kortene anvendtes i fysisk eller ikke-fysisk handel. Der gjaldt således forskellige regler for henholdsvis debit- og kreditkort.⁴² De nye regler skelner ikke længere mellem hverken debit- og kreditkort eller fysisk og ikke-fysisk handel.

Baggrunden for den nye regel er for det første, at forskelle i national praksis vedrørende overvæltning af gebyrer for anvendelse af et givent betalingsinstrument har ført til vidt forskellige forhold på EU's betalingsmarkeder.⁴³

Det følger for det andet af præamblen til PSD2, at der med de fastsatte grænser for interbankgebyrernes niveau er potentiale for lavere gebyrer over for forretningerne.⁴⁴ Niveaue for interbankgebyrer i Danmark var før reguleringen generelt højere end de satser, som følger af prisloftet.

Det er således muligt, at reguleringen af interbankgebyrer vil medføre en reduktion af forretningernes omkostninger ved at modtage betalingskort. Det skyldes, at interbankgebyrer traditionelt har udgjort den største omkostning for kortindløserne, og derved haft stor betydning for størrelsen på det gebyr, som forretningerne betaler til deres kortindløser. På den baggrund skal ikke længere overvæltning af gebyrer på forbrugere være berettiget på samme måde.

Betalingslovens § 122 – fastsættelse af gebyrer

Betalingslovens § 122, stk. 1, viderefører betalingstjenestelovens § 79. Bestemmelsen blev først indført ved lov i 1999 (den dagældende betalingskortlov).⁴⁵

Bestemmelsen forbyder, at virksomheder opkræver urimelige priser og avancer i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaktioner med betalingsinstrumenter, herunder fx kortbetalinger og netbank-transaktioner.⁴⁶

Bestemmelsen er udformet generelt og omfatter efter lovens ordlyd og de tilhørende forarbejder enhver virksomhed, der fastsætter gebyrer og vederlag i forbindelse med brug af betalingsinstrumenter. Samtidig omfatter bestemmelsen alle gebyrer og vederlagstyper, der op-

⁴⁰ Firmakort og kort udstedt af såkaldte trepartssystemer, jf. kapitel 2, er ikke omfattet af reguleringen af interbankgebyrer, og forbuddet mod overvæltning gælder således ikke for disse betalingsinstrumenter, jf. nærmere herom i afsnit 5.3.3.

⁴¹ Jf. Forordningens artikel 1, stk. 3.

⁴² Forskellen på reglerne kaldtes "split-modellen", og reglerne fandtes i den nu ophævede bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

⁴³ Jf. Præambelbetragtning pkt. 66 til PSD2.

⁴⁴ Jf. Præambelbetragtning pkt. 66 til PSD2.

⁴⁵ Lov nr. 217 af 13. april 1999 om ændring af lov om betalingskort m.v.

⁴⁶ § 122 omfatter efter sin ordlyd alle former for betalingsinstrumenter, således som disse er defineret i betalingslovens § 7, nr. 18.

kræves, når en betaling skal gennemføres.⁴⁷ Eksempelvis er det vurderingen, at bankers valutatilleg for anvendelse af betalingskort i udlandet er omfattet af betalingslovens § 122.

Der er herved taget højde for, at betalingssystemer kan organiseres på mange forskellige måder, og at funktioner kan foregå i forskellige virksomheder.⁴⁸ Forbuddet mod urimelige priser og avancer omfatter også "tekniske tjenester"⁴⁹, jf. boks 5.2 nedenfor.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan således gribe ind over for alle aktørers anvendelse af urimelige priser og avancer i forbindelse med gennemførelse af kortbetalinger, uagtet hvilke ydelser de måtte levere, og hvordan de måtte være organiseret.

Boks 5.2

Hvad er en teknisk tjeneste?

En teknisk tjeneste kan bestå i mange ting, men mere konkret kan der blandt andet være tale om følgende ydelser:

- » Håndtering og lagring af data
- » Databeskyttelse
- » Datavalidering
- » Drift af kommunikationsnetværk
- » Levering og vedligeholdelse af betalingsterminaler

Gebyrtyper

Betalingsloven indeholder ikke regler om, hvilke typer af gebyrer som indløserer må eller skal anvende. Indløserer kan derfor vælge, om et gebyr skal være transaktionsbestemt (fx et fast beløb pr. transaktion), udgøre en procent af købsbeløbet eller en kombination. Gebyret kan opkræves som et fast månedligt eller årligt beløb (fx en abonnementsordning).

Selv om § 122 gælder for alle indløseres fastsættelse af gebyrer, er det ikke ensbetydende med, at der skal fastsættes ens gebyrer for alle former for brug af et betalingskort. En kortindløser må derfor fastsætte forskellige gebyrer for fysisk og ikke-fysisk handel.

I forhold til gebyrer for forskellige korttyper følger det af interbankgebyrforordningen, at udgangspunktet er, at indløseren skal opkræve *forskellige gebyrer for forskellige korttyper*, medmindre at forretningen skriftligt anmoder om ens gebyrer for forskellige korttyper.⁵⁰

Interbankgebyrer i dansk lovgivning

Et interbankgebyr er et gebyr, som betales fra indløser til den kortudstedende bank, hver gang der betales med det udstedte kort, jf. figur 5.1 Størrelsen på interbankgebyret kan skabe et incitament for banken til at markedsføre og udstede et bestemt kort.

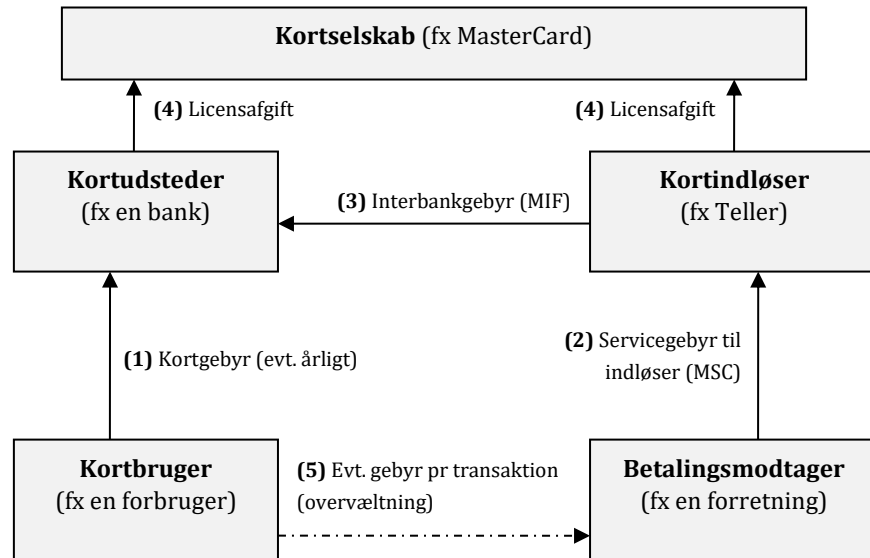
⁴⁷ Interbankgebyrer suppleres dog af et prisloft, som blev indført med forordningen om interbankgebyrer. Forordningen er nærmere beskrevet nedenfor i afsnit 5.3.3 og 5.5.1.

⁴⁸ Jf. nærmere forarbejderne til lov nr. 217 af 13. april 1999 om ændring af lov om betalingskort m.v. (1998/1 LFS 129).

⁴⁹ Jf. § 5, nr. 10.

⁵⁰ Jf. artikel 9 (1), i interbankgebyrforordningen.

Figur 5.1 Gebyrstruktur i et firepartssystem

Overordnet set finder lovens § 122 anvendelse for alle gebyrer forbundet med gennemførelsen af en betalingstransaktion, herunder interbankgebyrer. Bestemmelsen sikrer, at en udbyder ikke opnår urimelige priser og avancer gennem fastsættelse af gebyrer.

For Dankortet gælder den såkaldte abonnementsmodel, hvor forretningerne betaler et årligt abonnement beregnet ud fra omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Reguleringen sikrer, at forretningernes betaling maksimalt dækker de omkostninger, der forbundet hermed.⁵¹

Før EU-forordningen om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner⁵² trådte i kraft, var niveauet for interbankgebyrer i Danmark som nævnt ovenfor generelt højere end maksimalgebyrerne i forordningen. Det er derfor forudsat, at reguleringen af interbankgebyrer vil medføre en reduktion af forretningernes omkostninger ved at modtage betalingskort. Dette kan komme forbrugerne til gode i form af billigere og mere effektive betalingsmuligheder. Det forudsætter dog bl.a. en effektiv konkurrence blandt indløserne på det danske marked, således at de lavere interbankgebyrer også medfører lavere gebyrer for betalingsmodtagerne, og i sidste ende forbrugerne.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil derfor fortsat følge udviklingen på markedet, herunder udviklingen i interbankgebyrerne.

For nærmere om prislofterne i forordningen se også nedenfor afsnit 5.3.3 og afsnit 5.5.1.

⁵¹ Jf. §§ 5 og 6 i bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017 (abonnementsbekendtgørelsen).

⁵² Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2015/751 af 29. april 2015 om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner.

Betalingslovens § 123

Betalingslovens § 123, stk. 1 viderefører med sproglige ændringer § 80, stk. 1, i betalingsloven.

Udgangspunktet er, at betalingsmodtagerens indløser kan pålægge betalingsmodtageren (forretningen) at betale til driften af et betalingssystem. Indløseren kan fastsætte sit vederlag som for eksempel en promille- eller procentsats af transaktionsbeløbet, som en fast pris uanset transaktionens størrelse eller som en kombination af de to elementer. Gebyrerne fastsættes efter betalingslovens § 122. Til dette udgangspunkt gælder dog nogle modifikationer og undtagelser, jf. nedenfor.

Bestemmelsen i § 123, stk. 4, begrænser adgangen for udbyderen af visse typer af betalingsinstrumenter til at kræve sine omkostninger ved driften af betalingssystemet dækket af betalingsmodtageren. Det følger af bestemmelsen, at erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om, at en sådan udbyder alene kan pålægge betalingsmodtageren at betale et *årligt abonnement*, og altså ikke et gebyr pr. transaktion. Erhvervsministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om, hvorledes prisen for det årlige abonnement i stk. 4 skal beregnes.⁵³

Disse bemyndigelser er udnyttet ved udstedelse af bekendtgørelse om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 123, stk. 5, i lov om betalinger.⁵⁴ Denne bekendtgørelse er gennemgået mere detaljeret nedenfor i afsnit 5.3.1.

Efter § 123, stk. 3, har en indløser og en betalingsmodtager mulighed for at indgå aftale om betaling for særlige ordninger tilknyttet det enkelte betalingsinstrument, i det omfang disse særlige ordninger ikke er omfattet af abonnementsordningen i stk. 4. Det betyder, at der eksempelvis kan være mulighed for at udvikle en funktionalitet på betalingskortet, hvor omkostningerne hertil ikke omfattes af abonnementsreguleringen.

Det er en betingelse for at opkræve særskilt betaling for en særlig ordning, at aftalen mellem indløser og betalingsmodtager er indgået på frivillig basis. Indløser kan således ikke afvise at udbyde eksisterende ydelser med henvisning til, at der er tale om en særlig ordning, som betalingsmodtager vil skulle betale for.⁵⁵

Erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om, hvilke særlige ordninger, der kan indgå aftale om.⁵⁶

Det følger af bestemmelsen i § 123, stk. 2, at en udbyder – ved opkrævning af gebyr fra betalere for betalere anvendelse af et betalingsinstrument – skal fastsætte gebyret uafhængigt af betalingsmodtagerens forhold. Bestemmelsen har til formål at forhindre udbydere i at diskriminere betalingsmodtagerne gennem kortindehaver/betalere afhængigt af for eksempel forretningens størrelse. Udbydere skal således ikke via gebyrfastsættelse have mulighed for at påvirke kortindehavers/betalere valg af forretning.⁵⁷

⁵³ Jf. § 123, stk. 5, i lov om betalinger.

⁵⁴ Bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017 (abonnementsbekendtgørelsen).

⁵⁵ Jf. FT 2016-17, tillæg A, bemærkninger til L 157, side 261, vs.

⁵⁶ Jf. § 123, stk. 6. Denne bemyndigelse er endnu ikke udnyttet.

⁵⁷ Jf. FT 2016-17, tillæg A, bemærkninger til L 157, side 261, vs.

5.3 Bekendtgørelser

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med tre bekendtgørelser, som er udstedt i medfør af bemyndigelsesbestemmelserne i betalingslovens kapitel 7 om gebyrer m.v..

Det drejer sig om følgende bekendtgørelser:

- » Bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 123, stk. 5, i lov om betalinger (abonnementsbekendtgørelsen)
- » Bekendtgørelse nr. 1364 af 1. december 2017 om offentliggørelse af maksimale gebyrer for betalingsmodtagere i fysisk handel
- » Bekendtgørelse nr. 1365 af 1. december 2017 om interbankgebyrer for indenlandske forbrugerrelaterede debetkorttransaktioner

Bekendtgørelserne vil blive gennemgået nedenfor.

5.3.1 Abonnementsbekendtgørelsen

Erhvervsministeren kan i medfør af betalingslovens § 123, stk. 4, fastsætte nærmere regler om, at udbyderen for visse typer af betalingsinstrumenter alene kan pålægge betalingsmodtageren at betale et årligt abonnement til dækning af udbyderens omkostninger til driften af betalingssystemet. Erhvervsministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om, hvorledes prisen for det årlige abonnement skal beregnes, jf. stk. 5.

Bemyndigelsen er med sproglige ændringer en videreførelse af betalingstjenestelovens § 80, stk. 2 og 3, som blev indsat ved det såkaldte "Dankortforlig".⁵⁸ Bemyndigelsen er udnyttet ved udstedelse af bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 123, stk. 5, i lov om betalinger (herefter abonnementsbekendtgørelsen).

Dankortet er det langt mest anvendte betalingskort i Danmark, og er omfattet af bekendtgørelsen, der bl.a. fastsætter, hvor meget fysiske forretninger skal betale for at modtage Dankort.

Det følger af bekendtgørelsen, at betalingsmodtagerens indløser alene kan pålægge betalingsmodtager at betale til driften af infrastrukturen gennem et årligt abonnement. Aktuelt er dette tilfældet for forretningers modtagelse af betalinger med Dankort. Abonnementet er knyttet til de indløsningsaftaler, der indgås mellem indløser (Nets) og de enkelte forretninger om at modtage Dankort.

Abonnementsbekendtgørelsen fastsætter dermed reglerne for, hvor meget Nets kan opkræve af forretningerne for at modtage Dankort i den fysiske handel. Forretningernes årlige betaling til Nets fastsættes på baggrund af omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel.

I forbindelse med ikrafttrædelsen af lov om betalinger den 1. januar 2018 er abonnementsbekendtgørelsen blevet revideret.⁵⁹

⁵⁸ Lov nr. 603 af 24. juni 2005.

⁵⁹ Bekendtgørelsen ophæver bekendtgørelse nr. 605 af 3. juni 2016 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 80, stk. 3, i lov om betalingstjenester og elektroniske penge.

De væsentligste ændringer er, at:

- » Det er muligt for en betalingsmodtager i bestemte abonnementsintervaller at træde ud (såkaldt "opt out") af abonnementsordningen, og i stedet indgå anden aftale med indløser (Nets). Dette vil dog ikke medføre, at abonnementsbetalingen for de tilbageværende betalingsmodtagere stiger.⁶⁰
- » Antallet af intervaller og abonnement pr. interval for det pågældende kalenderår vil ikke længere fremgå af et bilag til bekendtgørelsen, men vil i stedet fremgå af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse, som vil blive offentliggjort på styrelsens hjemmeside. Det vil ligeledes fremgå af denne afgørelse, hvilke intervaller i abonnementsmodellen, som er omfattet af muligheden for "opt out". Muligheden for "opt out" forventes alene at gælde for intervallerne 1 og 2, indtil der træffes en ny afgørelse herom.
- » Aktørerne bag de kommercielle aftaler – såfremt aktørerne er enige – kan forelægge erhvervsministeren et forslag til ændringer i henholdsvis abonnement pr. interval, antal intervaller og hvilke intervaller, som skal være omfattet af muligheden for "opt out".⁶¹ Ministeren kan herefter træffe en afgørelse, som træder i stedet for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tidligere afgørelse herom.⁶² Denne afgørelse offentliggøres i så tilfælde på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside.

5.3.2 Bekendtgørelse om offentliggørelse af maksimale gebyrer for betalingsmodtagere i fysisk handel

Erhvervsministeren kan i medfør af betalingslovens § 123, stk. 5, 2. pkt., fastsætte supplerende regler for betalingsinstrumenter omfattet af § 123, stk. 1. Bemyndigelsen er udnyttet ved udstedelse af bekendtgørelse om offentliggørelse af maksimale gebyrer for betalingsmodtagere i fysisk handel.

Bekendtgørelsen ophæver bekendtgørelse om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.⁶³ Denne tidligere bekendtgørelse regulerede bl.a., hvornår en kortbruger kunne blive mødt med et gebyr for at betale med et kort (såkaldt overvæltning), og hvor stort gebyret maksimalt måtte være. Reglerne om overvæltning sondrede i den forbindelse mellem debit- og kreditkort, og om kortene anvendtes i den fysiske eller ikke-fysiske handel.

Med betalingsloven indføres som nævnt ovenfor et generelt forbud mod overvæltning af gebyrer, som vil gælde for langt de fleste debit- og kreditkort. Den dagældende sondring mellem overvæltning af gebyrer på debit- og kreditkort er således ikke videreført i den nuværende bekendtgørelse.

Indløseres oplysningspligt

Bekendtgørelsen om offentliggørelse af maksimale gebyrer for betalingsmodtagere i fysisk handel fastsætter, at alle indløserne har pligt til på en tydelig måde at offentliggøre deres maksimale priser i fysisk handel.

⁶⁰ Jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 3-4.

⁶¹ Jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1.

⁶² Jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 3.

⁶³ Bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011.

Det følger således af bekendtgørelsens § 2, at indløserne af betalingsinstrumenter på en tydelig måde skal offentliggøre de maksimale gebyrer, som pålægges betalingsmodtagere, når der gennemføres en betalingstransaktion. Bestemmelsen fastsætter videre, at indløser skal offentliggøre det maksimale gebyr for hver enkelt type betalingsinstrument, som indløses af den pågældende indløser.

Hvis der opkræves samme maksimalgebyr for en række forskellige betalingskort, er det tilstrækkeligt at offentliggøre én gebyrsats. Samtidig skal det dog angives, hvilke betalingskort maksimalgebyret gælder for. Hvis der derimod opkræves forskellige maksimalgebyrer for forskellige betalingskort, skal hvert af disse gebyrer offentliggøres.

Reglen indebærer eksempelvis, at hvis en kortindløser opkræver forskellige maksimalgebyrer for et dansk udstedt MasterCard og et udenlandsk udstedt MasterCard, skal begge maksimalgebyrer offentliggøres.

Bestemmelsen omfatter alle betalingskort, såvel debet- som kreditkort, der kan bruges i forretninger i den fysiske handel.

Bestemmelsen er en videreførelse af § 3, stk. 2, i den nu ophævede bekendtgørelse om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Bekendtgørelsen fastsætter endvidere i § 3, at betalingsmodtager kun må opkræve gebyr hos betaler, hvis betalingsmodtager i forbindelse med transaktionens gennemførelse *med sikkerhed* kan fastslå, at transaktionen ikke er omfattet af forbuddet mod overvæltning i betalingslovens § 121, stk. 3.

Reglen indebærer således, at en forretning ikke må opkræve et gebyr i forbindelse med en debet- eller kreditkorttransaktion, medmindre forretningen med sikkerhed kan fastslå, at transaktionen foretages med et betalingsinstrument, som ikke er omfattet af forbuddet mod overvæltning. Eksempelvis er betalinger med firmakort ikke omfattet af forbuddet mod overvæltning, ligesom betalinger med mobile betalingsløsninger, hvor den underliggende transaktion er en direkte kontooverførsel fra en konto til en anden, ikke er omfattet af forbuddet.

Bestemmelsen er med sproglige ændringer en videreførelse af § 4, stk. 3, i den nu ophævede bekendtgørelse om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

5.3.3 Bekendtgørelse om interbankgebyrer

EU-forordningen om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner⁶⁴ fastsætter bl.a. en række regler om interbankgebyrer.⁶⁵

Et interbankgebyr er et gebyr, som betales fra indløser til den kortudstedende bank, hver gang der betales med det udstedte kort, jf. også figur 5.1.

⁶⁴ Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2015/751 af 29. april 2015 om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner.

⁶⁵ Forordningens regler om interbankgebyrer fremgår af forordningens kapitel II, artikel 3-5.

Forordningen indfører et prisloft over interbankgebyrer. EU-Kommissionen har vurderet, at prisloftet vil fjerne en væsentlig hindring mellem de nationale betalingsmarkeder, reducere interbankgebyrerne og på længere sigt det beløb, som butikkerne skal betale til deres indløbere.⁶⁶ Firma- eller forretningskort ("corporate cards" eller "commercial cards") samt betalingskort baseret på trepartssystemer (fx Amex og Diners) er ikke omfattet af forordningen og dermed prislofterne. De er derfor heller ikke omfattet af overvæltningsforbuddet i betalingslovens § 121, stk. 3.

Prislofterne udgør 0,2 pct. af købesummen for debetkort, fx Dankortet og Visa Elektron, og 0,3 pct. af købesummen for kreditkort, fx MasterCard.

Forordningen har som udgangspunkt direkte virkning i Danmark, og skal derfor ikke implementeres i den danske lovgivning. I forhold til enkelte af bestemmelserne i forordningen gives medlemsstaterne dog valgfrihed.

Denne valgfrihed gælder bl.a. forordningens regulering af interbankgebyrer på debetkort. Forordningen giver således mulighed for, at de enkelte medlemsstater indtil den 9. juni 2020 kan tillade, at betalingstjenesteudbydere anvender et loft, der baseres på et vægtet gennemsnit i stedet for et fast loft pr. transaktion.

Erhvervsministeren kan i medfør af betalingslovens § 122, stk. 2, fastsætte nærmere regler for størrelsen af det interbankgebyr, som en udbyder af betalingstjenester må kræve i forbindelse med gennemførelse af en indenlandsk debetkorttransaktion.

Denne bemyndigelse er udnyttet ved bekendtgørelse om interbankgebyrer for indenlandske forbrugerrelaterede debetkorttransaktioner. Erhvervsministeren har i denne bekendtgørelse tilladt, at udbydere af betalingstjenester må anvende et vægtet gennemsnitligt interbankgebyr, der udgør op til 0,2 pct. af den gennemsnitlige årlige transaktionsværdi.⁶⁷

Det er erhvervsministerens vurdering, at netop denne løsning umiddelbart vil skabe størst mulig fleksibilitet i forhold til gebyrstrukturen på det danske betalingskortmarked.⁶⁸ I Danmark har ministeren valgt at benytte denne mulighed.

5.4 Lovens rækkevidde

Som udgangspunkt gælder betalingslovens regler alle virksomheder/forretninger, der sælger varer og tjenesteydelser på det danske marked. Betalingsmodtagere, der ikke er etableret i Danmark, fx ved et datterselskab eller en filial, men som via internettet henvender sig til danske forbrugere, skal ligeledes overholde betalingslovens regler.

Der er dog to situationer, hvor betalingslovens regler som udgangspunkt ikke gælder for internetforretningers salg af varer og tjenesteydelser:

⁶⁶ Kommissionens pressemeddelelse af 9. juni 2016.

⁶⁷ Jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

⁶⁸ Jf. de særlige bemærkninger til § 1 i lov nr. 1410 af 4. december 2015 om ændring af lov om betalingstjenester og elektroniske penge (LSF 38 11/2015), fremsat den 29. oktober 2015.

1. Hvis danske forbrugere handler "uopfordret" hos internetforretninger i andre lande, der ikke direkte henvender sig til det danske marked. Her vil det være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder for forretningens fastsættelse og opkrævning af gebyrer for betaling med betalingskort, som ikke er omfattet af forbuddet mod overvæltning i § 121, stk. 3.
2. Hvis forretninger, der er etableret i andre EU/EØS-lande, leverer såkaldte "informationssamfundstjenester" til danske forbrugere, finder betalingsloven heller ikke anvendelse. Her vil det ligeledes være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder.

Reglerne for, hvornår de såkaldte informationssamfundstjenester er undtaget fra betalingsloven, følger dels af e-handelsdirektivet⁶⁹ og dels af e-handelsloven.⁷⁰ Definitionen på "informationssamfundstjenester" følger af e-handelslovens § 2, nr. 1, jf. boks 5.3.

Boks 5.3
Definition af informationssamfundstjenester

E-handelslovens § 2, nr. 1, definerer *tjenester i informationssamfundet (informationssamfundstjenester)* således:

"Enhver tjeneste, der har et kommercielt sigte, og som leveres online (ad elektronisk vej over en vis distance) på individuel anmodning fra en tjenestemodtager."

Ved en "tjenestemodtager" forstås *enhver fysisk eller juridisk person, der modtager og anvender en informationssamfundstjeneste*, jf. e-handelslovens § 2, nr. 4.

Informationssamfundstjenester er tjenester, hvor forbrugerne af sig selv kontakter udbyderen og beder om tjenester, som derpå leveres online. Det kan fx være flybilletter, som forbrugerne bestiller, betaler for og får leveret via internettet eller til deres mobiltelefon fra et flyselskab etableret i et andet EU/EØS-land.

Andre eksempler på informationssamfundstjenester kan være streaming af film og musik, samt download af spil og anden software til forbrugerens computer, telefon eller andet elektronisk medie. Derudover er reklamer via internettet, online information, søgetjenester m.v. også informationssamfundstjenester.

Når forbrugere betaler med betalingskort m.v. for at købe disse tjenester online, gælder de danske gebyrregler som udgangspunkt ikke.

Boks 5.4
E-handelslovens formål

E-handelsloven indeholder et afsenderlandsprincip. Danske myndigheder kan derfor – som hovedregel – ikke gribe ind over for udbydere af informationssamfundstjenester, der retter deres aktiviteter mod det danske marked, når forretningerne er etableret i et andet EU/EØS-land, jf. e-handelslovens § 4.

⁶⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (EFT L 2000, nr. L 178 af 17. juli 2000, s. 1-16).

⁷⁰ Lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel.

5.5 EU-regulering

Siden offentliggørelsen af den seneste betalingskortrapport tilbage i 2016 er der både på nationalt plan og ikke mindst på EU-plan vedtaget nye regler, der allerede nu og ikke mindst på længere sigt må forventes at få betydning for det danske marked for kortbetaling, herunder udbydere af betalingstjenester, forretninger og ikke mindst forbrugere.

5.5.1 Forordning om interbankgebyrer

Den 9. juni 2016 trådte en ny EU-forordning i kraft, som regulerer en række forhold inden for betalingskortmarkedet.⁷¹ Forordningen kan bidrage til en skarpere konkurrence på betalingskortmarkedet i Danmark og i EU og derved også lavere priser over for forbrugere. Baggrunden er, at forordningen dels giver potentiale for øget konkurrence blandt betalingskort og forbrugerens valg af disse, dels kræver en justering i visse aktørers strukturelle set-up og deres betingelser over for forretninger og forbrugere.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er udpeget som tilsynsmyndighed for størstedelen af bestemmelserne i forordningen. Bestemmelserne gennemgås nedenfor.

Loft på interbankgebyrer (artikel 3-5)

Forordningens artikel 3-5 omhandler interbankgebyrer for debetkorttransaktioner og kreditkorttransaktioner. Et interbankgebyr er det gebyr, der betales fra indløser til kortudsteder ved en betalingstransaktion. Det bemærkes, at bestemmelserne om interbankgebyrer ikke finder anvendelse på betalingskortordninger med tre parter og firmakort. Disse betalingskort er således heller ikke omfattet af forbuddet mod overvæltning.⁷²

Bestemmelsen i artikel 3 fastsætter et loft for interbankgebyrer på maksimalt 0,2 pct. af transaktionens værdi for *debetkorttransaktioner*. En debetkorttransaktion er fx køb af varer med Dankort, MasterCard Debet eller andre debetkort. Overordnet gælder det således, at betalingstjenesteudbydere kan bestemme størrelsen på interbankgebyret, så længe denne er i et interval på 0,0 pct. - 0,2 pct. af debetkorttransaktionens værdi.

Bestemmelsen i artikel 4 fastsætter et loft på maksimalt 0,3 pct. af transaktionens værdi for *kreditkorttransaktioner*. En kreditkorttransaktion er fx køb af varer med MasterCard, Eurocard eller andre kreditkort.

Artikel 3 omfatter endvidere bestemmelser, der giver den tilsynsførende myndighed mulighed for at indhente de oplysninger, der er nødvendige i kontrollen af korrekt anvendelse af artiklen. Artikel 5 supplerer artikel 3 og 4, i det denne bestemmelse forbyder enhver omgåelse af interbankgebyrernes fastsatte lofter i artikel 3 og 4. Artikel 5 skal således sikre, at betalingskortordninger eller betalingstjenesteudbydere ikke gennem en ændring af alternative gebyrstrømme kan omgå de lofter for interbankgebyr, der er fastsat i reguleringen.

Med udgangspunkt i artikel 3 stk. 1 om et fast maksimalt interbankgebyr på 0,2 pct. af transaktionsbeløbet ved debetkorttransaktioner har medlemsstaterne fire muligheder for at justere reguleringen af interbankgebyrer for debetkorttransaktioner. Disse muligheder findes i artikel 3 stk. 2 og 3.

⁷¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/751 af 29. april 2015 om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner

⁷² Der henvises til afsnit 5.2.2 om forbud mod overvæltning.

Bestemmelserne i artikel 3, stk. 2 giver medlemsstaterne mulighed for eksempelvis at fastlægge et procentloft for interbankgebyret, som er lavere end 0,2 pct.. I forlængelse af dette faste procentloft følger muligheden for at fastsætte et fast maksimalt gebyrbeløb, opgjort i kroner og ører. Eksempelvis kan en medlemsstat beslutte at indføre et loft over interbankgebyrer på 5 eurocent. I praksis vil dette betyde, at det procentvise loft på 0,20 pct. gælder for alle betalinger op til 25€, hvorefter det faste loft på 5 eurocent finder anvendelse.

Uanset valg af metode, må summen af interbankgebyrer i betalingskortordningen ikke overstige 0,2 pct. af den samlede årlige transaktionsværdi af de indenlandske debetkorttransaktioner.

Artikel 3, stk. 3 tillader anvendelsen af et vægtet gennemsnit på 0,2 pct. af den gennemsnitlige årlige transaktionsværdi for debetkort for hver betalingskortordning. Muligheden for at anvende et vægtet gennemsnit som interbankgebyr eksisterer indtil den 9. december 2020, hvorefter stk. 1 træder i kraft, medmindre andet vælges til.

Metoden for beregning af de i artikel 3, stk. 3 nævnte transaktionsværdier der benyttes i beregningen af et interbankgebyr på maksimalt 0,2 pct. for debetkorttransaktioner, følger af artikel 3, stk. 4:

"De i stk. 2 og 3 omhandlede årlige transaktionsværdier skal beregnes på årsbasis fra den 1. januar til den 31. december og finder anvendelse fra og med den 1. april i det følgende år. Referenceperioden for den første beregning af en sådan værdi begynder 15 kalendermåneder inden datoen for anvendelse af stk. 2 og 3 og slutter tre kalendermåneder inden den pågældende dato." – artikel 3, stk. 4

I praksis medfører bestemmelsen i artikel 3, stk. 3, at det vægtede gennemsnit justeres årligt. Det betyder, at de satser for interbankgebyrer, der er gældende fra 1. april 2017 til 31. marts 2018, bliver fastsat på baggrund af gennemsnitlige transaktionsværdier fra 1. januar 2016 til 31. december 2016. Ved kontrol af interbankgebyr er testen således, at de påtænkte interbankgebyrer gældende fra 1. april 2017 til 31. marts 2018 samlet set ikke må overstige 0,20 pct. af den samlede transaktionsværdi inden for en given betalingskortordning (fx MasterCard Debetkort) under den antagelse, at samtlige transaktionsantal og -værdier i denne periode er lig perioden i foregående kalenderår, dvs. 1. januar 2016 til 31. december 2016.

Licenser og territoriale restriktioner (artikel 6)

Artikel 6 forbyder territoriale restriktioner i licensaftaler eller lignende bestemmelser tilknyttet en betalingskortordning.

Forordningen indeholder ingen nærmere definitioner på territoriale restriktioner, hvorfor begrebet må fastlægges i praksis mellem de kompetente myndigheder og Kommissionen.

Restriktionerne kan både være fastsat i forhold til licensaftaler (fx i forholdet mellem betalingskortordning og udsteder/indløser), i forhold til udstedelse (forholdet mellem udstederen og forbrugeren) og i forhold til indløsning (forholdet mellem indløseren og betalingsmodtageren).

Adskillelse af betalingskortordning og behandlingsenhed (artikel 7)

Artikel 7 omhandler forholdet mellem en betalingskortordning og en behandlingsenhed, og stiller en række krav angående uafhængighed, samt forbud mod diskriminering og bundling af priser.

Formålet med bestemmelsen er at skabe bedre mulighed for konkurrence om behandling af betalingskorttransaktioner inden for de respektive betalingskortordninger.

Bestemmelsen indebærer, at den "enhed" eller "det beslutningstagende organ", der har ansvaret for betalingskortordningen, og den juridiske enhed, der varetager behandling af transaktionerne, skal være adskilt regnskabsmæssigt, organisatorisk og beslutningsmæssigt.

Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (European Banking Authority, EBA) er forpligtet til at udarbejde nærmere tekniske standarder for adskillelsen angivet i artikel 7, stk. 1a, jf. også artikel 7, stk. 6. Disse tekniske standarder er blevet godkendt af Kommissionen den 4. oktober 2017.⁷³

De tekniske standarder specificerer den regnskabsmæssige, organisatoriske og beslutningsmæssige adskillelse. Eksempelvis skal der opstilles en særskilt resultatopgørelse for betalingskortordningen og behandlingsenheden. Derudover må parterne ikke foretage en bundling af priser for deltagelse i betalingskortordning og behandlingsenhed. Ligeledes må der ikke være tale om diskriminering mellem datterselskaber på den ene side og andre aktører på den anden side, og deltagelse må ikke gøres afhængig af tilkøb af andre ydelser (koblingssalg). Endelig må oplysninger om markedet tilvejebragt fra enten betalingskortordningen eller behandlingsenheden ikke udveksles mellem parterne, såfremt disse ikke er tilgængelige for konkurrerende behandlingsenheder.

Hvordan disse standarder skal testes i praksis forventes at blive afklaret i et europæisk samarbejde.

Øvrige bestemmelser om behandling af transaktioner (artikel 7)

Artikel 7, stk. 3-5, indeholder også en række krav til de standarder og betingelser, der er tilknyttet behandling af en ordnings betalingskort:

"Betalingskortordninger skal give mulighed for at sikre, at godkendelses- og clearing-meddelelser i forbindelse med enkeltstående kortbaserede betalingstransaktioner kan adskilles og behandles af forskellige behandlingsenheder." – artikel 7, stk. 3

"Territorial forskelsbehandling i de bestemmelser om behandling, som betalingskortordninger anvender, er forbudt." – artikel 7, stk. 4

"Behandlingsenheder i Unionen skal sikre, at deres system er teknisk interoperabelt med systemer i andre behandlingsenheder i Unionen, ved at bruge standarder, som er udviklet af internationale eller europæiske standardiseringsorganer. Endvidere må betalingskortordninger ikke vedtage eller anvende forretningsbestemmelser, der begrænser interoperabiliteten blandt behandlingsenheder i Unionen." – artikel 7, stk. 5

Fælles for reglerne i stk. 3-5 er, at reglerne skal skabe mulighed for, at forskellige aktører kan behandle en given korttransaktion. Overordnet skal en betalingskortordning således sikre, at godkendelses- og clearingsmeddelelser ikke er låst til én behandlingsenhed, men kan varetages af konkurrerende aktører. Dette fordrer dels, at der ikke er territoriale krav i bestemmelser om behandling, dels at systemet er teknisk interoperabelt med andre behandlingsenheder i EU.

⁷³ Kommissionen foretog dog en række ændringer til EBA's udkast til tekniske standarder, førend Kommissionen kunne godkende disse.

Co-badging og "frit valg" (artikel 8)

Formålet med artikel 8 er overordnet set at styrke "interbrand konkurrencen" mellem betalingskortordninger. Med andre ord drejer artikel 8 sig om, at et betalingsinstrument med et givent varemærke – f.eks. Dankort, MasterCard eller lignende – ikke skal sikres særlig status gennem aftaler mellem betalingskortordninger, udstedere, indløserne eller betalingsmodtagere.

Det fremgår i den forbindelse af punkt 40 i præambelen, at valget af betalingsapplikation skal ligge hos forbrugeren med henblik på at sikre effektiv konkurrence mellem varemærker.

Bestemmelsen finder anvendelse på forholdet mellem forskellige aktører i 4-parts modellen (betalingskortordning, udsteder, indløser, betalingsmodtager og betaler).

Co-badging

Bestemmelsen i artikel 8, stk. 1, indeholder et forbud mod, at betalingskortordninger eller licensaftaler gør det svært for, eller forhindrer, at en kortudsteder kan co-badge to eller flere betalingsvaremærker eller – applikationer på ét kort.

Det er således forbudt at indføre regler eller betingelser, som begrænser udstederens mulighed for at co-badge forskellige betalingskortvaremærker.

Bestemmelsen i stk. 1 hænger sammen med bestemmelserne i stk. 3-5, hvoraf det fremgår, at betalingskortordninger ikke må forskelsbehandle indløserne eller udstedere i forbindelse med co-badging eller opkrævning af gebyrer, hvis et givent betalingsvaremærke ikke benyttes på et co-badged betalingsinstrument.

Det vil således ikke være tilladt, hvis en betalingskortordning med en specifik udsteder aftaler at co-badge givne betalingskortvaremærker uden at andre udstedere har samme mulighed. Eventuel forskelsbehandling skal således kunne begrundes objektivt og være ikke-diskriminerende.

En betalingskortordning må endvidere ikke opkræve gebyrer eller lignende med henblik på at begrænse brugen af det konkurrerende betalingskortvaremærke på samme betalingskort. Eksempelvis må Visa ikke indføre strafgebyr over for udstedere eller indløserne, hvis Dankort-delen af et Visa/Dankort benyttes.

Endelig må ingen aktører i forbindelse med co-badgede betalingskort anvende tekniske foranstaltninger eller lignende, som tvinger transaktionerne (som styrelsen forstår som den tekniske behandling af disse) gennem en specifik kanal eller behandlingsenhed, jf. stk. 5. Sådanne foranstaltninger skal være ikke-diskriminerende. Eksempelvis vil det være diskriminerende at kræve en række sikkerhedskrav til et givent betalingskortvaremærke frem for et andet på et co-badged betalingskort uden objektivt at kunne begrunde dette.

Frit valg af co-badgede betalingskort

I artikel 8, stk. 2, gives forbrugeren en øget mulighed for at vælge, hvilke betalingskortvaremærker, forbrugeren ønsker at sammensætte på et givent betalingskort.

Efter sin ordlyd giver bestemmelsen forbrugeren mulighed for, at kræve overfor sin bank, at banken skal udstede et kort med mere end ét betalingsvaremærke på (f.eks. MasterCard, Visa, Diners etc.).

Det er dog en betingelse, at forbrugeren er berettiget til et kort med det/de pågældende varemærker, og at banken i det hele taget tilbyder co-badging.

Det fremgår således af bestemmelsen, at:

"forudsat at betalingstjenesteudbyderen tilbyder en sådan tjeneste"

EN: "...provided that such a service is offered by the payment service provider."

Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forståelse, at bestemmelsen er relativt vidtgående og medfører, at en given forbruger kan kræve at få f.eks. et Visa/MasterCard, såfremt (i) forbrugeren af sin bank er blevet godkendt til begge betalingskort – og (ii) at banken i øvrigt tilbyder co-badging.

Den konkrete anvendelse af bestemmelsen vil blive fastlagt i de kompetente myndigheders praksis og i sidste ende af EU-Domstolen.

Valgfrihed i betalingsøjeblikket

Forordningens artikel 8, stk. 6, vedrører selve betalingsøjeblikket og har til formål at give forbrugeren øget valgfrihed i forbindelse med brug af et co-badged betalingsinstrument.

Ingen aktører, der er involveret i gennemførelsen af en betalingstransaktion, må hindre eller begrænse forbrugeren mulighed for at vælge det betalingsvaremærke som han eller hun ønsker på et givent co-badged betalingsinstrument. Et eksempel: En forbruger har et Visa/Dankort, og ønsker at bruge Visa-delen. Hverken betalingsmodtager eller andre må opstille hindringer af dette valg.

Det bemærkes, at ansvaret for dette gælder alle aktører, dvs. terminalleverandører, indløserne, udstedere, betalingskortordninger og andre udbydere af tekniske tjenester i forbindelse med betalingstransaktionen.

Betalingsmodtagere har dog muligheden for at installere et prioriteret valg på deres terminaler, således at terminalen eksempelvis er indstillet til at foreslå Dankort ved brug af Visa/Dankort. Betaleren skal dog altid have mulighed for at ændre denne prioritering.

I praksis kræver dette udvikling af specifikationer hos den eller de relevante betalingskortordninger, samt udvikling af terminaler og software hos terminalleverandører. En sådan elektronisk løsning kan enten tilknyttes kortets BIN-nummer (kortnummeret på 16 cifre) eller ilægges kortets EMV-chip.

European Cards Stakeholders Group (ECSCG) har den 1. marts 2017 udgivet en publikation, som indeholder nærmere vejledning og standarder for, hvordan dette i praksis kan gennemføres.⁷⁴

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke regulerer, hvorvidt der må kræves betaling for udvikling af disse løsninger, jf. dog stk. 4, hvoraf det fremgår, at der ikke må opkræves "straf-gebyrer", hvis der anvendes en anden betalingskortordning end den ønskede.

I forbindelse med brug af et co-badged betalingsinstrument såsom Visa/Dankort kan bestemmelsen om frit valg af betalingsvaremærke - i kraft af den øgede valgfrihed – bidrage til en mere effektiv konkurrence mellem forskellige betalingskort,

⁷⁴ <https://www.e-csg.eu/scs-volume-v8>

Forbud mod "blandede priser" (artikel 9)

Indløserne skal som udgangspunkt tilbyde differentierede priser til forretningerne.

Udgangspunktet skal således være, at forretningen ud fra indløserens prissætning kan se, hvilke betalingskort der er dyre, og hvilke der er billige. Forpligtelsen omfatter differentierede gebyrer på tværs af betalingskortvaremærker (fx Visa og MasterCard), samt forskellige kategorier (debetkort, kreditkort, firmakort, forbrugerkort). Dertil kommer at indløseren skal oplyse om interbankgebyrer og ordningsgebyrer (gebyrer til betalingskortordninger) af disse forskellige betalingskort. Formålet er samlet set at skabe gennemsigtighed i prisstrukturen og gøre det nemmere for forretningen at vurdere hvilke betalingskort, der er mest attraktive at modtage.

Det er forsat muligt for forretningen at anmode om såkaldt "blandede gebyrer", dvs. ens gebyrer for forskellige kategorier af betalingskort og for forskellige betalingskortvaremærker.

Honour all Cards rule (artikel 10)

Forordningens artikel 10 indeholder en række bestemmelser om forretningens valg eller fravalg af visse betalingskort. Formålet er, at forretningen har mulighed for kun at modtage de betalingskort, som forretningen ønsker, uden at indløseren eller betalingskortordningen påtvinger forretningen andre kort.

Den grundlæggende regel i stk. 1 har sit udspring af den såkaldte "honour all cards" rule, som var et aftalt vilkår, hvorefter betalingskortordninger tidligere har krævet, at en forretning, hvis den blot ønskede at modtage ét af ordningens betalingskort, skulle modtage alle ordningens betalingskort. Dette kunne føre til, at en forretning eksempelvis var nødsaget til også at modtage dyre firmakort, selvom dette ikke var forretningens ønske. En sådan betingelse forbydes nu i artikel 10, stk. 1.

Artiklens stk. 2 indeholder en undtagelsesbestemmelse for så vidt angår samme kategori af betalingskort inden for en given ordning, der er omfattet af loftet over interbankgebyrer. Det betyder i praksis, at hvis en forretning ønsker at modtage Visa Elektron, der et forbrugerudstedt Visa debetkort, der er omfattet af interbankgebyrloftet på 0,20 pct., så skal forretningen modtage alle Visas forbrugerudstedte debetkort, eksempelvis vPay, der er omfattet af samme interbankgebyrloft.

Det skal være muligt for forbrugeren at få et hurtigt overblik over, hvilke betalingskort forretningen modtager, jf. stk. 4, og ligeledes skal udstedere sikre, at deres betalingskort kan identificeres elektronisk og visuelt med henblik på at fastslå, hvilken kategori af betalingskort, der er tale om. En sådan elektronisk identificering kan enten tilknyttes kortets BIN-nummer (kortnummeret på 16 cifre) eller ilægges kortets EMV-chip.

European Cards Stakeholders Group (ECSG) har den 1. marts 2017 udgivet en publikation, som indeholder nærmere vejledning og standarder, for hvordan dette i praksis kan gennemføres.⁷⁵

⁷⁵ <https://www.e-csg.eu/scs-volume-v8>

Styring af forbrugere mod udvalgte betalingskort (artikel 11)

Endelig indeholder forordningens artikel 11 et forbud mod bestemmelser, der hindrer forretningen i at styre forbrugeren mod de betalingskort, forretningen måtte ønske.

Formålet er, at en forretning har mulighed for at tilbyde en rabat eller benytte andre redskaber med henblik på at tilskynde forbrugeren til at anvende det eller de betalingskort, forretningen anser som mest hensigtsmæssige.

Kapitel 6

Regulering af nationale betalingskortordninger

6.1 Indledning

Dette kapitel handler om reguleringen af nationale betalingskort. Hvis et nationalt betalingskort har en stor udbredelse i Danmark, er denne ordning omfattet af nogle særlige regler for anvendelsen af kortet i fysisk handel.

Dankortet er det langt mest anvendte betalingskort i Danmark og er det eneste betalingskort, der er omfattet af disse regler. Reglerne fastsætter bl.a., hvor meget forretninger skal betale for at modtage kortet. Reglerne er nærmere beskrevet i dette kapitel.

De væsentligste konklusioner i kapitlet er angivet i boks 6.1.

Boks 6.1 Konklusioner

- » Forretningerne i den fysiske handel betaler et abonnement til Nets for at modtage Dankort. Abonnementsbetalingen fastsættes ud fra omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ansvaret for at gennemføre en undersøgelse af omkostningerne hver andet år.
- » På baggrund af en samlet vurdering har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fundet, at de relevante omkostninger til driften af dankortsystemet i 2016 udgjorde 486 mio. kr., svarende til ca. 0,47 kr. pr. dankorttransaktion. De beregnede omkostninger i 2014 udgjorde 0,49 kr. pr. transaktion.
- » Den maksimale abonnementsbetaling Nets må opkræve af forretningerne for brug af Dankort i den fysiske handel er således 486 mio. kr. i 2018 og 2019.
- » Nets' opkrævning af gebyrer for modtagelse af Dankort som betalingskort via internettet er ikke omfattet af ovenstående regulering og internetforretninger betaler typisk over 1 kr. pr. dankortbetaling.

6.2 Reguleringen af Dankortet i fysisk handel

For at modtage Dankort skal forretningerne betale et abonnement til Nets. Siden den 1. januar 2010 er det samlede årlige abonnement blevet fastsat på baggrund af de faktiske omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel.

Det følger af tidligere bekendtgørelser,⁷⁶ at forretningernes abonnementsbetaling til Nets gradvis er blevet øget siden 2013 med henblik på at sikre videreudviklingen af Dankortet. I praksis udgjorde forretningernes abonnementsbetaling 55 pct. af de opgjorte driftsomkostninger i 2013. I de efterfølgende år voksede andelen til 65 pct. i 2014 og 75 pct. i 2015. Fra 2018 og frem kan Nets opkræve 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.

I forbindelse med implementeringen af det andet betalingstjenestedirektiv er der foretaget enkelte justeringer i reguleringen af dankortet. I den nye lov om betalinger blev der eksempelvis ændret en række bestemmelser vedrørende abonnementsordningen med henblik på at sikre større teknologineutralitet. Samtidig blev reglerne justeret således, at erhvervsministeren i dag har bemyndigelse til at afgøre hvilke typer af betalingsinstrumenter, der er omfattet af en abonnementsordning.⁷⁷ Denne bemyndigelse er anvendt til at udstede bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement, hvor de nærmere kriterier for hvilke betalingsinstrumenter, der er omfattet af en abonnementsordning, også er angivet.⁷⁸

For at kunne fastlægge omkostningerne følger det af denne bekendtgørelse⁷⁹, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen hvert andet år skal foretage en omkostningsundersøgelse. De enkelte omkostningsundersøgelser danner grundlaget for beregningen af det samlede dankortabonnement i to år.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foretog i 2017 en undersøgelse, der omfattede omkostningerne for 2016. Denne undersøgelse dannede grundlag for beregningerne af den samlede maksimale abonnementsbetaling, som Nets må opkræve af forretningerne i henholdsvis 2018 og 2019, jf. også tabel 6.1.

Tabel 6.1 **Undersøgelser og abonnementsbetaling**

	2017	2018	2019	2020	2021
Undersøgelse af	Omkostningerne for 2016		Omkostningerne for 2018		Omkostningerne for 2020
Samlet årlig abonnementsbetaling	Beregnet på basis af omk. for 2014	Beregnet på basis af omk. for 2016	Beregnet på basis af omk. for 2016	Beregnet på basis af omk. for 2018	Beregnet på basis af omk. for 2018
Forretningernes abonnementsbetaling	95 pct. af omkostningerne	100 pct. af omkostningerne	100 pct. af omkostningerne	100 pct. af omkostningerne	100 pct. af omkostningerne

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

⁷⁶ Bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 samt ændringsbekendtgørelse nr. 851 af 26. juni 2013.

⁷⁷ Det følger af betalingslovens § 123, stk. 4, at "Erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om, at udbyderen for visse typer af betalingsinstrumenter alene kan pålægge betalingsmodtageren at betale et årligt abonnement til dækning af udbydere omkostninger til driften af betalingssystemet."

⁷⁸ Bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017.

⁷⁹ Bekendtgørelse nr. 1440 af 7. december 2017.

Gennemførelsen af en omkostningsundersøgelse hvert andet år medfører, at styrelsen løbende kan føre tilsyn med det grundlag, som abonnementet bliver beregnet efter. Samtidig vil undersøgelser gennemført hvert andet år understøtte, at den beregnede abonnementsbetaling med en vis forsinkelse følger udviklingen i de faktiske omkostninger.

Hvad angår de omkostningstyper, der skal indgå i beregningen, er der ifølge bekendtgørelsens § 3 alene tale om omkostninger forbundet med driften af betalingssystemet i den fysiske handel⁸⁰. I betalingslovens defineres et betalingssystem som *"et system til overførsel af midler med formelle og standardiserede rutiner og fælles regler for behandling, clearing eller afvikling af betalingstransaktioner"*.⁸¹ Det er således omkostningerne i forbindelse med driften af sådant er system, der er relevante i forhold til undersøgelsen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.

Der er fastsat lovmæssige rammer for, hvilke typer af omkostninger der skal indgå i beregningen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet omfatter bankernes omkostninger ved at udstede, administrere og videreudvikle Dankortet, og Nets' omkostninger ved at indløse dankortbetalinger for forretningerne i den fysiske handel.

6.3 Undersøgelse af dankortomkostningerne i 2016

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte i 2017 en undersøgelse af omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel. Som nævnt tog undersøgelsen udgangspunkt i omkostningerne fra 2016, og styrelsen traf afgørelse om, at de relevante omkostninger til driften af dankortsystemet udgjorde 486 mio. kr. i 2016.

Fremgangsmåden i undersøgelsen i 2017 tog udgangspunkt i den tilgang, der blev fastlagt som følge af revideringen af omkostningsundersøgelsen i 2015, jf. boks 6.2.

Boks 6.2 Revidering af undersøgelsen i 2015

- » Styrelsen gennemførte i 2015 en metodemæssig revision af undersøgelsen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Baggrunden var bl.a., at KPMG's i sin rapport fra 2013 om dankortomkostningerne anbefalede, at der blev foretaget en vurdering af, om der skulle ske ændringer i opgørelsesmetoden. Den gennemførte revidering af omkostningsundersøgelsen er nærmere beskrevet i afsnit 8.5 i Betalingskortrapporten for 2016.
- » Revisionen førte bl.a. til, at en række poster udgik af undersøgelsen, da styrelsen vurderede, at disse ikke var nødvendige for driften af dankortsystemet.⁸² Fremgangsmåden fra 2015 er genanvendt i undersøgelsen i 2017. Der er således en række omkostningskategorier, der ikke indgår i undersøgelsen. Dette vedrører bl.a. omkostningerne til kontoudtog på papir og netbank-omkostninger, ligesom indtægter fra dankortindehavere heller ikke indgår. Årsagen er, at styrelsen alene medregner de omkostninger, som vurderes nødvendige for driften af dankortsystemet i den fysiske handel.⁸³

⁸⁰ Jf. også bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

⁸¹ Jf. betalingslovens § 7, nr. 13.

⁸² Jf. nærmere herom i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse af 11. januar 2015.

⁸³ Jf. nærmere herom i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse af 11. januar 2015.

Konkret foregik opgørelsen af bankernes omkostninger i 2017, således at Nets og fem udvalgte banker, heriblandt Danske Bank og Nordea, indrapporterede deres omkostninger direkte til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. I forbindelse med indhentning af data samarbejdede styrelsen med Nationalbanken, jf. boks 6.3.

De fem banker i undersøgelsen stod samlet set for ca. 63 pct. af den samlede brug af Dankortet i 2016. Herefter opgøres opgørelsen til de samlede omkostninger for samtlige udstederbanker.

Efter indhentning af oplysninger fra pengeinstitutterne er der gennemført en omfattende analyse og validering af indberetningerne, herunder undersøgelse af bagvedliggende beregninger og fordelingsnøgler samt årsager til eventuelle omkostningsændringer i forhold de tilsvarende omkostninger i 2014.

På udstedersiden har bankerne en række omkostninger til bl.a. produktion, transaktionsbehandling samt service og administration. Bankernes produktionsomkostninger vedrører primært oprettelse af kortstamdata i bankernes systemer samt produktion og fremsendelse af Dankortet til kunden. Bankernes omkostninger til transaktionsbehandling udgøres af omkostninger til bogføring af dankorttransaktioner og produktion af elektroniske kontoudtog. Endelig har bankerne omkostninger til servicering af dankortforespørgsler, herunder håndtering af kortspærringer og lignende forespørgsler i relation til Dankortet.

Boks 6.3

Samarbejdet med Nationalbanken i forbindelse med omkostningsundersøgelsen

I forbindelse med indhentning af oplysninger fra pengeinstitutterne har styrelsen samarbejdet med Nationalbanken. Årsagen er, at Nationalbanken, på vegne af Betalingsrådet, også har gennemført en omkostningsundersøgelse af en række betalingstjenester i Danmark, herunder Dankortet. Formålet med samarbejdet mellem styrelsen og Nationalbanken har været at mindske ressourceforbruget hos bankerne ved at benytte samme banker til indhentning af omkostninger, og ved at gennemføre indsamlingen af data samtidigt. På denne måde er bankernes tid og ressourcer mindsket betragteligt i forhold til, hvis styrelsen og Nationalbanken gennemførte to særskilte og uafhængige undersøgelser.

Samarbejdet fordrede, at styrelsen og Nationalbanken indhentede oplysninger fra fem banker i modsætning til styrelsens undersøgelse i 2015, hvor der deltog ti banker. Nationalbanken og styrelsen er af den opfattelse, at oplysningerne fra de fem indberettende banker giver et tilstrækkeligt robust og retvisende grundlag til at beregne hele sektorens omkostninger ved driften af dankortsystemet.

Idet Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelse er underlagt nogle lovmæssige rammer, er der forskel på styrelsens og Nationalbankens omkostningsundersøgelse. I styrelsens undersøgelse inddrages alene omkostninger, der vurderes at være nødvendige for driften af dankortsystemet. Det betyder bl.a., at omkostninger til eksempelvis kontoudtog på papir og netbank-omkostninger, ligesom indtægter fra dankortindehavere ikke indgår i styrelsens undersøgelse. Der er derfor forskel på resultatet af de to omkostningsundersøgelser.

Styrelsen har ligeledes foretaget en analyse af Nets' indberettede omkostninger og udviklingen i disse med henblik på at sikre, at omkostningerne er retvisende og en eventuel omkostningsændring er tilstrækkelig begrundet.

[Tekst]

Hvad angår Nets' omkostninger består disse primært af it-omkostninger til drift af dankortsystemet, herunder omkostninger til netværk og driftspersonale. Derudover har Nets bl.a. omkostninger til løbende vedligeholdelse og systemforvaltning af dankortsystemet og dankortinfrastrukturen på Nets' kortplatform.

På baggrund af en samlet vurdering har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fundet, at de relevante omkostninger til driften af dankortsystemet udgjorde 486 mio. kr. i 2016, jf. tabel 6.2.⁸⁴ De beregnede omkostninger for 2014 udgjorde 489 mio. kr. Der er dermed tale om et marginalt fald på 3 mio. kr., svarende til knap 1 pct.

Tabel 6.2 Omkostninger ved driften af dankortsystemet for fysisk handel (løbende priser)

	2008	2010	2012	2014	2016
Samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet (mio.kr.)	617	590	615	489	486
Antal transaktioner i den fysiske handel (mio. stk.)	691	758	840	1.002	1.297
Gennemsnitlig omkostning pr. transaktion (kr.)	0,89	0,78	0,73	0,49	0,47
Beregnete maksimale abonnementsopkrævning i henhold til bekendtgørelse(mio. kr.) ¹	-	319	282	417	371
Gennemsnitlig abonnementsopkrævning pr. transaktion (kr.) ²	-	0,42	0,34	0,42	0,29

Note 1: Rækken viser den samlede beregnede maksimale abonnementsbetaling, der må opkræves for Dankortet. Disse tal er baseret på en fremskrivning af tidligere omkostningsundersøgelser og udgør kun en andel af de beregnede omkostninger, jf. afsnit 6.2. De beregnede maksimale abonnementsopkrævninger kan således ikke sammenlignes med de samlede omkostninger ved driften samme år og adskiller sig derfor fra den faktiske og individuelle opkrævning hos de enkelte forretninger, jf. Betalingskortrapporterne fra 2010, 2012 og 2014.

Note 2: Rækken viser den beregnede gennemsnitlige abonnementsbetaling pr. dankorttransaktion med udgangspunkt i den beregnede samlede maksimale abonnementsbetaling og det samlede antal transaktioner i den fysiske handel. Rækken er udelukkende en gennemsnitlig betragtning og afspejler således ikke de priser de enkelte forretninger betaler for at kunne modtage Dankortet.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger baseret på oplysninger fra bankerne og Nets.

Den gennemsnitlige omkostning ved driften af dankortsystemet udgør ifølge styrelsens beregning således 0,47 kr. pr. transaktion. Det er næsten en halvering af omkostningerne siden 2008 og det laveste omkostningsniveau pr. transaktion, som endnu er opgjort.

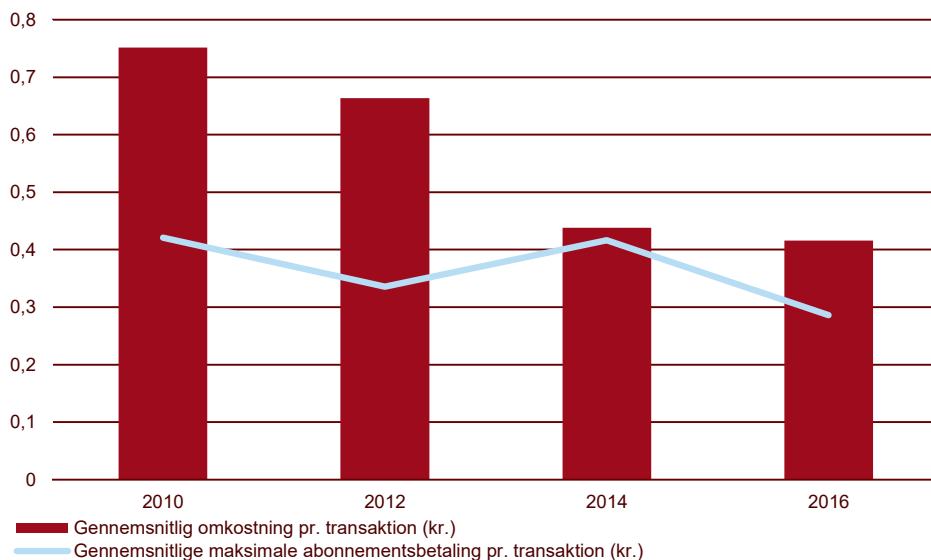
Til sammenligning er den beregnede gennemsnitlige abonnementsbetaling lavere end de gennemsnitlige omkostninger pr. transaktion, jf. tabel 6.2. Eksempelvis var den beregnede gennemsnitlige abonnementsbetaling pr. transaktion 0,29 kr. i 2016, mens den gennemsnitlige omkostning pr. transaktion udgjorde 0,47 kr. i samme år.⁸⁵ Forskellen skyldes bl.a., at førstnævnte er baseret på en fremskrivning af tidligere omkostningsundersøgelser og samtidig kun udgør en andel af omkostningerne, jf. afsnit 6.2. De beregnede maksimale abonnementsopkrævninger kan således ikke sammenlignes med de samlede omkostninger og satserne adskil-

⁸⁴ Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse af 12. december 2017.

⁸⁵ Abonnementsbetalingen pr. transaktion viser den gennemsnitlige abonnementsbetaling med udgangspunkt i den samlede maksimale abonnementsbetaling i samme år (dvs. ikke den faktiske samlede abonnementsopkrævning) og det samlede antal transaktioner i den fysiske handel i. Rækken er udelukkende en gennemsnitlig betragtning og afspejler således ikke de priser de enkelte forretninger betaler for at kunne modtage Dankortet.

ler sig fra den faktiske og individuelle opkrævning hos de enkelte forretninger, jf. nærmere herom i Betalingskortrapporterne fra 2010, 2012 og 2014.

Figur 6.1 Dankortomkostninger- og abonnementsbetaling pr. transaktion (korrigeret for inflation)

Note: Korrigeret for inflation ved brug af Statistikbankens forbrugerprisindeks (PRIS9)

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Den gennemsnitlige transaktionsomkostning faldet stødt i perioden 2008-2016, jf. figur 6.1. Faldet skal bl.a. ses i lyset af det voksende antal dankorttransaktioner og udnyttelse af stor-driftsfordele hos både banker og Nets og revisionen af omkostningsundersøgelsen i 2015. Den beregnede gennemsnitlige abonnementsbetaling pr. transaktion har umiddelbart ligget mere stabilt i perioden 2010-2016. Dette skal bl.a. ses i lyset af, at abonnementsbetalingen i denne periode har udgjort en voksende andel af omkostningerne, som til dels har modsvaret faldet i de gennemsnitlige omkostninger.

Den maksimale abonnementsbetaling, som Nets må opkræve af forretningerne for brug af Dankort i den fysiske handel, er således 486 mio. kr. i 2018 og 2019, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 3. Omkostningerne fastholdes således uændret i 2018 og 2019 med henblik på at bidrage til en stabil udvikling i abonnementsbetalingen.⁸⁶

6.4 Dankortgebyrer ved handel på internettet

Nets opkrævning af gebyrer for modtagelse af Dankort som betalingskort via internettet er ikke omfattet af ovenstående regulering.

⁸⁶ Den tidligere regulering, hvor den årlige abonnementsbetaling blev fremskrevet på baggrund af udviklingen i de seneste to omkostningsundersøgelser, kunne give anledning til store spring i abonnementsbetalingen.

Siden april 1999 har det været muligt for kortindløserne, eksempelvis Nets, at opkræve gebyr fra forretninger, når et betalingskort benyttes som betalingsmiddel i den ikke-fysiske handel, det vil fx sige på internettet. Hver gang der foretages et køb med Dankort via en internetforretnings hjemmeside, betaler internetforretningen således et gebyr til Nets.

Gebyrerne skal være i overensstemmelse med betalingslovens § 122, stk. 1, hvorefter gebyrerne ikke må være urimeligt høje⁸⁷. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen traf i 2012 og i 2013 afgørelser vedrørende Nets' dankortgebyrer på internettet, jf. nærmere herom i kapitel 7.

I den første afgørelse vurderede styrelsen, at Nets' dankortgebyrer var for høje og derved udgjorde en overtrædelse af betalingstjenestelovens § 79 (svarende til nugældende betalingslovs § 122, stk. 1). Styrelsen påbød derfor Nets at nedsætte dankortgebyrerne. På baggrund af denne afgørelse nedsatte Nets gebyrerne. I den anden afgørelse vurderede styrelsen, at dankortgebyrerne fortsat var for høje, hvorfor Nets igen blev påbudt at nedsætte dankortgebyrerne til et af styrelsen fastlagt niveau. Påbuddet var gældende frem til 31. december 2014.

Tabel 6.3 Priser for at modtage Dankort i internethandel

	Gældende til 31. januar 2018	Gældende fra 1. februar 2018
Oprettelse	250 kr. (via webhotel) 1.250 kr. (ved certificeret software og egen betalingsserver)	250 kr. (via webhotel) 1.250 kr. (ved certificeret software og egen betalingsserver)
Årsabonnement	1.000 kr.	1.100 kr.
Betalinger med Dankort		
Transaktionsbeløb 0,00-50,00 kr.	0,70 kr. pr. transaktion	
Betalinger med Dankort		
Transaktionsbeløb 50,01-100,00 kr.	1,10 kr. pr. transaktion	0,54 kr. + 0,19 pct. Max 2,50 kr.
Betalinger med Dankort		
Transaktionsbeløb over 100,01kr.	1,39 kr. pr. transaktion	

Note: Priserne er ikke momsbelagte.

Kilde: Nets, www.Dankort.dk

I forbindelse med styrelsens anden afgørelse nedsatte Nets dankortgebyrerne til de satser, som er angivet i tabel 6.3. Disse gebyrer gjaldt frem til 31. januar 2018. Herefter ændrede Nets priserne til 0,54 kr. pr. transaktion tillagt 0,19 pct. af købsbeløbet. Gebyret kan dog samlet set ikke overstige 2,50 kr. pr. transaktion.

⁸⁷ Ved urimeligt høje gebyrer forstås gebyrer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence, jf. betalingstjenestelovens § 79.

Der er derfor umiddelbart tale om et fald i prisen for at modtage Dankort for små transaktionsbeløb, fx 50 kr., og en stigning i prisen for at modtage for større transaktionsbeløb, fx 500 kr.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelser i 2012 og 2013 vedrørende dankortgebyrer på internettet verserer pt. i Østre Landsret, hvor der forventes at blive truffet afgørelse i 2018, jf. nærmere herom i kapitel 7.

Kapitel 7

Styrelsens tilsynsarbejde

7.1 Indledning

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med en række bestemmelser i betalingsloven, jf. kapitel 5. Dette kapitel omhandler således de væsentligste afgørelser, der er blevet truffet siden Betalingskortrapporten 2016, samt undersøgelser som styrelsen har gennemført som led i sit tilsynsarbejde.

Nogle af de væsentligste tilsynsopgaver og indsatsområder, som styrelsen har gennemført, og som vil blive gennemgået nedenfor, er gengivet i boks 7.1.

Boks 7.1 Væsentlige tilsynsopgaver

- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte i foråret 2017 en konsultation over mulige indsatsområder inden for betalingskort. Styrelsen fastlagde på den baggrund en række prioriterede områder for 2017, herunder undersøgelse af muligheden for frit valg af betalingsmærke og undersøgelse af interbankgebyrer.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har truffet tre afgørelser og sendt et varsel vedrørende muligheden for frit valg af betalingsvaremærke, når forbrugerne betaler med et Visa/Dankort.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har undersøgt niveauet for interbankgebyrer i Danmark med henblik på at sikre, at aktørerne ikke opkræver for høje interbankgebyrer. Styrelsen har i sin undersøgelse ikke fundet anledning til at træffe en afgørelse om pislofterne, men vil dog fortsat have fokus på interbankgebyrerne og forventer yderligere undersøgelser i 2018.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har udgivet en ny vejledning om forretningers opkrævning af gebyrer. Med betalingsloven indførtes et generelt forbud mod forretningers opkrævning af gebyrer på de mest anvendte betalingskort i både fysisk og ikke-fysisk handel. Vedledningen uddyber reglerne for, hvornår der må opkræves gebyrer og hvornår, der ikke må opkræves gebyrer i forbindelse med en debit- eller kreditkorttransaktion.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har behandlet en række gebyrklager og udstedt påbud, hvor forretningen har opkrævet betalingskortgebyr i strid med reglerne.

7.2 Konsultation over styrelsens prioritering inden for betalingskort i 2017

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte i foråret 2017 en åben konsultation om styrelsens prioriteringer inden for betalingskortområdet. Styrelsen opfordrede alle aktører med interesse i bl.a. de nye EU-regler til at sende deres bemærkninger, herunder eventuelle forslag til andre tiltag, der kunne bidrage til et mere velfungerende marked for betalingskort i Danmark.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen modtog otte høringssvar fra væsentlige aktører inden for området for betalinger i Danmark. Svarene har bidraget til en øget forståelse af markedet og hjulpet styrelsen til at prioritere sine indsatsområder og tilsynsopgaver.

På baggrund af de nævnte input og andet materiale igangsatte styrelsen projekter angående bl.a. interbankgebyrer og frit valg af betalingskortvaremærke, jf. nærmere herom nedenfor.

Resultaterne af den åbne konsultation, herunder de modtagne høringssvar, er offentliggjort på styrelsens hjemmeside.⁸⁸

7.3 Undersøgelse af frit valg af betalingsvaremærke ved brug af et co-badget betalingsinstrument

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i 2017 gennemført en undersøgelse af syv markedsaktørers efterlevelse af reglerne om "frit valg" for forbrugerne, når de betaler med deres Visa/Dankort, jf. også kapitel 5.5.1. Formålet med undersøgelsen har bl.a. været at sikre, at forbrugeren i praksis har muligheden for "frit valg" i forbindelse med Visa/Dankort betalinger.

Det fremgår af forordningens artikel 8, stk. 6,⁸⁹ at en betaler (forbruger) skal have mulighed for at vælge, hvilken del af et co-badget betalingskort (fx Visa/Dankort), som betaleren vil benytte til en betaling ("frit valg").

Dette medfører i praksis, at en forbruger, som betaler med et Visa/Dankort, har ret til at vælge om transaktionen skal gennemføres som en Dankort- eller Visa-transaktion. Forretningen har ligeledes mulighed for at installere en "default" løsning, således at transaktionen automatisk gennemføres som en Dankort- eller Visa-transaktion, i det tilfælde hvor forbrugeren ikke ønsker at foretage et aktivt valg af betalingsvaremærke.

Dette er særligt interessant for Danmark, da størstedelen af forbrugerne anvender Visa/Dankort, jf. kapitel 3. Implementeringen af "frit valg" kan dermed bidrage til en skarpere konkurrence på betalingsmarkedet.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i forbindelse med sin undersøgelse anmodet terminal- og softwareleverandører samt udvalgte kæder i detailhandlen om oplysninger vedrørende de implementeringen af forordningens artikel 8, stk. 6 ("frit valg").

Baseret på undersøgelsen har styrelsen konstateret, at forbrugerne fortsat har begrænsede muligheder for at vælge Visa-delen, når de betaler med deres Visa/Dankort. Det skyldes primært mangel på udvikling og brug af nye tekniske løsninger hos både forretningsdrivende og udbydere af tekniske tjenester i forbindelse med betalingskort. Denne tendens understøttes af en virksomhedsundersøgelse, som indikerer, at et betydeligt antal forretninger ikke havde implementeret "frit valg" i sine forrentninger i december 2017, jf. nærmere herom i kapitel 8.

På den baggrund har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen prioriteret håndhævelsen af disse regler i 2017 og vil iværksætte yderligere håndhævels tiltag i 2018. På tidspunktet for offentliggørelsen af denne rapport havde styrelsen på baggrund af tilbagemeldingerne fra de udvalgte aktører udstedt tre påbud og et varsel om påbud i forbindelse med efterlevelse af reglerne om frit valg. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i 2018 fortsat fokus på efterlevelse af reglerne i 2018 og iværksætter yderligere undersøgelser, for at sikre, at reglerne bliver overholdt.

⁸⁸ <https://www.kfst.dk/nyheder/kfst/nyheder/offentliggoerelser/2017/20170418-konkurrence-og-forbrugerstyrelsens-prioriteringer-inden-for-betalingskort/>

⁸⁹ Forordningen om interbankgebyrer.

7.4 Undersøgelse af interbankgebyrer

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i 2017 også fokuseret på at håndhæve prislofter over de såkaldte interbankgebyrer. Disse gebyrer udgør indløserens (forretningens udbyder) provisionsbetaling til banker ved brug af betalingskort, jf. nærmere herom i kapitel 2.

Formålet med projektet har været at sikre, at hverken banker, indløserne eller kortselskaber opkræver for høje interbankgebyrer, der kunstigt presser betalingskortgebyrer i vejret til skade for både forretninger og forbrugere. I styrelsens undersøgelse er der således indsamlet en mængde data om interbankgebyrer med henblik på at kunne fastslå gebyrernes størrelse i forhold til de gældende prislofter.

Interbankgebyrer udgør typisk størstedelen af indløseres omkostningerne ved at indløse betalingskort. Derfor har størrelsen på interbankgebyrerne stor betydning for den pris, indløserne kan tilbyde forretninger for at indløse betalingskort. Styrelsens undersøgte dels om interbankgebyrerne lå under de fastsatte lofter, dels om disse lofter blev omgået via andre gebyrstrømme.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i sin undersøgelse ikke fundet anledning til at træffe en afgørelse om overtrædelse af prislofterne, men vil dog fortsat have fokus på interbankgebyrerne og forventer yderligere undersøgelser i 2018.

7.5 Vejledning om og tilsyn med gebyrer

Den 1. januar 2018 trådte nye regler i kraft for forretningers opkrævning af gebyrer, jf. også afsnit 5.2.2, som indebærer et forbud mod forretningers opkrævning af gebyrer for brug af betalingskort. I den forbindelse har styrelsen i december 2017 udarbejdet en vejledning om de nye regler.⁹⁰ Vejledningen er primært rettet mod forretningsdrivende og er blevet udarbejdet på baggrund af bl.a. input fra forskellige erhvervsorganisationer. Styrelsen vil løbende opdatere vejledningen.

I begyndelsen af 2018 modtog styrelsen mange henvendelser fra såvel forbrugere som forretninger om de nye regler for gebyropkrævning.

Henvendelserne omfattede en række gebyrklager fra forbrugere, som havde oplevet at blive opkrævet et kortgebyr i strid med de nye regler i betalingsloven. Efter at have undersøgt de respektive sager traf styrelsen en række afgørelser om påbud, såfremt det kunne konstateres at den pågældende forretning havde opkrævet et gebyr i strid med reglerne.

På tidspunktet for udgivelsen af denne rapport havde styrelsen truffet flere end 20 afgørelser om ulovlig gebyropkrævning. Alle afgørelser kan findes på styrelsens hjemmeside.⁹¹

⁹⁰ <https://www.kfst.dk/media/49774/vejledning-om-forretningers-opkraevning-af-gebyrer.pdf>

⁹¹ <https://www.kfst.dk/konkurrenceforhold/betalingskortmarkedet/afgoerelser/raads-og-styrelsesafgoerelser/>

7.6 Afgørelser om urimelige dankortgebyrer på internettet

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen traf to afgørelser om urimelige dankortgebyrer på internettet i 2012 og i 2013.

Begge sager vedrører Nets' gebyrer for handel med Dankort på internettet. Sagerne var foranlediget af en klage fra Foreningen for Dansk Internethandel (FDIH), som er en interesseorganisation for virksomheder, der forretningsmæssigt bruger internettet og andre digitale kanaler. FDIH fandt, at gebyrerne for brug af Dankort på internettet var for høje i henhold til den dagældende betalingstjenestelovs § 79.

I den første afgørelse (FDIH1)⁹² vurderede styrelsen, at Nets' dankortgebyrer var for høje og derved udgjorde en overtrædelse af betalingstjenestelovens § 79. Styrelsen påbød derfor Nets at nedsætte dankortgebyrerne. På baggrund af denne afgørelse nedsatte Nets gebyrerne.

I den anden afgørelse (FDIH2)⁹³ vurderede styrelsen, at dankortgebyrerne fortsat var for høje, hvorfor Nets igen blev påbudt at nedsætte dankortgebyrerne til et af styrelsen fastlagt niveau.

Nets ankede begge styrelsens afgørelser til Konkurrenceankenævnet med henblik på ophævelse af styrelsens påbud. Konkurrenceankenævnet stadfæstede styrelsens første afgørelse (FDIH1)⁹⁴ den 25. juni 2013, og Nets indbragte efterfølgende Konkurrenceankenævnets kendelse for byretten.

Sagen blev dog henvist til Østre Landsret med henvisning til, at sagen angik et principielt retligt spørgsmål.

For så vidt angår styrelsens anden afgørelse (FDIH2) afviste Konkurrenceankenævnet Nets' anbringender og stadfæstede styrelsens afgørelse den 11. december 2013. Nets indbragte også i dette tilfælde Konkurrenceankenævnets kendelse for byretten, hvor den af Nets blev begæret henvist til Østre Landsret.

Begge sager verserer fortsat ved Østre Landsret, hvor Nets har begæret syn og skøn. På tidspunktet for udgivelsen af denne rapport var hovedforhandlingerne berammet til efteråret 2018.

⁹² Afgørelse af 30. november 2012, *FDIH's klage over dankortgebyrer på internettet*. Afgørelsen kan findes på styrelsens hjemmeside: <https://www.kfst.dk/media/13184/20121129-fdih-klage-dankortgebyr.pdf>

⁹³ Afgørelse af 23. maj 2013, *Vurdering af Nets' ændring af dankortgebyrer som følge af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse af 30. november 2012*. Afgørelsen kan findes på styrelsens hjemmeside: <https://www.kfst.dk/media/13180/20130522-fdih2.pdf>

⁹⁴ Afgørelse af 25. juni 2013, *Konkurrenceankenævnets kendelse af 25. juni 2013 – Nets Holding A/S mod Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen*. Afgørelsen kan findes på styrelsens hjemmeside: <https://www.kfst.dk/media/14085/20130625-nets-holding-mod-kfst.pdf>

Boks 7.2

Konkurrenceloven og betalingslovens § 122

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse om dankortgebyrer på internettet er et eksempel på en afgørelse efter den dagældende § 79 i betalingstjenesteloven (nu betalingslovens § 122) om urimelige priser og avancer.

Et indgreb forudsætter ikke, at et for højt pris- eller avanceniveau skal have været konstateret i en længere periode, men kan foretages umiddelbart, når det konstateres, at en aktør anvender urimelige priser og avancer.⁹⁵

Det følger af betalingslovens § 122, at der *"ved fastsættelse af gebyr m.v. i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaktioner med et betalingsinstrument [ikke må] anvendes urimelige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence."*

Bestemmelsen er meget generel og omfatter ifølge lovens bemærkninger "enhver virksomhed, der fastsætter gebyrer og vederlag i forbindelse med kortbetalinger".

Hvad angår fortolkningen af begreberne "urimelige priser og avancer", følger det af lovens forarbejder, at en afgørelse heraf må ske gennem en hypotetisk præget bedømmelse af forholdene, som de ville være i et konkurrencepræget marked. Der kan derfor ikke kræves et egentligt bevis for, hvad prisen eller avancen ville være, men der kræves en væsentlig sandsynliggørelse.⁹⁶

Begrebet "urimelige priser" kendes både i relation til konkurrencelovens § 11 om misbrug af dominerende stilling og betalingslovens § 122.

I forhold til konkurrenceloven adskiller betalingslovens § 122 sig på to måder. For det første er et eventuelt indgreb mod urimelige priser og avancer i henhold til betalingslovens § 122 ikke betinget af, at der først skal konstateres en dominerende stilling. Det betyder, at indgrebsmuligheden eksisterer i forhold til *alle aktører*, uanset deres aktuelle styrke på markedet.

For det andet forudsætter et eventuelt indgreb ikke et ligeså højt pris- eller avanceniveau, som et indgreb efter den generelle konkurrencelov.

⁹⁵ Jf. de særlige bemærkninger til [betalingstjenestelovens] § 79 i L 119 Forslag til Lov om betalingstjenester. Betalingslovens § 122 er en direkte videreførelse af betalingstjenestelovens § 79.

⁹⁶ Ibid.

Kapitel 8

Nye forbrugermuligheder på betalingsmarkedet

8.1 Indledning

Antallet af forskellige typer af betalingsløsninger og udbydere, der tilbyder betalingstjenester, er voksende på betalingsmarkedet. Den teknologiske udvikling og de reguleringsmæssige tiltag har skabt potentiale for et mere varieret og konkurrencepræget betalingsmarked end tidligere.

Som følge af den nye lovgivning er en række nye regler trådt i kraft, der kan have betydning for brugen af betalingsløsninger – både for forretninger og forbrugere i Danmark.

Dette kapitel undersøger nogle specifikke muligheder og tendenser inden for betalingsmarkedet, dvs. forretningers og forbrugers kendskab til og benyttelse af udvalgte nye regler på betalingsområdet, samt forretningers og forbrugeres brug af alternative betalingsløsninger.

Til dette formål gennemførte styrelsen en forbrugerundersøgelse⁹⁷ og en virksomhedsundersøgelse⁹⁸ i sidste kvartal af 2017. Specifikt omhandlede undersøgelserne det nye forbud mod gebyropkrævning og muligheden for frit at vælge betalingsvaremærke på et co-badged betalingskort, fx et Visa/Dankort. Derudover blev forbrugeres anvendelse af alternative betalingsløsninger undersøgt nærmere.

Dette kapitel beskriver nogle af de centrale resultater fra disse undersøgelser. De væsentligste konklusioner er angivet i boks 8.1.

Boks 8.1 Konklusioner

- » Forretninger og forbrugere har begrænset viden om de nye regler for opkrævning af gebyrer for brug af betalingskort.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fortsætter med at oplyse, vejlede og håndhæve de nye regler over for forretninger. Derudover vil styrelsen i andet halvår 2018 gennemføre den samme undersøgelse, som blev gennemført blandt forretninger i december 2017, for at undersøge om styrelsens oplysning, vejledning og håndhævelse har haft den tilsigtede effekt.
- » Forretninger og forbrugere har begrænset viden om reglerne om frit valg af betalingsvaremærke, herunder om Visa/Dankort.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har således fokus på, om betalingsaktører efterlever reglerne om frit valg af betalingskort, jf. kapitel 7, herunder har styrelsen i første kvartal af

⁹⁷ Forbrugerundersøgelsen bestod af en række spørgsmål, som 1020 respondenter – repræsentativt fordelt i forhold til alder, køn, uddannelse, region og lønindkomst – besvarede. Undersøgelsen blev gennemført i oktober 2017.

⁹⁸ Virksomhedsundersøgelsen bestod ligeledes af en række spørgsmål, som 523 forretninger – fordelt i forhold til branche, omsætning og fysisk salg/internetsalg - besvarede. Der blev spurgt 261 fysiske forretninger og 262 internetforretninger. Respondenterne, der besvarede spørgsmålene, var ansvarlige for betalingsløsninger i hhv. deres fysiske forretninger og internetforretninger. Undersøgelsen blev gennemført i primo december 2017. Både virksomheds- og forbrugerundersøgelsen blev gennemført i samarbejde med Wilke Markedsanalyse A/S. Spørgsmålene blev udarbejdet af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

2018 udstedt to afgørelser og et varsel til aktører, der ikke har efterlevet reglerne om frit valg. Den opfølgende undersøgelse ift. efterlevelse vil også omfatte reglerne om frit valg af betalingsvaremærke for forretninger og forbrugere.

- » Styrelsens undersøgelse viser, at forretninger stiller flere alternative betalingsløsninger til Visa/Dankort til rådighed for forbrugere.
- » Styrelsens undersøgelse viser også, at forbrugerne til en vis grad også benytter alternative betalingsløsninger til Visa/Dankort.
- » Næsten ni ud af ti af de adspurgte respondenter har gennem det seneste år anvendt mere end én betalingsløsning. Over halvdelen (52 pct.) af de adspurgte respondenter har anvendt tre eller flere betalingsløsninger.
- » Tre ud af fire af de adspurgte respondenter har gennem det seneste år anvendt MobilePay – men bruger stadig primært Visa/Dankort til at handle med i forretninger.

8.2 Kendskabet til nye regler for brug af betalingskort

I forbindelse med de nye regler for brugen af betalingskort i betalingsloven og forordningen om interbankgebyrer, er der især to bestemmelser, der relaterer sig direkte til forretninger og forbrugere. Disse bestemmelser vedrører forbuddet mod forretningers gebyropkrævning direkte knyttet til transaktionen ved brug af betalingskort, og muligheden for at forbrugere frit kan vælge, hvilken del af et co-badged betalingskort de vil betale med, når de køber varer eller tjenesteydelser. Et co-badged betalingskort er i realiteten to forskellige betalingskort, som er inkorporeret i ét fælles kort. Det kan fx være et Visa/Dankort.

Reglerne vil blandt andet have betydning for brugen af betalingskort i Danmark og valgmuligheden mellem forskellige betalingskort. Det er vurderingen, at begge forhold kan bidrage til et mere velfungerende marked for betalinger i Danmark.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har derfor undersøgt forretninger og forbrugeres kendskab til og efterlevelse af disse nye regler. I undersøgelsen er et repræsentativt udsnit på 1020 forbrugere og 523 forretninger adspurgt om en række forhold i forbindelse med betalingstjenester i Danmark.

Kendskab til og efterlevelse af regler for opkrævning af gebyrer

Som noget nyt blev der i betalingsloven indført et generelt forbud mod at opkræve gebyrer for forbrugeres brug af de mest almindelige betalingskort i forretninger, jf. 5.2.2.

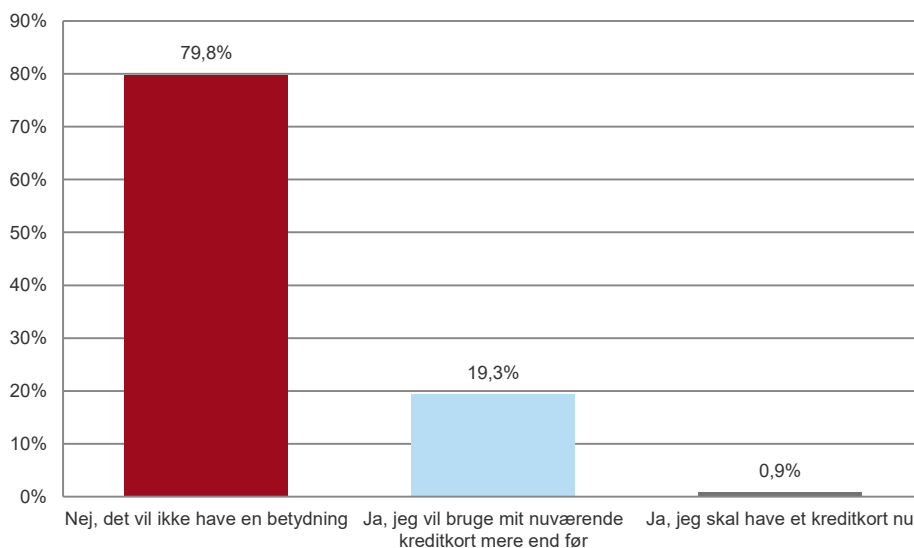
Før var det tilladt for en fysisk forretning at opkræve et særskilt gebyr, når en forbruger betalte med et kreditkort. For en internetforretning var det tilladt at opkræve et særskilt gebyr hos en forbruger, der betalte med et debet- eller kreditkort. Det betød, at det var gratis for forbrugeren at benytte et debetkort i en fysisk forretning fremfor et kreditkort, hvor der blev opkrævet et gebyr. Når en forbruger i dag benytter et betalingskort i en fysisk forretning eller i en internetforretning, må forretningen ikke særskilt opkræve et gebyr af forbrugeren for at anvende kortet som betalingsmiddel. Dette gælder både for debet- og kreditkort.⁹⁹ Forretningerne har fortsat mulighed for at dække omkostningerne ved at øge priserne på sine varer og tjenester.

⁹⁹ § 121, stk. 3 i Lov om betalinger

I det følgende har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen spurgt ind til virkningerne af de nye regler for forbrugernes fremtidige brug af kreditkort i den fysiske handel.

Fire ud af fem af de adspurgte forbrugere svarede, at afskaffelsen af gebyrer på kreditkort i fysiske forretninger ikke vil have en betydning for deres fremtidige brug af kreditkort i fysiske forretninger, jf. figur 8.1. Én ud af fem af de adspurgte respondenter svarede, at de vil anvende deres nuværende kreditkort i større omfang, mens én pct. svarede, at de ville erhverve sig et kreditkort efter de nye regler trådte i kraft. Sidstnævnte skal ses i lyset af, at de fleste allerede har et kreditkort, jf. kapitel 0.

Figur 8.1 Forventer forbrugerne, at afskaffelsen af gebyrer for kreditkort får betydning for deres brug af kreditkort i fysiske forretninger?

Note: Alle de 1020 adspurgte forbrugere besvarede spørgsmålet.

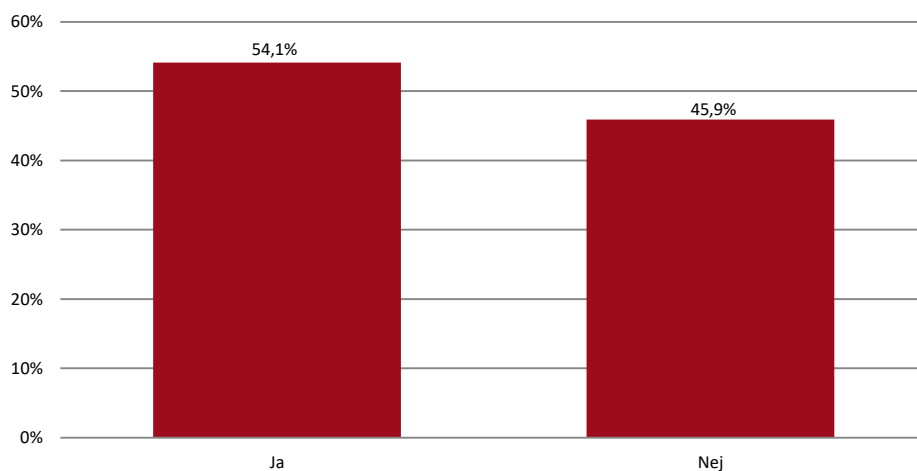
Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse af betalingsområdet, oktober 2017

Forbrugernes besvarelse tyder således på, at de nye regler kun vil føre til en mindre stigning i brugen af kreditkort i den fysiske handel.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har samtidig spurgt til forretningers kendskab til de nye regler for gebyropkrævning.¹⁰⁰ Lidt over halvdelen af de adspurgte forretninger svarede, at de er bekendte med, at der træder nye regler i kraft i 2018, jf. figur 8.2.

¹⁰⁰ Undersøgelsen blev gennemført i primo december 2017.

Figur 8.2 Er forretningerne bekendte med, at der fra 2018 gælder nye regler vedrørende muligheden for at pålægge forbrugere et gebyr for betaling med betalingskort?

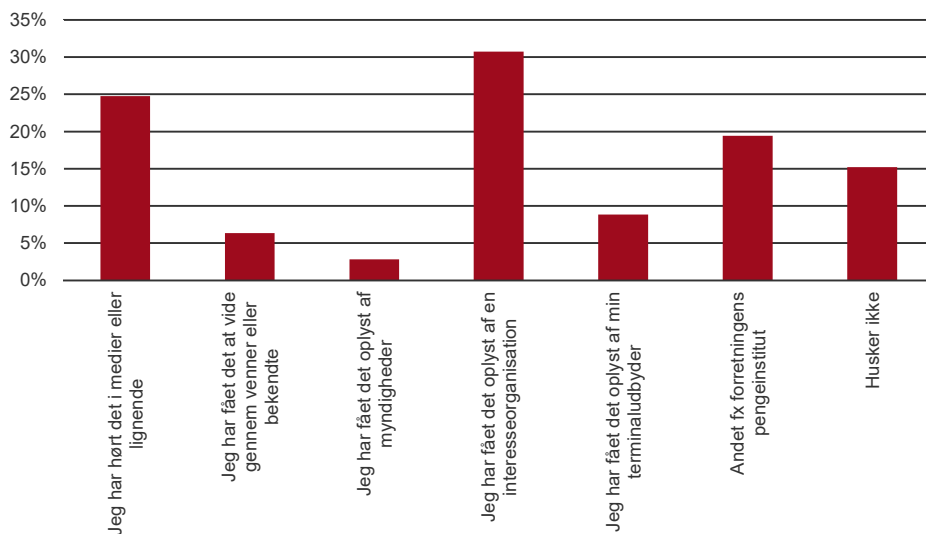

Note: Alle de 523 adspurgte forretninger besvarede spørgsmålet. Ud af de 54,1 pct. forretninger, som oplyser, at de kender til de nye regler, er 146 fysiske forretninger, mens 137 er internetforretninger.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens virksomhedsundersøgelse af betalingsområdet, december 2017

De primære kilder til forretningernes kendskab til de nye regler var deres respektive interesseorganisation eller omtale i medier, jf. figur 8.3. Godt 30 pct. af de adspurgte kendte til de nye regler via deres interesseorganisation og knap 25 pct. havde hørt om de nye regler i medier eller lignende.

Figur 8.3 Hvor stammer forretningernes kendskab til de nye regler fra

Note: Spørgsmålet blev stillet til de 283 forretninger, som havde oplyst, at de kendte til de nye regler, jf. Figur 8.2.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens virksomhedsundersøgelse af betalingsområdet, december 2017

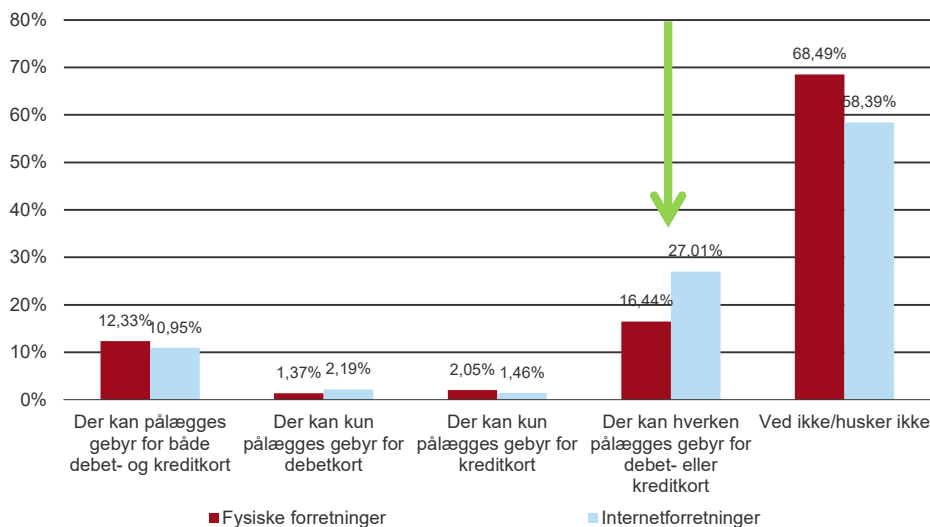
Som tidligere oplyst blev styrelsens virksomhedsundersøgelse gennemført i december 2017. Det betyder, at knap halvdelen af de adspurgte forretninger ikke kendte til de nye regler, en måned inden disse trådte i kraft. Kendskabet til de nye regler var således ikke meget udbredt blandt forretningerne primo december 2017.

I den forbindelse bemærkes, at styrelsen udsendte sin vejledning om de nye gebyrregler ultimo december 2017. Formålet med denne vejledning var netop at øge forretningernes kendskab til de nye regler, jf. nærmere herom i kapitel 7.

Med henblik på nærmere at vurdere forretningernes kendskab, blev de forretninger, som havde anført kendskab til de nye regler, spurgt om indholdet i de nye regler for opkrævning af gebyrer. Konkret fik forretningerne fem svarmuligheder på spørgsmålet om, hvad de nye bestemmelser om gebyropkrævning gik ud på, jf. figur 8.4. Det korrekte svar var, at der hverken kan pålægges et gebyr for debet- eller kreditkort (svaret er markeret med en grøn pil i figuren).

Størstedelen af de adspurgte forretninger, der svarede ja til at kende de nye regler, svarede efterfølgende, at de ikke kunne huske indholdet af de nye regler. Blandt de resterende svarmuligheder var det korrekte svaralternativ, at der hverken kan pålægges gebyr for debet- eller kreditkort, som respondenterne oftest valgte, jf. figur 8.4.

Figur 8.4 Hvad er den nye regel i forhold til betaling med debit- og kreditkort?

Note: Spørgsmålet blev stillet til de 283 forretninger, som havde oplyst, at de kendte til de nye regler, jf. figur 8.2. Ud af disse var 146 fysiske forretninger og 137 internetforretninger.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens virksomhedsundersøgelse af betalingsområdet, december 2017

Forretningernes besvarelse indikerer endvidere lidt bedre kendskab til gebyrreglerne blandt internetforretningerne end blandt de fysiske forretninger, jf. figur 8.4.

I alt kendte 14 pct. af det samlede antal adspurgte internetforretninger til indholdet i de nye regler, mens den tilsvarende andel for fysiske forretninger kun udgjorde 9 pct. Dette kan muligvis ses i lyset af, at betalingskortgebyrer ofte har været mere anvendte ved internethandel, hvorfor der kan have været en større opmærksomhed omkring reglerne fra internetforretningerne.

Forretningernes manglende kendskab til de nye regler kan være med til at forklare en række gebyrklager fra forbrugere, da forbuddet mod gebyropkrævning trådte i kraft 1. januar 2018. I januar 2018 modtog styrelsen således mange henvendelser fra forbrugere, som havde oplevet, at forretninger opkrævede gebyrer ved brug af betalingskort. Styrelsen har efterfølgende vejledt yderligere om de nye regler for opkrævning af gebyrer til forretninger samt udstedt en række påbud til de forretninger, som ulovligt har opkrævet gebyrer i 2018, jf. nærmere herom i kapitel 7.

Siden forbuddet trådte i kraft, og styrelsen offentliggjorde vejledningen, har en række medier bidraget til at oplyse forbrugere og forretninger om de nye regler. Konkret har 33 forskellige medier¹⁰¹ omtalt forbuddet mod at opkræve gebyrer og bl.a. DR har kørt en serie med artikler omhandlende ulovlige kortgebyrer.

Derudover har en række interesseorganisationer, herunder FDIH¹⁰², Dansk Erhverv¹⁰³ og Dansk Industri¹⁰⁴ – både inden og efter forbuddet trådte i kraft – oplyst deres medlemmer om de nye regler samt henvist forretninger til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens publicerede vejledning på styrelsens hjemmeside.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen forventer, at styrelsens vejledning af og håndhævelse af reglerne, medieomtalen og interesseorganisationernes oplysning til medlemmer, har styrket forretningers kendskab til reglerne.

Konkret har styrelsen planlagt at fortsætte med at oplyse, vejlede og håndhæve de nye regler over for forretninger. Desuden vil der blive gennemført en opfølgende undersøgelse af kendskabet til og efterlevelsen af de nye regler for gebyropkrævning og for frit valg af betalingsvaremærke. Hensigten er at undersøge, om vejledningen og håndhævelsen har haft den tilsligtede effekt.

Kendskab til og efterlevelse af regler for frit valg af co-brandet betalingskort

Forordning om interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner har siden 9. juni 2016 fundet anvendelse i Danmark. I den forbindelse blev det indført, at en kunde skal have mulighed for selv at vælge mellem de betalingsmuligheder, som er knyttet til et kort med to forskellige betalingsvaremærker, fx Visa- eller Dankortdelen på et Visa/Dankort.

Formålet med den nye regel er bl.a. at skabe øget valgfrihed for forbrugerne og samtidig bidrage til et mere konkurrencepræget marked mellem betalingsvaremærkerne, jf. afsnit 5.5.1.

Den nye regel er særlig relevant i Danmark, hvor Visa/Dankortet er det langt mest udbredte og anvendte betalingskort, jf. kapitel 3. Visa/Dankortet er i realiteten to forskellige betalingskort – et Visa-kort og et Dankort, som er inkorporeret i ét fysisk betalingskort. Når en kunde betaler med sit Visa/Dankort i en forretning, skal forbrugeren have mulighed for at vælge, om forbrugeren vil betale med Visa- eller Dankortdelen.

Styrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport undersøgt, hvorvidt forretninger giver mulighed for, at en forbruger frit kan vælge hvilken del af sit betalingskort, forbrugeren vil betale med.

Styrelsens undersøgelse viser, at det er muligt for en forbruger at foretage et frit valg i 39 pct. af de adspurgte fysiske forretninger, jf. figur 8.5.

¹⁰¹ Opgjort efter søgning på Infomedia den 7. marts 2018.

¹⁰² FDIH har på sin hjemmeside under nyheder i perioden fra 10. april 2017 til 7. marts 2018 haft syv artikler om de nye regler for forretningers opkrævning af gebyrer.

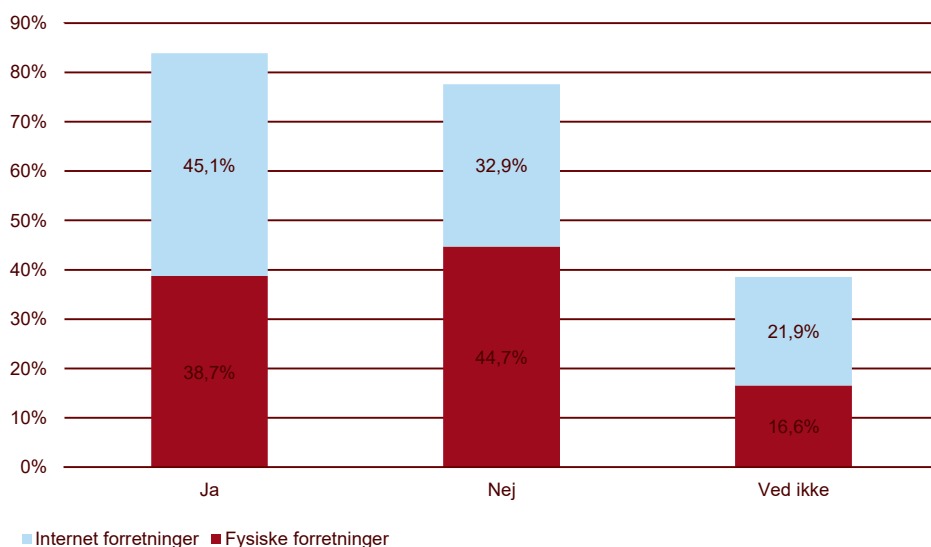
¹⁰³ Dansk Erhverv har i sit nyhedsbrev for august 2017 og december 2017 oplyst om de nye regler for forretningers opkrævning af gebyrer.

¹⁰⁴ Dansk Industri har på sin hjemmeside den 7. september 2017 og 2. januar 2018 gennem DI Handel og Bilbranchen oplyst om de nye regler for forretningers opkrævning af gebyrer.

Omvendt angav 33 pct. af de fysiske forretninger, at denne mulighed ikke var til stede i deres forretning. Herudover angav knap 17 pct. af de fysiske forretninger at de ikke vidste om muligheden var tilgængelig eller ej. Der er således en relativ høj andel af fysiske forretninger, hvor der ikke er mulighed for frit valg af betalingskort, især når det ses i lyset af, at bestemmelsen om frit valg trådte i kraft i sommeren 2016.

Det samme billede tegner sig for internetforretningerne, hvor 45 pct. af de adspurgte forretninger oplyser, at det er muligt for forbrugere at vælge frit mellem betalingskort.

Figur 8.5 Kan en kunde selv vælge om vedkommende vil betale med Visa-delen eller Dankort-delen, når kunden handler i forretningen?

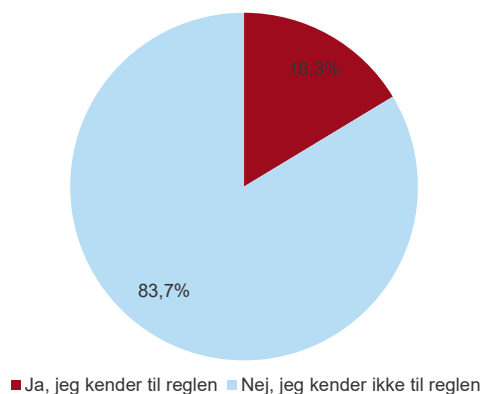
Note: Alle de 523 adspurgte forretninger besvarede spørgsmålet.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens virksomhedsanalyse af betalingsmarkedet, december 2017

Samlet set er der stadig en forholdsvis høj andel af både fysiske- og internetforretninger, hvor der ikke er valgfrihed for forbrugeren, jf. figur 8.5.

Styrelsen har også undersøgt, hvor mange af forbrugerne som kender deres rettighed til frit at vælge mellem Visa-delen eller Dankort-delen på et Visa/Dankort. Undersøgelsen viser, at hele 84 pct. af de adspurgte forbrugere ikke kender til reglen om frit valg, jf. figur 8.6.

Figur 8.6 Fra juni 2016 skulle en forbruger have mulighed for frit at vælge, hvorvidt forbrugeren vil betale med Visa-delen eller Dankort-delen af et Visa/Dankort. Var forbrugeren bevidst om denne mulighed?

Note: Alle de 1020 adspurgte forbrugere besvarede spørgsmålet.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Det tyder således på, at der er begrænset viden blandt både forretninger og forbrugere om reglerne for frit valg. Årsagen kan være, at forbrugerne ikke har den store interesse i frit at kunne vælge det ene eller det andet betalingskort. Det kan skyldes, at der ingen prisforskel er, hvad enten forbrugeren betaler med et Visa kort eller et Dankort, da forretningerne ikke må opkræve gebyr på nogle af kortene. Forbrugerne bruger således typisk den forindstilling (default), som er på forretningens terminal. Læs mere om default-bias i Boks 8.2.

Når størstedelen af forbrugerne ikke umiddelbart har den store interesse i frit at vælge, oplever forretningerne sandsynligvis en lille efterspørgsel på muligheden. Det medfører et mindre incitament for forretninger til at undersøge, hvorvidt de terminaler, som deres indløser stiller til rådighed, opfylder kravene for frit valg for forbrugere.

Boks 8.2 Default-bias

Ifølge de nye regler om frit valg af betalingsvaremærke må betalingstjenesteudbydere og andre aktører ikke hindre forretningers eller forbrugeres muligheder for at vælge et givent betalingsvaremærke på et co-badged betalingskort. Samtidig er det tilladt for forretninger at installere et prioriteret valg på deres terminaler, således at terminalen eksempelvis er indstillet til at foreslå Dankort ved brug af Visa/Dankort, jf. nærmere herom i kapitel 5. Forbrugeren skal dog altid have mulighed for at ændre denne prioritering. Dette giver i praksis en større valgfrihed og fleksibilitet i forretningernes modtagelse af betalingskort.

Set i lyset af at forbrugere sandsynligvis vil bruge den forindstilling (default), som er på forretningens terminal, kan forretningen gennem en forindstilling i større omfang styre sine kunder mod den del af det co-badgede betalingskort, som er mest hensigtsmæssig for den pågældende forretning. Dette kan give forretninger en bedre forhandlingsposition og dermed kan fremhandle en mere gunstig indløsningsaftale på et af betalingskortvaremærkerne. Dette skyldes, at et betalingsvaremærke kan opnå et større transaktionsantal ved at være forindstillet på forretningernes terminaler, når der anvendes et co-badged betalingskort, hvilket størstedelen af danske forbrugere gør.

På disse måder er der potentiale for, at bestemmelsen om frit valg kan bidrage til en skarpere konkurrence mellem betalingstjenesteudbydere.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i 2017 haft fokus på om betalingsaktører efterlever reglerne om frit valg af betalingskort, jf. kapitel 7, og vil i 2018 fortsat fokusere på at håndhæve reglerne om frit valg af betalingsvaremærke for forretninger og forbrugere. I den forbindelse har styrelsen i første kvartal af 2018 udstedt to afgørelser og ét varsel til aktører, der ikke har efterlevet reglerne om frit valg. Styrelsen vil i den, tidligere oplyste, opfølgende undersøgelse i efteråret 2018 også undersøge, om reglerne om default-løsning for forretninger og frit valg for forbrugere efterleves.

8.3 Alternative betalingsløsninger

Gennem de seneste år er der udviklet en række nye betalingsløsninger, hvoraf det fleste er baseret på en mobil applikation. Udviklingen i reglerne på betalingskortområdet samt den teknologiske udvikling har bidraget til anvendelsen af alternative løsninger. I dag anvendes eksempelvis mobile betalingsløsninger i stigende omfang.

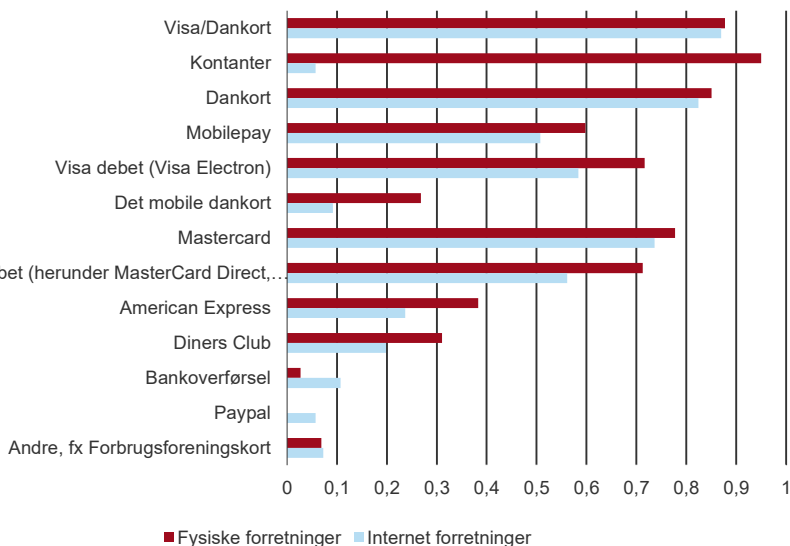
Konkurrence- og forbrugerstyrelsen har undersøgt, om der kan identificeres nogle generelle tendenser i forretningers og forbrugeres brug af disse nye løsninger. Styrelsen har bl.a. undersøgt hvilke betalingsformer, som forbrugerne har mulighed for at betale med, og herefter spurgt forbrugere, hvilke betalingsformer de anvender i forretninger.

Forretningers valg af betalingsformer

I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forretningsundersøgelse spurgte styrelsen ind til, hvilke betalingsløsninger forretninger tilbyder deres kunder at betale med.

Visa/Dankortet er fortsat det mest udbredte og anvendte betalingsmiddel udover kontanter (der kun kan modtages i fysiske forretninger), jf. figur 8.7.

Figur 8.7 **Betalingsformer, som danske forretninger modtager**

Note: Alle de 523 adspurgte forretninger besvarede spørgsmålet.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens virksomhedsanalyse af betalingsmarkedet, december 2017

Ca. 88 pct. af de adspurgte fysiske forretninger modtager Visa/Dankort, mens de mest udbredte internationale betalingskort (fx MasterCard og Visa) modtages af mellem 72 og 78 pct. af de adspurgte forretninger. Derimod er det færre af de adspurgte fysiske forretninger, der tager imod kreditkort som American Express og Diners Club. Her er det ca. en ud af hver tredje forretning, som modtager disse kort.

Blandt de fysiske forretninger modtager 60 pct. MobilePay, mens 27 pct. modtager det mobile Dankort. Hertil skal bemærkes, at det mobile Dankort først i løbet af 2017 kunne anvendes i fysiske forretninger.

Resultaterne tegner det samme billede for internetforretninger, hvor Visa/Dankortet (og Dankortet) også er den betalingsform, som flest internet forretninger modtager. Ligesom for fysiske forretninger er der færre af de adspurgte internetforretninger, der tager imod internationale kreditkort som American Express og Diners Club. I internetforretninger kan forbrugere også betale med Paypal i ca. 6 pct. af de adspurgte forretninger.

Der er således flere forskellige alternative betalingsløsninger på markedet i Danmark udover Visa/Dankort. Det betyder, at der er et potentiale for at forbrugere fremadrettet kan anvende disse løsninger i større omfang.

Forbrugernes brug af alternative betalingsløsninger

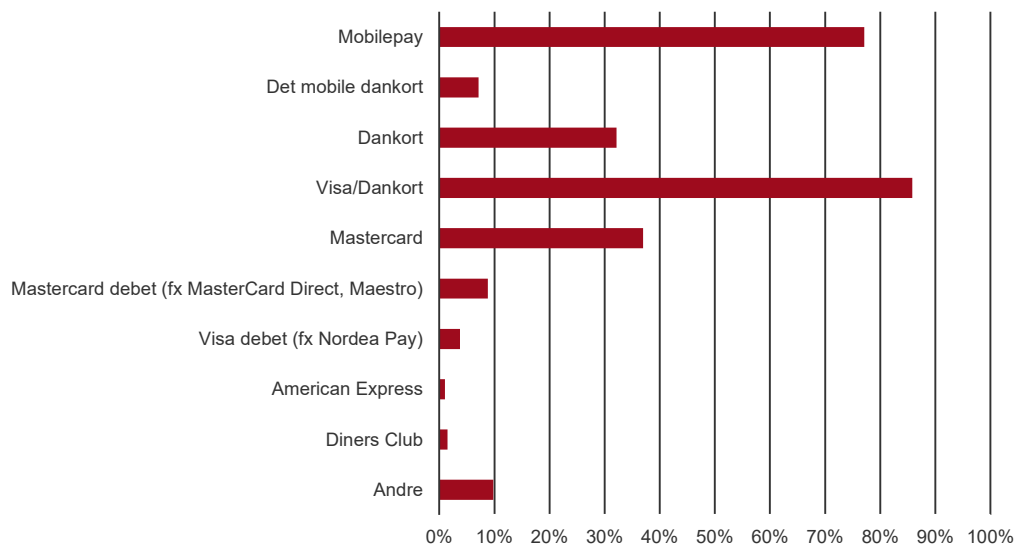
I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse i oktober 2017 spurgte styrelsen ind til, hvilke betalingsløsninger forbrugere har anvendt gennem det seneste år.

Blandt de adspurgte forbrugere svarer størstedelen (85,8 pct.), at de har anvendt et Visa/Dankort inden for det seneste år. Herefter angiver flest forbrugere, at de har anvendt Mobilepay (77,1 pct.), jf. figur 8.8.

Derudover angiver godt en tredjedel af respondenterne, at de har anvendt et MasterCard (37 pct.) eller et rent Dankort (32,2 pct.) i løbet af det seneste år. Hvad angår det mobile Dankort, har 7,1 pct. af respondenterne anvendt denne løsning i løbet af det seneste år.

Resultaterne viser også, at næsten ni ud af ti af de adspurgte respondenter i det seneste år har anvendt mere end én betalingsløsning (udover kontanter), jf. figur 8.9. De respondenter som kun anvender én betalingsløsning, anvender i ni ud af ti tilfældene et Dankort eller et Visa/Dankort.

Figur 8.8 Hvilke betalingsløsninger har forbrugerne anvendt inden for det seneste år

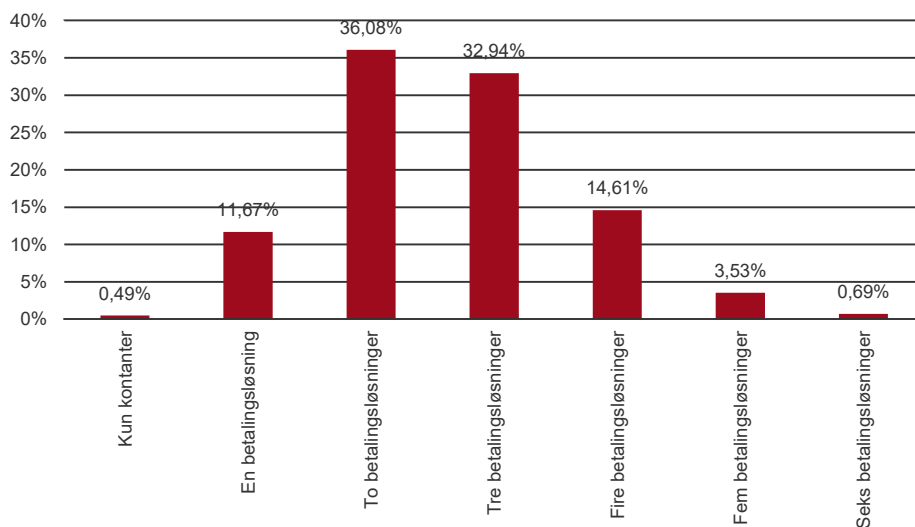

Note: Alle de 1020 adspurgte forbrugere besvarede spørgsmålet. Forbrugerne havde mulighed for at vælge flere betalingsløsninger.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Lidt over halvdelen (51,77 pct.) af de adspurgte respondenter har gennem de seneste år anvendt tre eller flere betalingsløsninger. Ud af disse respondenter har ca. 95 pct. anvendt en mobil betalingsløsning gennem det seneste år.

Figur 8.9 Hvor mange forskellige betalingsløsninger har forbrugeren anvendt inden for det seneste år

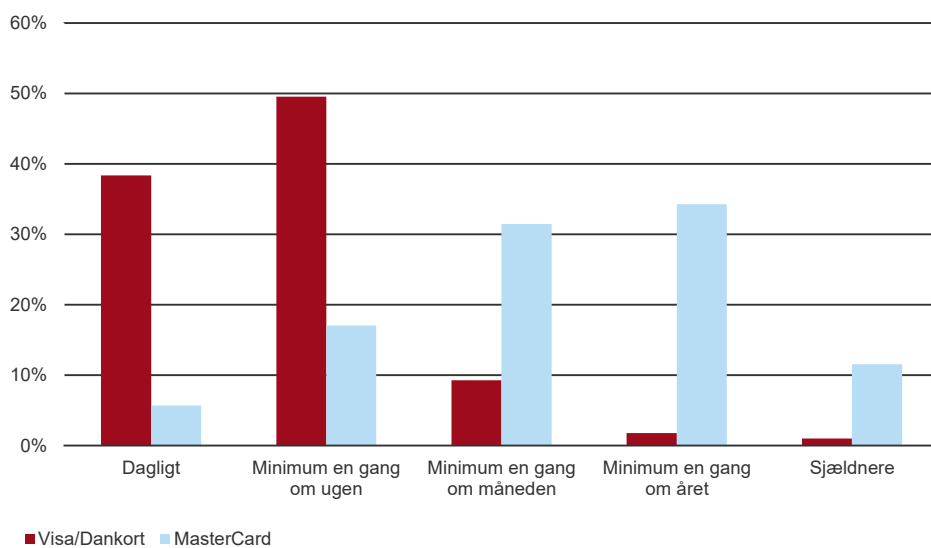
Note: Alle de 1020 adspurgte forbrugere besvarede spørgsmålet. Figuren er baseret på de betalingsløsninger, som forbrugeren angav, jf. Figur 8.8.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Resultaterne indikerer, at forbrugerne til en vis grad har erhvervet sig alternative betalingsløsninger så som MobilePay udover deres Visa/Dankort og Dankort. Resultaterne siger dog ikke noget om, hvor ofte de pågældende løsninger er anvendt. Derfor har styrelsen også undersøgt, hvor hyppigt de forskellige løsninger bruges.

Vedrørende brugen af Visa/Dankort svarede over en tredjedel af de respondenter, som har brugt deres Visa/Dankort gennem det seneste år, at de anvender kortet dagligt i fysisk handel. Halvdelen af respondenterne svarede, at de anvender deres Visa/Dankort minimum en gang om ugen i den fysiske handel, jf. figur 8.10.

Figur 8.10 Hyppigheden af forbrugernes brug af hhv. Visa/Dankort og MasterCard i fysiske forretninger

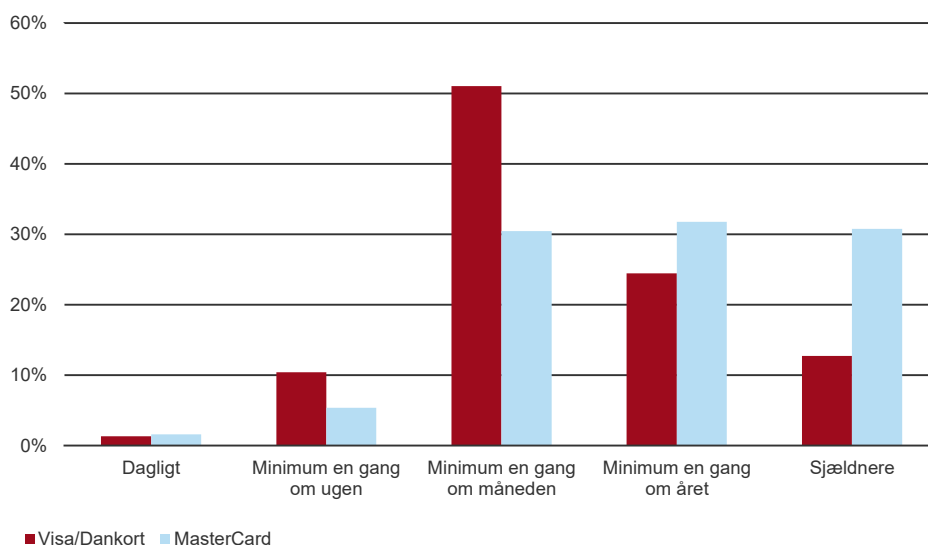

Note: Spørgsmålet blev stillet til de 875 forbrugere, som har oplyst, at de har anvendt Visa/Dankort til at betale med inden for det seneste år, og de 377 forbruger, som har oplyst, at de har anvendt MasterCard til at betale med inden for det seneste år, jf. Figur 8.8.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Visa/Dankortet bruges i mindre omfang på internettet, jf. figur 8.11. Dette skal ses i lyset af, at forbrugere stadig handler oftere i fysiske forretninger end i internetforretninger. Således svarede halvdelen af respondenterne, at de anvender kortet minimum én gang om måneden i en internetforretning.

Figur 8.11 Hyppigheden af forbrugernes brug af hhv. Visa/Dankort og MasterCard i internet forretninger

Note: Spørgsmålet blev stillet til de 875 forbrugere, som har oplyst, at de har anvendt Visa/Dankort til at betale med i inden for det seneste år, og de 377 forbruger, som har oplyst, at de har anvendt MasterCard til at betale med inden for det seneste år, jf. Figur 8.8.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Brugen af internationale betalingskort, såsom MasterCard (det samme billede gælder for Visa-kort), er generelt væsentligt mindre. Knap 6 pct. af respondenterne angiver, at de bruger deres MasterCard dagligt i den fysiske handel – og ca. en tredjedel af respondenterne bruger det samme kort minimum en gang om året, jf. figur 8.10. Det samme billede gør sig gældende for brugen af kortet på internettet, om end den daglige brug er endnu mere begrænset, jf. figur 8.11.

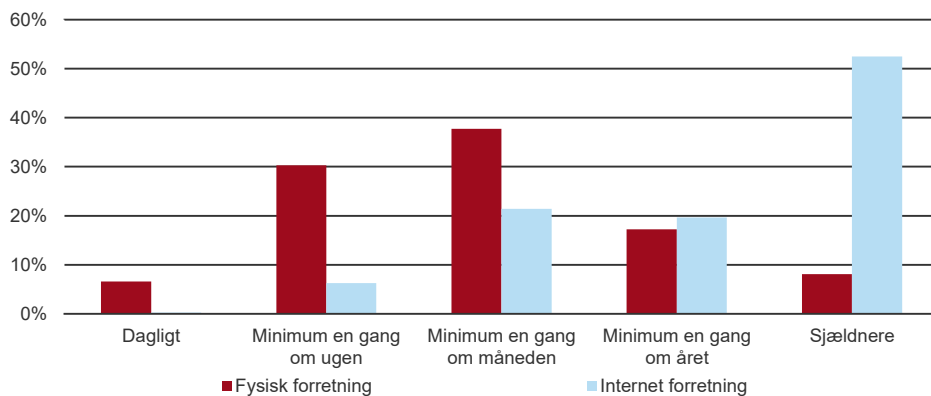
Resultaterne indikerer, at Visa/Dankortet er det kort, der oftest bruges til daglig brug, mens de internationale betalingskort, så som MasterCard, primært benyttes i særlige tilfælde. Samtidig viser besvarelsene, at den daglige handel fortsat primært finder sted i fysiske butikker, mens handel på internettet er sjældnere.

Hvad angår anvendelsen af MobilePay svarer ca. to ud af fem respondenter, at de anvender løsningen minimum en gang om ugen, jf. figur 8.12. Styrelsens undersøgelse viser også, at forbrugere i alle aldersgrupper anvender MobilePay til at betale med i både fysiske- og internet forretninger.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Hvad angår det Mobile Dankort er der 7,1 pct. af kunderne, som i løbet af de seneste år har betalt med denne løsning i en forretning.

MobilePay-løsningen er således ikke lige så hyppigt anvendt som Visa/Dankortet, men en relativ stor andel af respondenterne benytter løsningen regelmæssigt.

Figur 8.12 Hyppigheden af forbrugernes brug af MobilePay

Note: Spørgsmålet blev stillet til de 786 forbrugere, som har oplyst, at de har anvendt MobilePay til at betale med i inden for det seneste år, jf. Figur 8.8.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens forbrugerundersøgelse om betalingsmarkedet, oktober 2017

Samlet set indikerer styrelsens undersøgelse således, at forbrugerne til en vis grad også benytter alternative betalingsløsninger.